

Heli Perälä

Näkökulmia tulevaisuuden kirjastosuunnitteluun
Kirjaston visuaalinen ilme, käytettävyys ja saavutettavuus

Opinnäytetyö
Kevät 2011
Kulttuurialan yksikkö
Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurialan yksikkö

Koulutusohjelma: Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijä: Heli Perälä

Työn nimi: Näkökulmia tulevaisuuden kirjastosuunnitteluun: kirjaston visuaalinen ilme, käytettävyys ja saavutettavuus

Ohjaaja: Pirkko Vuorela

Vuosi: 2011

Sivumäärä: 71

Liitteiden lukumäärä: 3

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia kirjaston visuaalista ilmettä. Tarkoituksena oli myös selvittää, miten visuaalista ilmettä voitaisiin kehittää asiakaslähtöisemmäksi. Tutkimuksessa keskityttiin erityisesti Lapuan kaupunginkirjaston visuaaliseen ilmeeseen. Opinnäytetyön avulla haluttiin saada konkreettisia välineitä, joiden avulla voitaisiin kehittää kirjaston selkeyttä, hahmotettavuutta ja viihtyisyyttä. Tutkimuksessa perehdyttiin myös kirjaston tilasuunnittelun historiaan ja siihen, miten asiakaslähtöisen kirjaston tilat muodostuvat.

Tutkimus toteutettiin sekä kvantitatiivisin että kvalitatiivisin menetelmin. Lapuan kaupunginkirjaston asiakkaiden mielipiteitä kirjaston visuaalisesta ilmeestä, käytettävyydestä ja viihtyisyydestä selvitettiin kyselylomakkeilla ja haastatteluilla. Kysely toteutettiin kirjastossa paikan päällä ja vastauksia saatiin yhteensä sata. Kyselyyn osallistui eri-ikäisiä miehiä ja naisia nuorista aikuisiin. Henkilökohtaisia haastatteluja tehtiin yhteensä viisi. Lisäksi haastateltiin Lapuan kaupunginkirjaston suunnittelijaa Helena Teräväistä.

Tulevaisuudessa kirjastoilta odotetaan yhä enemmän monipuolisia ja muunneltavia tiloja. Kokoelmakeskeisyyden sijaan korostetaan asiakaskeskeisyyttä ja elämyksellisyyttä. Visuaalisuus on tässä merkittävässä osassa. Visuaalisten elementtien avulla asiakkaan viihtyvyyttä kirjastossa voidaan parantaa.

Lapuan kaupunginkirjaston asiakkaat tuntuivat olevan suhteellisen tyytyväisiä kirjaston tiloihin. Kehittävää palautetta annettiin kuitenkin muun muassa opasteista, kirjaston selkeydestä ja tietokone- ja opiskelutiloista. Lapuan kaupunginkirjaston visuaalinen ilme muodostuu vahvasti vanhan tehdasmiljöön ympärille, mikä antaa kirjastolle persoonallisen ilmeen.

Avainsanat: kirjasto, visuaalisuus, asiakaslähtöisyys, käytettävyys

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Culture and Design

Degree programme: Library and Information Services

Author: Heli Perälä

Title of thesis: Points of view on future library planning: library's visual look, usability and accessibility

Supervisor(s): Pirkko Vuorela

Year: 2011   Number of pages: 71   Number of appendices: 3

The goal of this thesis was to research the visual look of the library. The purpose was also to determine how the visual look could be improved and made more customer-oriented. In this research there were concentrated particularly on the visual face of the Lapua city library. With this study there were hoped to get some results which would help in developing the library's clearness and habitability. There is also a short chapter about the history of library's spatial planning and how the premises of the customer-oriented library are formed.

This study was carried out as both quantitative and qualitative research. Clients' opinions on the visual face, usability and habitability of the Lapua city library were researched with questionnaires and interviews. The inquiry was carried out in the library and in all 100 answers was received. Men and women from teenagers to elderly people participated in the inquiry. Five personal interviews, which were also carried out in the library, were conducted. In addition, the designer of the Lapua city library Helena Teräväinen was interviewed.

In the future people expect more versatile and convertible library premises. The customer-orientation is emphasized instead of the collection-orientation. Visual factors have an important role in this. Comfort of the client can be improved with visual elements.

Clients of the Lapua city library seemed to be quite satisfied with the library premises. The feedback was given, among other things, about signage, library's clarity and computer and study rooms. The visual look of Lapua city library is strongly compounded around the factory construction, which gives the library a personal look.

Keywords: library, visual, client-orientation, usability

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO	7
2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY	9
2.1 Visuaalisuus.....	9
2.2 Viihtyisyys	10
2.3 Käytettävyys	10
2.4 Saavutettavuus	12
3 KIRJASTOTILOJEN HISTORIAA	13
3.1 Kirjastorakentamisen alkuvaiheet	13
3.2 Kirjastorakentaminen Suomessa	14
3.3 Kirjastot sotien jälkeen	15
3.4 Kohti nykypäivän teknistä ympäristöä	16
4 ASIAKASLÄHTÖINEN KIRJASTO	18
4.1 Tavoitteita ja huomioon otettavia seikkoja	19
4.2 Elämyksellisyyttä kirjastoon	21
4.3 Kirjaston imagon rakentaminen	22
4.4 Pienellä stailauksella suuria tuloksia.....	23
4.5 Opastus kuntoon.....	24
5 TUTKIMUSASETELMA	27
5.1 Tutkimusongelma ja työn tavoitteet	27
5.2 Tutkimusmenetelmät.....	27
5.3 Aineistonkeräysmenetelmät.....	29
6 LAPUAN KAUPUNGINKIRJASTO.....	31
6.1 Kirjasto Vanhaan Paukkuun.....	31
6.2 Tilan havainnointia.....	32
6.3 Saavutettavuus Lapuan kaupunginkirjastossa.....	35
6.4 Opasteideointia	36
7 TULOSTEN TARKASTELEMINEEN	38

7.1	Kyselylomakkeiden tulokset.....	38
7.1.1	Vastaajien taustatiedot	39
7.1.2	Kirjaston ulkoinen ilmiasu ja viihtyisyys	40
7.1.3	Kirjaston hahmotettavuus ja opasteet	41
7.1.4	Parasta ja huonointa kirjastossa.....	44
7.1.5	Kirjaston istumapaikat	47
7.1.6	Kirjaston lämpötila	48
7.1.7	Tietokoneiden sijoittelu ja nettihuone	48
7.1.8	Haluttuja muutoksia ja muuta palautetta	50
7.2	Haastattelujen tulokset.....	53
7.2.1	Kirjaston yleisvaikutelma	54
7.2.2	Helena Teräväisen suunnittelu	55
7.2.3	Kirjaston visuaalisuus ja viihtyisyys	55
7.2.4	Opasteet ja osastojen hahmotettavuus	57
7.2.5	Kirjaston äänimaailma	57
7.2.6	Muita kysymyksiä	58
7.3	Tulosten vertailu aikaisempiin tutkimuksiin	59
7.4	Helena Teräväisen haastattelu	61
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	65
8.1	Yhteenvetoa.....	65
8.2	Lopuksi	67
	LÄHTEET.....	68
	LIITTEET	72

Kuva- ja kuvioluettelo

KUVA 1. Helsingin Kansankirjaston lainaussali.	14
KUVA 2. Erilaisia symboleja.	25
KUVA 3. Lapuan kaupunginkirjaston pohjakaava.	33
KUVA 4. Kirjaston yleisilmettä parvelta kuvattuna.	34
KUVA 5. Kirjaston pääsisäänkäynti.....	35
KUVA 6. Parven käsikirjaston päätyopaste.....	36
KUVA 7. Vanhan Paukun ensimmäinen kerros.....	37
KUVA 8. Fatboy-säkkituolit.	63
KUVIO 1. Ikäluokat sukupuolittain jaoteltuna	39
KUVIO 2. Vastaajien elämäntilanne.....	40
KUVIO 3. Millä hahmotettavuutta voidaan parantaa?	42
KUVIO 4. Kuinka moni vastaajista käyttää opasteita?	43
KUVIO 5. Vastaajien mukaan parasta kirjastossa on rauhallisuus.....	45
KUVIO 6. Huonointa asiakkaiden mukaan kirjastossa on tilojen värittömyys.....	46
KUVIO 7. Kirjaston lämpötila.....	48
KUVIO 8. Tyytyväisyys tietokoneiden sijoitteluun.	49

1 JOHDANTO

Kirjastojen käyttötarkoitus on muuttunut paljon viime vuosina. Kirjastot eivät ole enää pelkkiä kirjavarastoja, vaan niillä on yhteiskunnallinen rooli. Niiden on tulevaisuudessa tarjottava uudenlaisia palveluja ja kehityttävä muun yhteiskunnan mukana. Nykyajan kirjastot ovat parhaimmillaan elämyksellisiä paikkoja, joihin tullaan viettämään aikaa ja tapaamaan ystäviä. Lisäksi ne toimivat opiskelu- ja työympäristöinä ja tietenkin edelleen niiden tehtävänä on tiedon ja kulttuurin tarjoaminen jokaiselle ihmiselle.

Opinnäytetyön aihe ”kirjaston visuaalinen ilme” syntyi työharjoitteluni aikana Lapuan kaupunginkirjastossa. Lapualla olisi tarvetta muun muassa opasteiden uusintaan, joten samalla päätettiin tarkastella myös muita kirjaston visuaaliseen ilmeeseen, käytettävyyteen ja viihtyisyyteen vaikuttavia tekijöitä. Lapuan kaupunginkirjasto sijaitsee Lapuan Patruunatehtaan vanhassa tehdashallissa, joka on tiittävästi rakennettu 1910-luvun alkupuolella (Teräväinen 2006, 26). Kirjasto muutti nykyisiin tiloihin Paukun kulttuurikeskukseen 1990-luvun loppupuolella, jolloin vanhaa tehdasrakennusta muutettiin kulttuurikeskukseksi (Teräväinen 2006, 53). Tällöin kirjaston sisustus suunniteltiin kokonaan uusiksi kalusteita ja valaistusta myöden. Tuosta on kuitenkin kulunut jo yli 13 vuotta, ja muutoksia kirjaston kokoelmien järjestyksessä ja tarpeissa on syntynyt. Lisäksi kirjastoalalla yleensäkin on tapahtunut paljon uutta muun muassa visuaalisen ilmeen suhteen. Esimerkiksi nykyään painotetaan enemmän kirjaston roolia yhteiskunnallisena olohuoneena ja kohtaustilana, mikä edellyttää tähän sopivia tiloja.

Tässä työssä keskitytään lähinnä tutkimaan Lapuan kaupunginkirjaston visuaalista ilmettä ja sitä kuinka kirjaston tiloista saataisiin enemmän asiakasta palvelevia niin käytettävyydeltään kuin viihtyisyydeltäänkin. Lapuan kaupunginkirjaston tilojen suunnittelussa on huomioitu vanhan tehdasrakennuksen historia ja kerroksellisuus, mikä täytyy pitää mielessä myös tulevaisuuden muutoksissa. Työssä käydään läpi, mistä kirjaston visuaalinen ilme muodostuu ja mitkä asiat vaikuttavat siihen, miten asiakas tilan kokee. Tässä työssä tutustutaan myös

tulevaisuuden kirjastorakentamisen trendeihin. Lisäksi tutustutaan yleisesti kirjastojen tilojen ja ilmeen historiaan. Tutkimuksessa päädyttiin hakemaan parannusehdotuksia kyselylomakkeen avulla sekä haastatteleamalla asiakkaita. Asiantuntijana haastateltiin arkkitehti Helena Teräväistä.

Työn toisessa luvussa käsitellään tutkimuksessa esiintyvät termit, minkä jälkeen perehdytään lyhyesti kirjastosuunnittelun historiaan. Neljännessä luvussa tutustutaan tarkemmin asiakaslähtöiseen kirjastoon ja siihen minkälainen rooli visuaalisuudella on siinä. Viidennessä luvussa esitellään tutkimuksen kohteena oleva Lapuan kaupunginkirjasto ja työn lopussa esitellään kyselyn ja haastatteluiden tulokset. Lopuksi esitellään johtopäätökset. Kuvat ovat tekijän itse ottamia, ellei toisin mainita.

2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

2.1 Visuaalisuus

Taiteen pikkujättiläisen määritelmän mukaan visuaalinen tarkoittaa näkemiseen liittyvää, näköaistia koskevaa (Taiteen pikkujättiläinen 2001, 817). Tämän määritelmän mukaan kirjaston visuaalisen ilmeen muodostavat siis kaikki silmin nähtävät visuaaliset ärsykkeet kirjastossa. Näitä ovat esimerkiksi kirjaston kalusteet, opasteet, värit, materiaalit, valaistus ja osastojen ja toimintojen sijoittelu. Näistä visuaalisista tekijöistä muodostuvat yhdessä muilla aisteilla aistittavien tekijöiden kanssa kirjaston viihtyisyys, käytettävyys ja saavutettavuus.

Vaikka vuoden 1993 raportti Espoon maakuntakirjaston Kirke-projektista alkaa olla jo vanha, tuodaan siinä esille hyviä Matti Kalevan näkökulmia kirjaston visuaalisesta ilmeestä. Kalevan mukaan visuaalisen ilmeen parantaminen on sidoksissa moniin rakenteellisiin ja toiminnallisiin taustatekijöihin, jotka pitää selvittää ennen muutosten tekemistä.

Kalevan mukaan on asetettava asiakkaan rooliin ja tarkasteltava kirjastossa asioimista seuraavien asioiden kautta:

- Millainen on asiakkaan ensivaikutelma tilasta (valomiljö, värimiljö, jatkoetenemisviitoitus, kutsuvuus, torjuvuus, kotoisuus, konemaisuus)?
- Löytyykö tilasta helposti paikka, jossa voi odottaa vuoroaan, ajatella omia asioitaan tai johon voi jättää laukkunsa ja takkinsa?
- Onko asiat tilan sisällä sommiteltu loogisesti, luonnollisesti, etenemistä auttaen vai joutuuko asiakas umpikujiin?
- Onko tilassa kukkia, taidetta, lämmintä valoa tai minkälainen tilan äänimaailma on?
- Mitä tilassa olevat symbolit viestivät (kirjaimet, värit, luettavuus, jatkuvuus, sommittelu)?
- Hyllyjen ja muiden säilytyskalusteiden luonne, koko ja väri? (Kurki 1993, 35–36.)

2.2 Viihtyisyys

Tärkeimpiä tilan viihtyisyyttä parantavia osatekijöitä on esteettisyys. Esteettisyyden kokemiseen vaikuttavat valoisuus, avaruus, tasokas arkkitehtuuri, taideteokset, materiaalit, muotokieli ja käytetyt värit. Siihen liittyvät myös tuoksut, rauhallisuus, meluttomuus ja siisteys. Vaihtelevat näkymät tiloista toisiin tiloihin saavat aikaan esteettisiä kokemuksia. (Nuikkinen 2009, 256.)

Stenrosin ja Auran mukaan ihminen voi kokea ympäristön immateriaalisesti, esteettisesti ja tunneperäisesti, jolloin katsoja voi kutsua näkemäänsä ja kokemaansa kauniiksi, viihtyisäksi tai miellyttäväksi. Tähän vaikuttavat ympäristön ei-mitattavat tekijät, kuten ympäristön tilarakenne ja monipuolisuus, kokonaisuuden orgaanisuus, arkkitehtoninen muoto, luonnonvalon järjestely, materiaalien ja värien valinta, tilan muoto ja tilan suuntaus. (Stenros & Aura 1984, 12.)

Julia Barnard luettelee kodin viihtyisyyteen liittyviä tekijöitä, jotka on syytä huomioida myös kirjaston tilasuunnittelussa. On kiinnitettävä huomiota tilan tehokkaaseen käyttämiseen, lämpötilaan, valaistukseen, raittiiseen ilmaan sekä värien luomaan tunnelmaan ja tilojen käyttötarkoitukseen. On myös tärkeää miettiä, minkälaisia huonekaluja tilaan valitaan, miten tilasta saadaan rauhallinen ja toisaalta turvata myös yksityisyys tarvittaessa. (Barnard 2000, 170.)

Viihtyisyys ilmenee käyttäjän ja katsojan kokemuksissa. Viihtyvyyttä ja viihtyisyyttä ei tilaan aina luo saman asian puuttuminen tai sujuminen (Nuikkinen 2009, 278.) Jokainen ihminen kokee viihtyisyyden omalla tavallaan ja viihtyisyyttä havainnoidaan kaikilla aisteilla. Viihtyisyys koostuu usean eri tekijän summasta ja sen yksiselitteinen määrittelemine ei ole yksinkertaista.

2.3 Käytettävyys

Käytettävyyttä on tutkittu paljon erityisesti tuotteiden ja verkkosivujen osalta. Tuotteen käytettävyyttä voidaan kuitenkin soveltaa myös tilan käytettävyteen.

Britannican mukaan käytettävyys on käytön mukavuutta ja käyttökelpoisuutta (Britannica [viitattu 25.4.2011]). Pentti Roution mukaan (2007) käytettävyys tarkoittaa samaa kuin tuotteen soveltuvuus aiottuun tarkoitukseen. Samalla tavalla kirjastorakennuksen täytyy soveltua siihen, mihin se on tarkoitettukin. Käytettävyydestä puhuttaessa voidaan käyttää myös termejä toimivuus, toiminnallisuus ja funktionaalisuus. Tuotteen, palvelun tai tilan käytettävyyteen vaikuttavat sen käyttäjät. Käyttäjät ovat erilaisia: heillä on erilaisia tarpeita ja heidän käyttötavoissaan on eroja.

Roution mukaan käytettävyyttä voidaan arvioida seuraavien asioiden perusteella:

- Hyödyllisyys. Tuotteen (tässä tutkimuksessa myös tilan) antama palvelu tai sen tuottama tulos on tarkalleen se, mikä on tarkoituskin.
- Kapasiteetti. Tuotteen antaman hyödyn määrä on riittävä.
- Käytön tuottama tyydytys.
- Luotettavuus.
- Tuotteen käyttö on helposti opittavissa.
- Käyttötaito säilyy, eli sen jälkeen kun tuotetta ei ole vähään aikaan käytetty, se on helppoa taas aloittaa.
- Käyttäjille sattuu harvoin virheitä. (Routio 2007).

Ajateltaessa tilan käytettävyyttä kirjastossa, korostuvat erityisesti hyödyllisyys ja se, että tilan käyttö on helposti opittavissa. Lisäksi käytön tuottama tyydytys on asiakkaalle tärkeää.

Tässä työssä käytettävyydellä tarkoitetaan erityisesti kirjaston helppokäyttöisyyttä ja käytön mukavuutta. Asiakkaiden tulisi pystyä käyttämään kirjastoa ilman vaikeuksia. Materiaalin tulisi olla helposti löydettävissä itse ilman henkilökunnan apua. Helppokäyttöisyyttä voidaan tukea myös saavutettavuutta edistävillä toimenpiteillä, kuten esimerkiksi pohjakaavalla sisäänkäynnin yhteydessä tai helposti luettavilla ja ymmärrettävillä opasteilla. Käytettävyttä edistävät myös toimiva tekniikka ja riittävä valaistus.

2.4 Saavutettavuus

Saavutettavuus on esteettömyyttä laajempi käsite, jolla voidaan viitata laajasti saavutettavuuden eri osa-alueisiin. Saavutettavuudella voidaan tarkoittaa useita eri osa-alueita: fyysisellä saavutettavuudella eli esteettömyydellä tarkoitetaan rakennetun ympäristön esteettömyyttä eli tasaisia ja väljiä kulkuväyliä, jotka ovat kaikkien saavutettavissa. Saavutettavuus eri aistien avulla hyödyttää näkö- ja kuulovammaisten lisäksi myös tavallista ihmistä. Tiedollisella saavuttamisella tarkoitetaan tiedon ymmärtämisen helpottamista esimerkiksi selkokielellä. Tiedottamisen saavuttamisella tarkoitetaan tiedotteiden ja esitteiden selkeyttä. Taloudellinen saavuttaminen viittaa asiakkaan taloudelliseen mahdollisuuteen käyttää palvelua. Sosiaalinen ja kulttuurinen saavutettavuus liittyvät toiminnan sisältöihin. Asenteellinen saavutettavuus on keskeisessä roolissa, kun halutaan parantaa palveluita ja ihmisten asenteita. Suunnittelijoiden, rahoittajien ja toteuttajien valveutuneisuus lisäävät saavutettavuutta. (Kulttuuria kaikille 2008.)

Tässä tutkimuksessa saavutettavuudella tarkoitetaan erityisesti kirjaston esteettömyyttä ja saavutettavuutta eri aistien avulla. Näissä asioissa huomioidaan muun muassa opasteet ja kirjaston saavutettavuus pyörätuolilla.

3 KIRJASTOTILOJEN HISTORIAA

3.1 Kirjastorakentamisen alkuvaiheet

Kirjaston tiloja on eri aikoina määritellyt erilaiset tarpeet. Jo antiikin aikana on ollut kirjastoiksi nimettyjä tiloja, joiden esimerkkejä on seurattu myöhempien aikojen suunnittelussa. 1600–1700 -luvuilla kiinnitettiin huomiota tilan esteettisyyteen ja tuolloin moni luostari ja linna sai upean barokkikirjaston. 1700–1800 -luvuilla kirjastoa haluttiin muuttaa tarkoituksenmukaisempaan muotoon kävijämäärien kasvaessa ja julkaistavan kirjallisuuden yleistyessä. 1800-luvulla teollisuuden kehityttyä tuli mahdolliseksi rakentaa täysin uudenlaisia kirjastorakennuksia. Rakentamisessa käytettiin paljon valurautaa ja lasia, joiden avulla saatiin aikaiseksi keveitä ja valoisia rakenteita. (Hodászy Fröberg 1998, 15–170 Aaltosen 2009, 473–475.) Tämä muutti suuresti kirjaston visuaalista ilmettä entisestä.

1850-luvulla Yhdysvalloissa alettiin yleisissä kirjastoissa kiinnittää enemmän huomiota asiakaslähtöisyyteen. Kirjaston tiloilla haluttiin johdattaa ja houkutella asiakasta lukemaan. Yleiset kirjastot lähtivät erkanemaan tieteellisistä kirjastoista erilaisten tilavaatimusten myötä. 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa kirjastoissa yleistyivät lastenosastot, lukusalit ja kaikille avoimet hyllyt. (Vatanen 1999, 32–33.)

1900-luvun alussa korostettiin toiminnallisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta, mitkä olivat esteettisyyttä tärkeämpiä. Suunnittelukirjasissa korostettiin yksinkertaisuutta ja historiallisiin tyyliin viittaamatonta rakentamista. Kirjaston sisätilojen suunnittelun haluttiin menevän ulkokuoren edelle. Arkkitehtonisten yksityiskohtien ei saanut estää toiminnallisuutta eikä matkailijoita kiinnostavia yksityiskohtia saanut olla, sillä matkailijat olisivat häirinneet asiakkaita. Kirjaston esteettömyyteen ja käytettävyyteen kiinnitettiin jo tuolloin huomiota: ylimpiinkin kirjahyllyihin täytyi jokaisen normaalikasvuisen ylettyä ja kaikkialle tuli saada luonnonvaloa. Kierteisiä portaita tuli myös välttää. (New types of small library buildings 1913, 3,6.)

Jo 1800–1900-lukujen taitteessa suurlahjoittaja Andrew Carnegiella oli kunnianhimoiset tavoitteet saada kirjastosta kulttuurikeskus, joka houkuttelisi niin lukemaan kuin harrastamaan kaikenlaista muutakin: kuuntelemaan musiikkia, katsomaan näyttelyitä ja keskustelemaan. Hänen ideansa ei kuitenkaan saanut kannatusta arkkitehteiltä ja kirjastonhoitajilta. (Sievänen-Allen 1989, 38–40.) Carnegien tavoitteet ovat voimassa myös tänä päivänä.

3.2 Kirjastorakentaminen Suomessa

Alun perin Suomen yleinen kirjasto on kehittynyt kirkon sakastin kirjahyllystä kokonaiseksi kaapiksi. 1900-luvun alussa kirjastosta muodostui kokonainen huone, ja vähitellen se kasvoi kokonaiseksi kirjastorakennukseksi. Maaseudulla kirjastot olivat vielä 1900-luvun alussa vaatimattomia johtuen niiden niukasta rahoituksesta. Isommissa kaupungeissa kuitenkin levisi amerikkalainen kirjastoideologia, jonka myötä kirjastoille alettiin rakentaa omia käyttötarkoituksen vaatimia tiloja. Usein kirjasto joutui tyytymään valmiisiin tiloihin. Tällöin yleensä suurin huone otettiin lukuhuoneeksi, johon kirjahyllyt sijoitettiin ja pienempi huone toimi lainaushuoneena. Monissa kirjastoissa lainaustiski erotti lainaajat ja kirjakaapit toisistaan (KUVA 1). (Aaltonen 2009, 487–488, 600.)

KUVA 1. Helsingin Kansankirjaston lainaussali. Kirjat otettiin korkeilta hyllyiltä tiskin takaa lainaajille. (Aaltonen 2009, 493.)

1800–1900 -lukujen taitteen kirjastorakentamisessa oli tavallista sääty-yhteiskunnan luokkia ja sukupuolia erottelevat piirteet. Rahvaalle varattiin omat kirjastotilat pohjakerroksesta ja lukusalit oli erikseen miehille ja naisille. Amerikkalaisen kirjastotyypin puolestapuhujana toimi Einar Holmberg, joka uudisti mm. Porvoon ja Turun kirjastoja. Hän teki tiloista asiakaslähtöisempiä muun muassa muuttamalla kirjahyllyt avohyllyiksi ja yhdistämällä sukupuolia ja säätyjä erottelevat lukusalit ja sisäänkäynnit. Lastenosaston tiloihin alettiin myös panostaa enemmän. (Seppälä 1963, 86, 103–107.)

Yhdysvalloissa vierailleen ruotsalaisen kirjastonhoitajan Valfrid Palmgrenin mukaan amerikkalainen yleinen kirjasto on ”kaunis, keskustassa oleva, hyvin tuuletettu, hyvin lämmitetty, hyvin valaistu, hyvin ja aistikkaasti sisustettu rakennus, jossa on kirjoja.” Hän kertoo amerikkalaisen kirjaston tarjoavan asiakkailleen myös huvituksia ja mielenvirkistystä: kaunokirjallisuutta, taidenäyttelyitä ja lukusaleja, joissa on avoimia tulisijoja, mukavia istuimia ja miellyttäviä lukulamppuja. Amerikkalaisissa kirjastoissa ajateltiin Palmgrenin mukaan ennen kaikkea kävijän mukavuutta ja sitä miellyttävää kokemusta, jonka kirjastossa käyminen tuottaa. Myös avohyllyjärjestelmän Palmgren koki olevan merkittävä tekijä kirjaston kodikkuudessa ja miellyttävyydessä. (Palmgren 1910, 17, 26–28, 67–77 Aaltosen 2009, 516 mukaan.)

3.3 Kirjastot sotien jälkeen

Sotien jälkeen kirjastolaiset tiedostivat, että kirjastojen rakentamista ei saa jättää pelkästään arkkitehtien vastuulle, sillä he eivät tiedä millaiseksi kirjastojen toiminta on tulevaisuudessa kehittymässä. Tilaratkaisut oli suunniteltava toiminnallisuutta ja käytettävyyttä ajatellen ja kirjastonhoitajan rooli tulevaisuuden vision välittämisessä suunnittelijoille oli tärkeä. (Aaltonen 2009, 541–542.)

Mauno Kanninen esitteli Kirjastolehdessä 1944 skandinaavisten kirjastojen modernia viihtyisyyttä ja käytettävyyttä. Hän esitteli uusia kalusteita, kuten kirjahyllyjä, joissa oli eteen vedetyt alahyllyt ja hevosenkengän muotoista lainauspöytä, jossa oli säilytyslokeroita erilaisille dokumenteille. Kanninen korosti,

että myös Suomessa olisi tärkeää olla kirjastotarvikkeisiin ja -kalusteisiin erikoistunut välittäjä, kuten Ruotsissa. (Kansanvalistus- ja kirjastolehti 1944, 69–76, 179–188, 201–206, 227–237 Aaltosen 2009, 543 mukaan.)

1940- ja 1950-lukujen kirjastojen tilasuunniteluissa oli tyypillistä kirjastojen monitasoisuus, jolla yritettiin saada lisää säilytystilaa. Tuolloin yleistyivät erilaiset parvet ja puoliparvet sekä ”kuopat”. Esimerkiksi Alvar Aalto käytti monissa kirjastoissaan kirjaston keskelle jäävää kuoppaa. (Aaltonen 2009, 550, 560.) 1960-luvulla keskusteltiin voimakkaasti julkisten tilojen esteettömyydestä kaikille kävijöille. Monitasoisuus ei sopinut tähän ajatusmaailmaan. 1970-luvun kirjastorakennuksille ominaista onkin massiivinen harkkomainen muoto. 1970-luvulla valtavirran sivussa toteutettiin kuitenkin myös pehmeämpää kirjastosuunnittelua, jossa huomioitiin tilan elämyksellisyys. (Aaltonen 2009, 567, 571, 573.)

1960-luvulla Helle Kannila neuvoi, kuinka kirjastosta saa viihtyisän. Hän suositteli avohyllyjärjestelmää ja kirjaston sisustamista viherkasveilla, verhoilla sekä kartoilla ja kirjailijakuvilla. Kannila kuitenkin korosti tyylikkyyttä ja aistikkautta sisustamisessa: liiallisuuksiin ei saa mennä. Tärkeää oli myös siisteys. Tilan tuli olla hänen mukaansa myös sellainen, että virkailija näkee kaikkialle. (Kannila 1964, 60, 71–72.)

Veikko Junnila opasti kirjastonhoitajia ja kirjastotilojen suunnittelijoita muun muassa 1977 ilmestyneessä Kirjastosuunnittelun oppaassa. Uutta verrattuna aikaisempiin ohjeisiin oli esimerkiksi moduuliajattelun tuominen suunnitteluun (Junnila 1977, 2). Annetut ohjeet ovat hyvin yksityiskohtaisia ja niissä käsitellään kirjaston jokainen osasto huolellisesti läpi.

3.4 Kohti nykypäivän teknistä ympäristöä

1980-luvun kirjastorakentamisessa alettiin ottaa huomioon ihmisten yksilöllisiä tarpeita. Tietotekniikka alkoi vähitellen saada jalansijaa myös kirjastosta. 1960–1970-lukujen horisontaalisuuden ja laatikkoarkkitehtuurin jälkeen alettiin jälleen

hakea monimuotoisuutta rakentamiseen. 1990-luvulla alkoi korostua teknisten ominaisuuksien joustavuus ja samalla arkkitehdiltä haluttiin enemmän persoonallisia ja luovia tilaratkaisuja. Haluttiin erottautua massasta ja saada elämyksellisiä kirjastoja. Viime vuosien malliesimerkkeinä ovat toimineet pitkälti pohjoismaiset esikuvat. Erityisesti mallia on haettu Tanskan kirjastoista, joissa on panostettu kirjastoarkkitehtuuriin ja viihtyisiin, olohuonemaisiin tiloihin. (Aaltonen 2009, 580, 602, 606.)

Suomalaisten kirjastoihin kohdistamat odotukset ovat kasvaneet koulutustason noustua. Kirjaston tilajaottelussa otetaankin yhä enemmän huomioon asiakkaiden tarpeet. Esimerkiksi Helsingin tilasuunnittelussa 2007 entisen osasto- tai aineistotyyppin mukaisen tilajaottelun sijaan käyttöön on otettu yleisötilojen uusi jaottelu ”olohuoneeseen”, ”työhuoneeseen”, ”hengailumestaan” ja ”satusoppeen”. Näin halutaan eläytyä asiakkaiden tarpeisiin ja kirjaston käyttäjien kokemuksen merkitys korostuu. (Aaltonen 2009, 593–594.)

4 ASIAKASLÄHTÖINEN KIRJASTO

Perinteinen kirjasto on yleensä rakennettu kokoelmille. Viime aikoina kirjastolle on kuitenkin syntynyt uusia käyttötarpeita, joiden seurauksena kirjaston tiloja joudutaan tarkastelemaan uudessa valossa. Kirjaston kehittämissuunnitelmassa 2006–2010 (2006, 31) kirjastot nähdään yhteisöllisyyden rakentajina, kaikille avoimina ei-kaupallisina kohtaamispaikkoina sekä kokoontumis- ja palvelutilojen tarjoajina.

Yleisten kirjastojen laatusuositukset listaavat hyvän kirjaston vaatimuksia tiloja koskien. Niiden mukaan kirjasto sijaitsee muiden palvelujen yhteydessä ja on luonnollinen osa toiminnallista kokonaisuutta. Tilasuunnittelussa asiakasnäkökulma nostetaan kokoelmakeskeisyyttä tärkeämmäksi ja varastointia vähennetään kirjastojen yhteistyöllä. Kirjaston tulee erottua ympäristöstään selkeästi, viitoitus sinne on kunnossa ja sisäänkäynti on selkeästi osoitettu ja esteetön. Kirjaston tilojen ja eri osastojen tulee olla helposti hahmotettavissa ja opastuksen tulee olla selkeä niin sisällä kuin ulkonakin. Tiloja tulee pystyä hyödyntämään tehokkaasti ja niitä voidaan tarjota erilaisten tapahtumien järjestämiseen. Kirjastossa tulee huomioida myös turvallisuusnäkökulma. (Yleisten kirjastojen laatusuositus 2010, 52–54.)

Hyvää kirjastoa on mahdollista muunnella eri käyttötarkoituksiin sopivaksi ja se tarjoaa langattomat yhteydet ja ergonomiset työtilat asiakkailleen. Hyvässä kirjastossa huomioidaan myös henkilökunnan tarpeet. Työtiloja tulee olla riittävästi ja niiden kalusteet ovat ergonomisesti muotoillut. Laatusuositusten mukaan erityisesti uusiin kirjastoihin tulisi hankkia taidetta esimerkiksi tarjoamalla tilaa museoiden kokoelmien esillä pitoon. 1000 asukasta kohden tilaa kirjastosta tulisi löytyä 100 hyötyneliötä. Asukasmäärältään pienissä kunnissa monipuolisten palvelujen tarjoamiseksi tilaa tarvitaan yleensä tätä enemmän. Laatusuositusten mukainen kirjasto on jaettu eri äänivyöhykkeisiin ja myös valaistusta on mahdollista muokata tilanteen mukaan. Kirjaston kalusteet on uusittu vastaamaan nykyajan vaatimuksia. Niiden tulisi kutsua viihtymään, opiskelemaan ja työskentelemään kirjastoon. Kirjaston tilojen toimivuutta tulisi arvioida

säännöllisesti ja kaikissa ratkaisuihin tulee huomioida kestävä kehitys. (Yleisten kirjastojen laatusuositus 2010, 54–55.)

Norjalaisessa Timen kunnassa otettiin kirjastosuunnittelun avuksi blogi, jossa kuntalaiset ja muut asiasta kiinnostuneet saivat esittää omia toiveitaan ja mielipiteitään uudesta kirjastosta (Lund 2009). Myös Almgren ja Jokitalo suosittelevat kirjaston asiakkaiden ottamista mukaan parantamaan kirjaston sisätilojen käytettävyyttä ja viihtyisyyttä. Yhdessä asiakkaiden kanssa voi toteuttaa arviokävelyn kirjastossa ja miettiä ratkaisuja ongelmakohtiin. (Almgren & Jokitalo 2010, 228.) Kirjastosuunnittelussa kannattaa seurata myös muiden alojen kehitystä ja tuoda sitä kautta uusia ideoita kirjastoalalle.

4.1 Tavoitteita ja huomioon otettavia seikkoja

Yleisten kirjastojen neuvoston strategian 2011–2016 mukaan päämääränä on tehdä yleisestä kirjastosta inspiroiva paikka, jonka fyysiset ja virtuaaliset tilat ovat virikkeellisiä, muunneltavia ja esteettömiä. Kirjastoa pitää kehittää kokoelmavarastosta kohtaamispaikaksi ja tämä onnistuu innovatiivisilla ja rohkeilla muutoksilla. Strategian mukaan näiden tavoitteiden saavuttamiseksi kirjastojen täytyy tarjota tiloja viihtymiselle, oleskelulle, työnteolle, ryhmätöille ja hiljaisuudelle. Lisäksi on huomioitava tilojen muunneltavuus. Yleisten kirjastojen neuvoston mukaan on uskallettava ottaa riskejä ja kokeilla rohkeasti erilaisia ratkaisuja. On myös osattava ottaa opiksi onnistumisista ja epäonnistumisista sekä seurattava ja luotava kehitystä. Näiden tavoitteiden toteutumista seurataan asiakaspalautteilla ja käyttäjätilastoilla sekä havainnoimalla kirjaston tilaa. (Yleisten kirjastojen neuvoston strategia 2011–2016, 15–18.)

Viime vuosikymmenen aikana yhteiskunnassa on tapahtunut paljon muutoksia, joiden seurauksena kirjaston tilojen määrittelyäkin joudutaan tarkastelemaan uudessa valossa. Building Futures -projektin raportissa luetellaan muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Yksi näistä on ihmisten yhä pidempi kouluttautuminen, minkä seurauksena yhä suurempi joukko opiskelijoita kaipaa kirjastosta rauhallista opiskelutilaa. Yhä useampi ihmisistä asuu myös yksin, minkä seurauksena kirjasto

voi toimia paitsi opiskelutilana myös julkisena olohuoneena, jossa tavataan ystäviä. Kirjasto pyrkii mukautumaan näihin tarpeisiin kunnollisella sisustussuunnittelulla. Nykyään moni ihmisistä matkustelee paljon ja saattaa kaivata jonkinlaista hengähdyspaikkaa vieraassa kaupungissa, jossa voi lukea sähköpostinsa tai tarkistaa netistä uusimmat uutiset. Esimerkiksi Birminghamin kirjastossa sähköpostin lukemiseen tarkoitettut tietokoneet on sijoitettu sisäänkäynnin viereen, jolloin niille poikkeaminen kadulta on helppoa. Kirjastosuunnittelussakin kannattaa ottaa huomioon kestävä kehitys ja ekoajattelu. Erityisesti nuoret aikuiset ovat kiinnostuneita näistä tekijöistä ja osaavat varmasti arvostaa kirjaston omaa panosta asiaan. Kirjaston tulee olla poliittisesti ja uskonnollisesti puolueeton alue, joka on jokaiselle kävijälle avoin. (Worpole 2004, 9-11.)

Tulevaisuudessa kirjaston tiloja sääntelee myös kirjaston materiaalien muuttuminen yhä enemmän sähköiseen muotoon. Hakuteosten käyttö kirjastoissa on vähentynyt verkkotiedonhaun myötä, mistä syystä useissa kirjastoissa on käsikirjastotilat muutettu jo muuhun käyttöön. Tulevaisuudessa kuunneltavan musiikin siirtyminen Internetiin voi myös aiheuttaa muutoksia kirjaston musiikkiosastolla. Ajan myötä on myös mahdollista, että kiinteiden päätteiden määrät vähenevät ja asiakkaat käyttävät langattoman verkon kautta omiaan tai lainattavia kannettavia tietokoneita. (Peruspalvelut 2009, 97.) Tällaiset muutokset vapauttaisivat kirjastosta tilaa asiakkaiden viihtyisyyden parantamiseen.

Yksi nykypäivän ja tulevaisuuden sanoista on muunneltavuus. Myös kirjaston tiloille on tärkeää, että niitä on mahdollista muunnella erilaisiin toimintoihin sopiviksi. Muunneltavuus ja moduuliajattelu antavat myös joustoa tulevaisuuden muutoksille. Saksalaisen Tulevaisuuden kirjasto -suunnittelukilpailun voittajatoimiston Reich und Wamserin kirjastosuunnittelu perustuu eri moduulien eli osasten yhdistelyyn ja niiden järjestyksen vaihteluun. Näin kirjaston tilat elävät kirjaston käyttäjien tarpeiden mukaan. Nämä kirjastomolekyylit voivat toimia osana suurempaa osastoa tai sitten niitä voidaan käyttää yksistään erillisenä pienkokoelmana, jota voidaan liikutella vaikkapa taidekokoelmaa museon eteiseen tai kaunokirjallisuuskokoelmaa rautatieasemalle. Kirjasto tavoittaa asiakkaansa sieltä, missä he liikkuvat. (Almgren & Jokitalo 2010, 218–219.)

4.2 Elämyksellisyyttä kirjastoon

Kirjastojen kannattaisi tulevaisuudessa panostaa tiloillaan kirjastokäynnin elämyksellisyyteen. Enää pelkkä kirjojen lainaus ei välttämättä riitä houkuttelemaan asiakkaita viettämään aikaansa kirjastossa. Nykyään taistellaan asiakkaiden vapaa-ajasta muiden vapaa-ajan aktiviteettien kanssa. Nuoria voi houkutella vaikkapa pelinurkkauksella ja oleskelualueilla, opiskelijoita ja työssäkäyviä kahviloilla ja erilaisilla gallerioilla ja vanhempia ihmisiä mukavin nojatuolein ja lukulampuin varustetuilla lukualueilla. Kirjaston kannattaisi korostaa asemaansa sosiaalisena keskuksena, jossa on tarpeen vaatiessa myös mahdollista opiskella tai lukea rauhassa. Monet vanhemmat ihmiset kaipaavat seuraa ja tässä kohtaa kirjasto voisi astua tarjoamaan puitteet sosiaaliselle vuorovaikutukselle. Nojatuoliryhmissä voisi sitten järjestää vaikkapa keskusteluiltoja tai lukupiirejä.

Chicagon alueen kirjastoista moni on kiinnittänyt huomiota nuorten tarpeisiin hankkimalla kirjastoon pelikonsoleita. Nämä kirjastot houkuttelevatkin nuoria asiakkaitseensa muita enemmän ja myös lainausluvut näissä kirjastoissa nuorten osalta ovat korkeat. (Boekesteijn 2008.) Uusien medioiden tuominen kirjastoon vaikuttaa myös kirjaston visuaaliseen ilmeeseen. Pelipaikoille tarvitaan uudenlaisia istumapaikkoja ja tilaa interaktiiviseen vaikuttamiseen. Lisäksi media-alueet tulisi suunnitella niin, että ne eivät häiritse muita asiakkaita.

Kirjaston äänimaailmaa muokkaamalla voidaan vaikuttaa kirjaston viihtyisyyteen. Perinteisesti kirjastoa on pidetty paikkana, jossa täytyy olla hiljaa. Öölannin saarella Viktoriaskolanin koulukirjastossa on kuitenkin päädytty käyttämään erilaisia luonnon ääniä kirjaston taustaääninä. Näillä tuulen, veden, metsän, lintujen ja jopa sammakoiden äänillä on saatu luotua entisen melun ja levottomuuden tilalle rauhallinen tunnelma. Luonnon äänet peittävät alleen modernin tekniikan aiheuttamat suhinat ja ne ovat vaikuttaneet myös kirjastossa asioiviin koululaisiin rauhoittavasti. Jotkut kirjaston asiakkaista saattavat kuitenkin kaivata täydellistä hiljaisuutta, jolloin Yhdysvalloissa sijaitsevan Oak Parkin kirjaston jako eri meluvyöhykkeisiin saattaa olla hyvä ratkaisu. Vyöhykkeet on

jaettu äänettömään, hiljaiseen ja sosiaaliseen vyöhykkeeseen, jotka on merkitty selkeästi erivärisillä kylteillä. (Almgren & Jokitalo 2010, 214–215.)

Kirjastosta puhutaan kansainvälisesti yhä useammin kolmantena tilana, millä tarkoitetaan kirjaston sijoittumista kodin ja työ- tai opiskelupaikan väliin. Tämä kolmas tila toimii kaupungin olohuoneena, missä ihmiset voivat tavata toisiaan. Nämä sosiaaliset tilat tulevat tulevaisuudessa olemaan yhä tärkeämpiä. Jotta kirjasto voi toimia kunnollisena sosiaalisena tilana, sen täytyy osata integroida palveluja osaksi ihmisten arkea. Lisäksi kirjaston pitää pystyä kehittämään palvelujaan ja tilojaan asiakaslähtöisestä näkökulmasta. (Peruspalvelut 2009, 97.)

4.3 Kirjaston imagon rakentaminen

Imagolla tarkoitetaan yksinkertaistetusti sitä, miten todellisuudessa tullaan nähdyksi. Imagoa on yleensä vaikea muuttaa, mistä johtuen ihmiset yleensä näkevät, mitä haluavat eivätkä sitä, mikä on todella olemassa. (Halkoaho 2008.) Tästä johtuen kirjastojen pölyttynyt imago ei muutu hetkessä ihmisten mielikuvissa. Asiakkaat pitää saada näkemään kirjasto uudella tavalla. Muutosta tähän voidaan hakea uudella tavalla tilasuunnittelulla.

Monien kirjastojen visuaalinen ilme sotii kirjastojen itsestään käyttämiä termejä vastaan. Kirjastoista puhutaan elämyksellisinä tiloina, tapaamispaikkoina, kaikille avoimina julkisina tiloina, oppimiskeskuksina ja demokraattisina tiloina, mutta todellisuudessa tiukat kirjahyllyrivit ja vuosikymmeniä kestävä suunnitellut huonekalut eivät kerro paljoakaan näistä pyrkimyksistä. Liv Sæteren määrittelee kirjastosuunnittelussa tärkeimmäksi tehtäväksi luoda tila, joka tarjoaa parhaimman mahdollisen ympäristön oppimiselle, ihmissuhteille ja vuorovaikutukselle sekä kirjallisuudelle ja lukemiselle. Suunnittelun lähtökohtana toimii asiakaslähtöisyys kokoelmakeskeisyyden sijaan. Suunnittelussa otetaan huomioon tilat inspiraatiolle, luovalle tuottamiselle, ryhmätyöskentelylle ja sosiaaliselle vuorovaikutukselle. Kirjaston kokoelman pitäisi tukea kaikkia näitä toimintoja. Kirjastosta tehdään houkutteleva ja vaikuttava paikka kiinnittämällä huomiota maisemaan, tunnelmaan, äänimaailmaan, valoon ja suunnitteluun. Visuaaliseen ilmeeseen

vaikutetaan myös tekniikan monipuolisella hyödyntämisellä. Kirjaston lisääntyneet palvelut näkyvät sen tilan muutoksina. Kirjastoon integroidaan yhä useammin kahviloita, museoita ja kauppoja. (Sæteren 2008.)

Kirjastosuunnitteluun vaikuttaa myös paikan henki. Paikalla on tilallisten, arkkitehtonisten sekä muiden fyysisten ominaisuuksien lisäksi myös sosiaalisia, historiallisia ja symbolisia ominaisuuksia. Nämä ominaisuudet yhdessä vaikuttavat siihen, millainen paikasta ja sen hengestä muodostuu. Jokaisella paikalla on oma historiansa, joka säilyy ihmisten muistoissa, historiankirjoituksissa, rakennuksissa ja maisemassa. Parhaimmillaan paikan henki on niin voimakas, että se tekee vierailijaan voimakkaan vaikutuksen. (Arkkitehtuurin ABC 2004, 22, 25.) Lapuan kaupunginkirjaston imagon ja sen tilaratkaisujen muodostumiseen on suuresti vaikuttanut nykyisen kirjastorakennuksen historia. Se on rajoittanut suunnittelussa tehtäviä ratkaisuja, mutta samalla paikan henki on tarjonnut kirjastolle syvemmän pohjan, jonka varaan rakentaa imagoaan.

4.4 Pienellä stailauksella suuria tuloksia

Kaikki muutokset eivät vaadi suuria rahasummia, vaan jo pienillä muutoksilla voidaan parantaa kirjaston visuaalista ulkonäköä. Tärkeintä on hahmottaa oman kirjastonsa puutteet, jotta niitä voidaan kehittää. Yhtenäistämällä kylttien, opasteiden, tiedotteiden ja ohjeistuksien fontit saadaan luotua yhdenmukaista ilmettä. Värejä voidaan käyttää johdonmukaisesti hyväksi muuallakin kuin lastenosastolla. (Kurki 1993, 36.)

Asiakkaan muodostamaan mielipiteeseen tilasta vaikuttavat muun muassa

- sisäänkäynti
- tila- ja kalusteratkaisut
- asiakaskierto
- tuotteiden esillepano
- lämpötila
- värimaailma
- opasteet

- nettisivut (Hirvi & Nyholm 2009, 8).

Nämä tekijät voidaan huomioida kirjaston houkuttelevuudessa pienelläkin budjetilla. Houkuttelevuutta voidaan esimerkiksi lisätä mielenkiintoisilla ja hyvin toteutetuilla näyttelyillä ja poikkeavalla materiaalin esillepanolla. Tilaratkaisuihin voidaan vaikuttaa kalusteiden sijoittelulla, mikä vaikuttaa myös tilan selkeyteen. Tilaratkaisuilla vaikutetaan myös asiakaskiertoon: miten asiakasta halutaan johdatella tilassa? Sisäänkäynti luo kirjastolle ensivaikutelman, joten sen edustavuuteen kannattaa panostaa. Näiden seikkojen lisäksi on hyvä muistaa, että monesti yksinkertainen on paras vaihtoehto. Lainaustiskiltä kannattaa poistaa kaikki ylimääräinen tavara epämääräisistä paperinivaskoista post-it -lappuihin ja kriittinen silmäys kirjaston yleisilmeeseen on paikallaan silloin tällöin.

Monissa kirjastoissa taistellaan tilan loppumista vastaan. Tämä johtaa väistämättä myös siihen, että kirjahyllyt pursuavat kirjoja, jolloin niiden selailtavuus ei ole helppoa. Uusia kalusteita uusille materiaaleille ei voida hankkia loputtomasti, joten ainut ratkaisu tähän ongelmaan on riittävä poistojen tekeminen. Suositeltavaa olisi tehdä vuoden aikana saman verran poistoja kuin tehdään hankintojakin. Tällöin kirjahyllyt pysyvät houkuttelevan näköisinä eikä tila pääse loppumaan. (Almgren & Jokitalo 2010, 228.)

4.5 Opastus kuntoon

Kirjaston kylteillä ja opasteilla on kaksi tehtävää: ne kiinnittävät asiakkaiden huomion ja auttavat heitä löytämään etsimänsä. Jotta kyltit hoitaisivat tehtävänsä mahdollisimman hyvin, on niiden oltava selkeitä, siistejä ja luettavia. (Almgren & Jokitalo 2010, 243.) Monessa kirjastossa näkee väliaikaisia käsin tai koneella kirjoitettuja paperilappuja, joiden nurkka hieman jo repsottaa. Usein nämä väliaikaiset ratkaisut vain tупpaavat venymään pysyviksi ratkaisuiksi, kun niihin oma silmä on jo tottunut.

Opasteiden ja kylttien tarkoitus on olla mahdollisimman helposti ymmärrettäviä, joten niiden suunnittelussa kannattaa hyväksikäyttää lukihäiriöisille ja

näkövammaisille suunnattuja opasteohjeita. Tällöin ne palvelevat parhaiten kaikkia kirjaston asiakkaita. Opasteen hyvään luettavuuteen vaikuttavat riittävän korkeat kirjaimet suhteessa lukuetaisyyteen. Kirjaimien tulisi olla 15 mm korkeita sellaisissa opasteissa, joiden vierelle pääsee, 25–40 mm sellaisissa tärkeissä kylteissä, jotka on pystyttävä näkemään kauempaa, mutta joiden viereen on myös mahdollista päästä ja 70–100 mm korkeita kylteissä, jotka luetaan 1-3 metrin etäisyydeltä. Kylteissä ja opasteissa tulee käyttää helppolukuista typografiaa ja pelkistettyjä kirjaimia. Teksteissä pitää välttää kursivointia, harvennusta ja kokonaan isoilla kirjaimilla eli versaaleilla kirjoitettuja pitkiä sanoja. (Svensson 2003, 72.)

Tekstin/symbolin ja kyltin pohjaväriin välillä tulee olla hyvä kontrasti niin kuin myös kyltin pohjaväriin ja kilven ympäristön välillä. Himmeä pinta kylteissä on parempi kuin kiiltävä ja lasitusta tai suoraan lasipinnalle kirjoitettua tekstiä tulee välttää. Näkövammaisia varten kylteissä olisi hyvä olla pistekirjoitus. Lukihäiriöisten kannalta kylttien olisi hyvä sisältää helposti ymmärrettäviä symboleja tekstin lisäksi. (Svensson 2003, 72.)

Sanalliseen informaatioon verrattuna graafinen symboli voi helpottaa visuaalisen tiedon käsittelyä näköaistissa ja aivoissa. Tekstimuotoinen esitystapa on usein graafista esitystapaa paljon monimutkaisempi. Graafisten symbolien tulee olla yksinkertaisia ja symbolien tulee erota toisistaan selkeästi. (Näsänen 2007, 19.) Symbolit helpottavat esimerkiksi vanhusten, lukihäiriöisten ja ulkomaalaisten asioimista kirjastossa (KUVA 2). Symboleissakin kannattaa noudattaa yhtenäistä ulkoasua.

KUVA 2. Erilaisia symboleja. Lukualueen symboli (Reading room 2011). Opiskelualue (National library 2010). Musiikinkuuntelualue (Icon of the 2011).

Suusanallinen informaatio auttaisi sekä lukihäiriöisiä että näkövammaisia. Kylttien sijoittelussakin tulisi huomioida useita seikkoja. Sijoittelu tulee olla johdonmukaista ja helposti löydettävissä. Niille tulisi olla esteetön kulku aivan kyltin viereen. Kylttien sijoituskorkeus tulisi olla noin 1,4–1,6 metriä. Kyltit, jotka on tarkoitettu luettavaksi ihmisiä täynnä olevassa salissa, pitäisi sijoittaa korkeammalle, mutta niiden rinnalla tulisi olla toinen matalammalle sijoitettu kyltti. Tilassa tulee olla hyvä valaistus, jotta kylttien lukeminen on helppoa. (Svensson 2003, 72.)

Sisääntulon välittömässä läheisyydessä tulisi olla tilan hahmottamista ja materiaalin löytämistä helpottava opastetaulu tai pienoismalli rakennuksesta. Opastetaulut sisältävät kuitenkin yleensä liikaa informaatiota, jolloin ne muuttuvat vaikeaselkoisiksi. WC-tilat, kahvila ja muut vastaavat tilat voidaan merkitä helposti ymmärrettävillä symboleilla karttaan. Eri osastoille voidaan myös antaa oma symboli, joka sitten toistuu opasteissa. (Svensson 2003, 65.) Karttapiirroksen voisi julkaista myös kirjaston nettisivuilla, jolloin asiakkaat voisivat halutessaan etukäteen tutustua tilaan.

Mari Tanelin tutkimuksen mukaan lukiasiakkaat toivovat kirjahyllyjen reunaan laitettavan aakkoset, jotta oikean kohdan löytäminen hyllystä olisi helpompaa. Kirjojen selkämyksen seuraaminen koettiin vaikeaksi. Tanelin haastattelemat kirjastotyöntekijät kokivat, että opasteet eivät yleensä ole tarpeeksi selkeitä ja niiden sisältöön tulisi kiinnittää enemmän huomiota. (Taneli 2008, 80, 87.) Esimerkiksi kymmenluokituksen kaikki pääluokat eivät tavallisellekaan ihmiselle aina kerro, mitä luokka sisältää.

5 TUTKIMUSASETELMA

5.1 Tutkimusongelma ja työn tavoitteet

Työssä käsitellään kirjaston visuaalista ilmettä erityisesti käytännöllisyyden, selkeyden ja viihtyisyyden kautta. Tällöin huomiota ei siis kiinnitetty kirjaston kokoelmien sisältöön tai asiakaspalveluun. Tavoitteena oli saada asiakkailta kehittävää palautetta Lapuan kaupunginkirjaston tilojen käytettävyydestä ja viihtyisyydestä. Tutkimusongelmana ja työn lähtökohtana voidaan pitää seuraavaa kysymystä: miten kirjaston tiloja voitaisiin kehittää enemmän asiakasta palveleviksi? Tarkentavia alakysymyksiä, joihin tässä työssä oli myös tarkoitus löytää vastaus, ovat seuraavat: mitkä asiat vaikuttavat kirjaston visuaalisuuteen? Mitkä ovat asiakkaiden tarpeet kirjaston tilojen kannalta? Kirjaston visuaalista ilmettä ja siihen liittyviä tekijöitä tarkastellaan myös asiantuntijan näkökulmasta.

Opinnäytetyö tehtiin tilaustyönä Lapuan kaupunginkirjastolle, joten oli tarpeen ottaa huomioon kirjaston odotukset. Kirjastossa on tarkoitus uusia opasteita lähitulevaisuudessa, joten uusien opasteiden kehittämisessä haluttaisiin ottaa huomioon asiakkaiden näkökulma. Kirjaston henkilökuntaa mietitytti myös se, kuinka selkeänä asiakkaat kokevat kirjaston tilana. Löytävätkö he tarvitsemansa materiaalin ja käyttävätkö he opasteita materiaalin löytämiseen? Näihin asioihin toivottiin konkreettisia keinoja, joilla tehdä kirjastosta asiakaslähtöisempi.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Kokonaisvaltaista Lapuan kaupunginkirjaston tiloja koskevaa selvitystä ei ole tehty Vanhaan Paukkuun muuttamisen jälkeen, joten on perusteltua tutkia asiakkaiden mielipiteitä kirjaston tiloista. Yleisellä tasolla kirjastotiloja on tutkittu Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston tutkimuksessa 2009. Tuolloin yleisille kirjastoille lähetettiin kirjastotiloja koskeva Internet-kysely (Peruspalvelut 2009, 97). Tässä tutkimuksessa saatuja tuloksia verrataan joiltakin osin aluehallintoviraston

teettämän kyselyn tuloksiin. Näin voidaan verrata tilannetta Lapualla keskimääräiseen tilanteeseen Länsi- ja Sisä-Suomessa.

Tässä tutkimuksessa yhdistetään kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Niitä voidaan käyttää toisiaan täydentävinä tutkimusmenetelminä. Kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä pyrittiin selvittämään asiakkaiden mielipiteitä sekä kartoittamaan suurimmat ongelmakohdat kirjaston tiloissa. Kvalitatiivisten menetelmien avulla haluttiin selvittää käyttäytymisen merkitys ja sen konteksti. Kvalitatiivisella tutkimuksella tuotiin esille tutkittavien havainnot tilanteesta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 27.)

Tutkimuksessa haluttiin selvittää Lapuan kaupunginkirjaston osalta nimenomaan asiakkaiden mielipiteitä kirjaston visuaalisesta ulkonäöstä. Koska tutkimuksen pääasiallinen tehtävä on saada materiaalia, jonka pohjalta Lapuan kaupunginkirjastossa visuaalista ilmettä voitaisiin kehittää, päädyttiin tutkimusaineistoa keräämään kyselylomakkeilla ja teemahaastatteluilta. Lisäksi tarkasteltiin erilaisen aineiston pohjalta, miten kirjastojen visuaalista ilmettä on kehitetty maailmalla ja Suomen uusimmissa kirjastoissa.

Pääasialliseksi tiedonkeruumenetelmäksi valittiin yksinkertainen kyselylomake, jolla oli tarkoitus kartoittaa satunnaisen joukon mielipiteitä kirjaston visuaalisesta ilmeestä ja löytää parannusehdotuksia. Kyselylomakkeella ei ollut tarkoitus yleistää vastaajien mielipiteitä koskemaan kirjaston kaikkien asiakkaiden kantaa, vaan tarkoitus oli saada ideoita kirjaston kehittämiseen.

Kyselylomakkeen valitsemiseen päädyttiin, koska sillä saadaan kerättyä nopeasti vastauksia moneen eri kysymykseen. Kun kyselylomake on suunniteltu huolella, sen käsitteleminen ja analysointi tietokoneen avulla on nopeaa ja tehokasta. Koska kuitenkin kyselylomakkeen vastaukset saattavat jäädä pinnallisiksi, kyselyä täydentäväksi tiedonkeräysmenetelmäksi otettiin haastattelut. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195.) Näin menetelmät täydentävät toisiaan.

Toiseksi tiedonkeräysmenetelmäksi valittiin teemahaastattelu, koska haastattelussa on mahdollisuus saada laajempia vastauksia kysymyksiin ja

tarvittaessa vastauksia voidaan selventää ja tarkentaa lisäkysymyksillä. Haastattelemisen on myös joustava menetelmä, jonka runkoa on mahdollista muokata haastattelun edetessä. Haastattelussa on suurempi mahdollisuus motivoida vastaajaa, jolloin haastateltava ehkä miettii vastauksiaan enemmän kuin täyttäessään kyselylomaketta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34–36.) Haastattelutilanne on ennen kaikkea vuorovaikutusta, jolloin aihetta on tarkoitus avata keskustelemalla.

Teemahaastattelussa edetään tiettyjen teemojen varassa eikä painoteta tarkkoja yksittäisiä kysymyksiä. Teemahaastattelussa puuttuu kysymysten tarkka muoto ja järjestys, mutta se ei ole kuitenkaan muodoltaan täysin vapaa, kuten syvähaastattelu. Tällainen tutkimustapa ottaa huomioon, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat olennaisia ja että nämä merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.)

5.3 Aineistonkeräysmenetelmät

Kolmisivuinen kyselylomake päätettiin jakaa kirjaston asiakkaille henkilökohtaisesti. Kyselylomakkeessa oli kysymyksiä muun muassa kirjaston viihtyisyydestä, käytettävyydestä ja selkeydestä. Kyselylomake löytyy liitteestä 1. Kyselylomakkeen jakaminen suoritettiin kahtena päivänä, joista ensimmäisenä kyselyä jaettiin kirjaston aukeamisesta sulkemiseen saakka. Koko päivän ajan, ruokataukoa lukuun ottamatta, lomakkeita jaettiin tutkijan toimesta asiakkaille henkilökohtaisesti ja sen täyttämässä ohjeistettiin. Tämä koettiin hyväksi menetelmäksi, sillä näin kyselyyn saatiin nopeampaa vastaajia, kuin jos lomakkeet olisi jätetty lainaustiskille vapaasti täytettäväksi. Tämä mahdollisti myös sen, että lomakkeen täyttämiseen oli mahdollista saada apua, mikäli tarvetta siihen ilmeni. Ensimmäisen päivän aikana vastauksia saatiin 70 kappaletta. Seuraavalla viikolla kyselylomakkeen määrää päätettiin lisätä vielä 30 kappaleella, jotta otannasta saataisiin kattavampi. Yhteensä täytettyjä lomakkeita saatiin siis 100 kappaletta.

Kyselyn jakamisessa käytettiin satunnaisotantaa, sillä tarkoitus oli saada kaiken ikäisten kirjastokävijöiden kommentteja. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että lähes

kaikki kirjaston kävijät ensimmäisen päivän aikana täyttivät kyselylomakkeen. Ainoastaan noin kymmenen kieltäytyi kyselyn täyttämisestä pyydettyä ja joitakin asiakkaita ei ehditty tavoittaa. Päivän aikana näkyi melko selvästi eri-ikäisten ihmisten jakautuma eri ajan jaksoille. Aamupäivällä suurin osa kävijöistä oli eläkkeellä olevia seniorikansalaisia ja kotiäitejä, kun taas iltaa kohti kasvoi nuorempien ihmisten kävijämäärä. Kirjaston aulassa toimi samaan aikaan eduskuntavaalien ennakoäänestys, minkä seurauksena kirjastoonkin eksyi muutama harvemmin kirjastoa käyttävä asiakas.

Teemahaastattelun runko löytyy liitteestä 2. Haastattelut suoritettiin yhden päivän aikana. Haastateltavia päätettiin valita yhteensä viisi ja mukaan haluttiin eri-ikäisiä miehiä ja naisia. Haastateltavien joukko rajattiin melko pieneksi, sillä suuremman joukon mielipiteitä kartoitettiin jo kyselylomakkeilla. Haastatteluilla haluttiin ainoastaan saada syvempiä vastauksia joihinkin kohtiin. Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna eli haastattelussa edettiin tietyn rungon mukaisesti, mutta tarvittaessa kysymyksiä ja niiden järjestystä pystyttiin muokkaamaan tilanteen mukaan. Haastattelut toteutettiin kirjaston tiloissa rauhallisessa nurkkauksessa ja haastateltavat valittiin satunnaisesti, mutta tasaista ikä- ja sukupuolijakaumaa pyrittiin noudattamaan.

6 LAPUAN KAUPUNGINKIRJASTO

6.1 Kirjasto Vanhaan Paukuun

Lapuan kaupunginkirjaston entisten tilojen tultua ahtaaksi alettiin kirjastolle miettiä uusia tiloja. Alun perin puhuttiin uudisrakennuksesta, joka olisi otettukin ilolla vastaan. Vanhan Paukun tehdasalueella tehtiin kuitenkin samaan aikaan suunnitelmia vanhan tehdasalueen käyttöön otosta. Alun perin paperitehtaaksi rakennettu Vanhan Paukun päärakennus on ilmeisesti rakennettu 1913. Lapuan kaupunki osti valtiolta Lapuan Patruunatehtaan vanhan alueen vuonna 1993, jonka jälkeen suunnitelmat alueen toiminnasta aloitettiin nopeasti. Uutta kirjastorakennusta oli kaavailtu jo parikymmentä vuotta ja sen suunnittelu oli jo tuolloin loppusuoralla, kunnes vahvaksi vaihtoehdoksi nousi kirjastotilojen sijoittaminen vanhaan tehdashalliin. (Teräväinen 2006, 26–27.)

Vuoden 1993 loppupuolella kirjaston sijoittamisesta tehdasalueelle oli useita eri suunnitelmia, joista sitten valittiin kirjaston sijoittaminen Ison tehtaan ensimmäiseen kerrokseen joen puoleiseen pitkään pääsiipeen. Kirjaston henkilökunta ei aluksi lämmennyt ajatukselle kirjaston sijoittamisesta vanhaan tehdashalliin, kun uudisrakennuksen suunnitelmat olivat edenneet jo lähes urakkalaskentavaiheeseen. Kirjaston sijoittaminen vanhaan rakennukseen tuli kuitenkin lopulta halvemmaksi, joten tämä suunnitelma päätettiin toteuttaa. (Teräväinen 2006, 38–39.)

Suunnitelman projektipäällikkönä toimi kaupunginarkkitehti Helena Teräväinen, joka halusi säilyttää rakennuksessa sen eri aikojen kerrostumat ja lisätä siihen uuden kerroksen rakennuksen käyttötarkoituksen muuttumisen myötä. Koko suunnitelman läpi sovellettiin moderniin arkkitehtuuriin liittyvää rosoisuutta ja pinnan epätasaisuutta. Esimerkiksi sisäseinien tasoituksessa ohjeena oli, että ainoastaan arkkitehdin nyrkkiä suuremmat kolot täytetään. Uutena materiaalina rakennukseen tuotiin ruosteisen näköistä corten-terästä, jotta kuluneen ja vanhan näköinen ilme saataisiin säilymään. Kokonaisuudessaan tilojen korjaamisessa on

pyrityt säilyttämään paikan henki ja rakennuksen ilmapiiri. Teräväinen katsoo modernin arkkitehtuurin sopivan vanhan tehdasrakennuksen henkeen teräsportaineen ja tasoineen. Tunnelman luomiseen on myös kiinnitetty paljon huomiota värien käytöllä sekä luomalla pitkiä tehtaansalinäkymiä käyttämällä mahdollisimman paljon lasia. Hallimaista tunnelmaa haluttiin säilyttää käyttämällä lasin lisäksi myös paljon verkkoa ja ritilöitä. (Teräväinen 2006, 45–46, 50.)

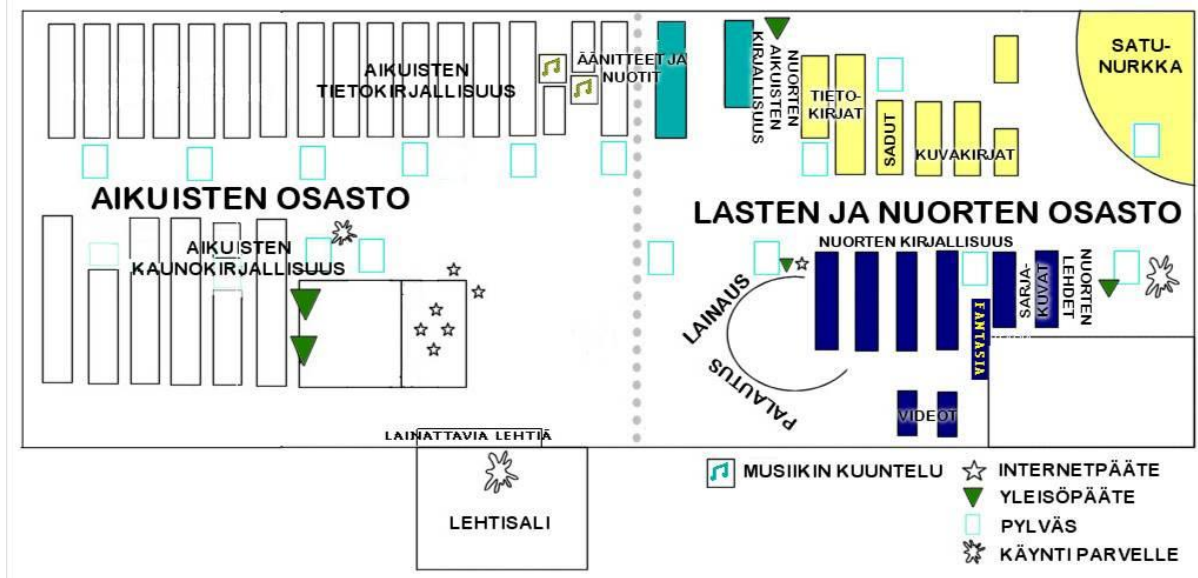
Tehdasalueen kunnostamisen ohjenuorana suunnittelijoilla oli, että tilasta ei haluttu tehdä liian siistiä ja siloteltua. Vihertävillä ja harmailla värisävyillä haluttiin säilyttää tilan hämyisyys ja tunnelma. Kirjahyllyt kirjastoon tilattiin Ruotsin BTJ:n tehtailta. Kirjasto pääsi muuttamaan uusiin tiloihinsa vuoden 1997 lopulla. (Teräväinen 2006, 53, 266.)

6.2 Tilan havainnointia

Lapuan kaupunginkirjasto on pohjakaavaltaan pitkä suorakaide, jossa osa toiminnoista on sijoitettu toisen kerroksen ritilätasolle. Toiselta tasolta löytyy käsikirjasto, kotiseutukokoelma, ulkomaisten kirjojen kokoelma, Lahdensuokokoelma sekä tutkijanhuoneet ja muita työtiloja. Toiseen kerrokseen pääsee niin portaita kuin hissilläkin. Toisen tason lattia on metallista ritilää, mikä tekee tasosta ilmavan ja kieltämättä se tuo tilaan tehtaan tuntua. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsee kuitenkin suurin osa kirjaston toiminnoista (KUVA 3).

Sisääntulon yhteydessä on muodoltaan lähinnä hevosenkenkää muistuttava lainaus- ja palautustiski. Kirjaston kaikki asiakkaat kulkevat tätä reittiä kirjastoon. Kirjaston alakerran tilat on jaettu aikuisten kauno- ja tietokirjallisuuteen, musiikkiosastoon, lasten- ja nuortenosastoon sekä elokuvaosastoon. Lisäksi alakerrassa on henkilökunnan työtilat, kirjavarasto, satunurkkaus, Internet-huone sekä lehtienlukusali. Lehtienlukusali on rajattu muusta tilasta lasiseinillä ja Internet-huone tiili- ja lasiseinillä. Kirjavarasto on oma erillinen muurattu huoneensa. Satunurkkaus on keltainen peltinen ”linna” lastenosaston nurkassa.

KUVA 3. Lapuan kaupunginkirjaston pohjakaava. (Lapuan kaupunginkirjasto.)

Sekä lasten- että aikuistenosastoilla on istuinryhmiä, joille voi halutessaan pysähtyä lukemaan. Nuorille vastaavia tiloja ei kuitenkaan valitettavasti ole. Musiikkiosastolla on pehmustettuja istuinryhmiä, joissa on mahdollista kuunnella musiikkia. Kirjaston joenpuoleisella seinällä on mustia puisia penkkejä, muut istuinkalusteet ovat vaalean pyökinvärisiä ja niissä on pehmustettu istuin. Värimaailma kirjastossa on vaaleanharmaasta harmahintaan vihreään. Lisäksi kirjastossa on osittain jätetty näkyviin punaista tiilipintaa. Lasten- ja nuortenosastojen hyllynpäätysten keltainen ja sininen erottavat ne aikuistenosastosta. Lattia on laatoitettu harmailla laatoilla käytävien kohdalta. Muuten lattiaa peittää vihertävä muovimatto. Asiakastietokoneita kirjastossa on yhteensä kaksitoista, joista viisi on varattu ainoastaan kirjaston aineistotietokannan selaamiseen. Koneista kaksi on baarijakkaralla varustettuja pikaiseen toimintaan varattuja koneita. Viidelle muulle Internet-koneelle on varattava aika tiskiltä.

Kirjaston havainnoinnissa käytettiin apuna luvussa 2.1 esiintyneitä Hannu Kurjen esittämiä huomioita. Kirjaston toteuttaminen yhtenäiseen saliin ilman väliseiniä, luo tilaan yhdenmukaisuutta ja avaruutta. Kirjaston värimaailma on rauhoittava ja luo viihtyisän ilmapiirin (KUVA 4). Visuaaliselta ilmeeltään kirjasto on harmoninen ja yhdenmukainen. Samalla kuitenkin tilan yhtenäisyys saattaa hankaloittaa eri osastojen hahmotettavuutta ja loputtomat hyllyrivit saattavat tuntua ahdistavilta

esimerkiksi lukihäiriöisestä asiakkaasta. Ensimmäisenä lukupaikoista asiakkaan silmiin osuu musiikkiosaston pehmustetut penkit. Kirjaston ikkunaseinälle on säännöllisin välimatkoin sijoitettu kovia penkkejä, joille voi istua lukemaan. Asiakasta kirjastossa johdattelee keskikäytävän laatoitus, jonka molemmin puolin on kirjahyllyjä samansuuntaisissa riveissä. Kirjastossa ei ole kukkia eikä taidetta Kari Ovaskan naispatsasta lukuun ottamatta. Viihtyisyys ja tilan luonne on rakennettu kalusteiden, materiaalien, värimaailman ja tilajaottelun varaan.

Jokainen asiakas kokee kuitenkin kirjaston visuaalisen ilmeen ja käytettävyyden eri tavalla. Tähän vaikuttaa se, miten asiakas käyttää kirjastoa ja minkälaiset mieltymykset hänellä on. Niinpä yksiselitteistä vastausta kirjaston viihtyisyydestä ja visuaalisesta ilmeestä ei ole mahdollista antaa. Enemmän Lapuan kaupunginkirjaston asiakkaiden mielipiteitä kirjaston visuaalisesta ilmeestä ja käytettävyydestä voi lukea luvusta 7.

KUVA 4. Kirjaston yleisilmettä parvelta kuvattuna. Kuvassa näkyy kirjaston harmaan vihertävä värimaailma.

6.3 Saavutettavuus Lapuan kaupunginkirjastossa

Kirjaston saavutettavuudessa ilmenee ongelmia jo etuovella. Pyörätuoliasiakkaalle on haasteellista selvitä ovesta omin neuvoin. Ovesta ei ole automaattista avausmekanismia ja kynnyks vaikeuttaa sisäänpääsyä. Ongelma etuoven suhteen on kuitenkin tiedostettu ja asian korjaaminen on jo laitettu vireille. Lisäksi hieman sivussa oleva pääsisäänkäynti voi olla hankala löytää (KUVA 5). Oven yläpuolella oleva Lapuan kaupunginkirjasto -teksti ei myöskään erotu kovin kauas. Kirjaston sisätiloissa ei kuitenkaan ole liikkumista vaikeuttavia kynnyksiä ja portaita, joita ei olisi mahdollista kiertää hissillä tai luiskalla. Kirjahyllyjen väliset käytävät on jätetty melko leveiksi, joissa pystyy kääntymään pyörätuolillakin. Suurin osa kirjahyllyistä on melko korkeita, joten pyörätuoli- tai lyhytkasvuisen asiakkaan on vaikea ylettyä niille. Pikaiseen käyttöön varattujen tietokoneiden käyttäminen voi olla pyörätuoliasiakkaalle vaikeaa, sillä koneet on sijoitettu korkeille pöydille ja pääsy koneille on nurkkauksen ahtauden takia hankalaa.

KUVA 5. Kirjaston pääsisäänkäynti voi olla ensikertalaiselle hankala hahmottaa. Lisäksi kirjaston ovesta puuttuu automaattinen avausmekanismi.

Kirjaston saavutettavuutta edistämään voitaisiin kirjoitettujen opasteiden rinnalle ottaa käyttöön enemmän helppotajuisia symboleja. Wc:t on merkitty sisäänkäynnin yhteyteen symboleilla, tosin nekin on tehty jälkikäteen paperilapulle. Symboleita voisi käyttää esimerkiksi musiikkiosaston kuuntelupisteillä, lukusalin seinällä tai elokuvaosastolla.

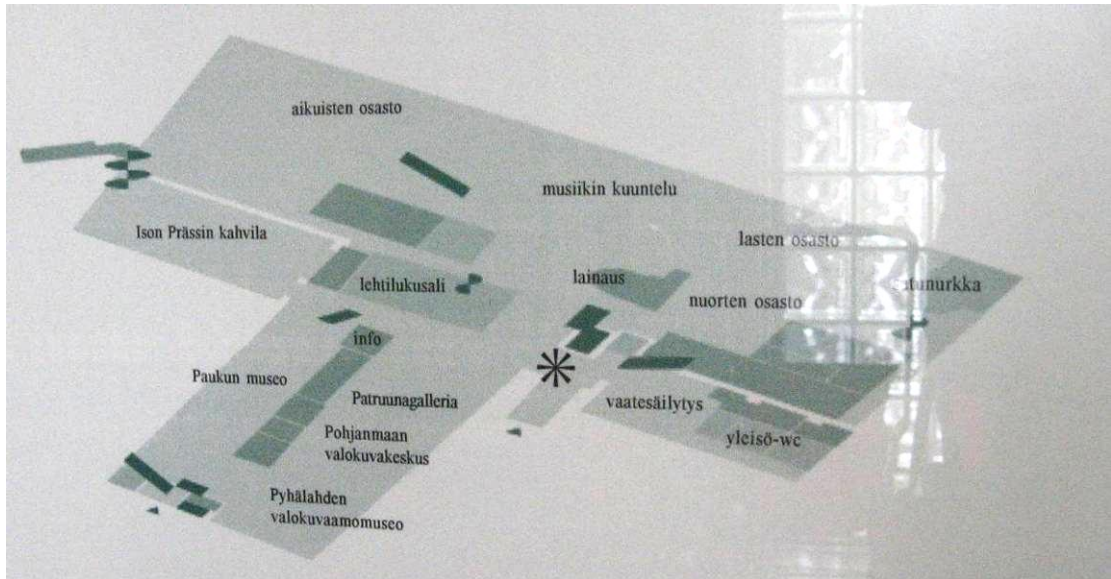
6.4 Opasteideointia

Lapuan kaupunginkirjastossa aiotaan lähitulevaisuudessa uusia opasteet, sillä viimeaikaisten muutosten takia nykyiset opasteet eivät enää pidä paikkaansa. Nykyiset opasteet ovat puiselle laatalle kaiverrettuja (KUVA 6), joten niihin ei pysty tekemään muutoksia. Opasteiden muunneltavuus voisi olla yksi huomioon otettava seikka uusien opasteita suunniteltaessa. Tällä hetkellä kirjaston sisäänkäynnin yhteydessä on vihreäsävytteinen pohjakaava koko rakennuksen eri kokonaisuuksien sijoittelusta, mutta yksityiskohtaisempaa pohjakaavaa kirjaston tiloista ei ole (KUVA 7).

KUVA 6. Parven käsikirjaston päätyopaste. Alakerran opasteet ovat samanlaisia, mutta nyt ne on peitetty tilapäisillä A3-kokoisilla paperisilla opasteilla.

Myös pohjakaavan suunnittelussa tulisi huomioida muunneltavuus, jotta uutta opastetta ei tarvitse aina tilata, jos hyllyjä tulee lisää tai järjestys muuten muuttuu. Yksi vaihtoehto olisi toteuttaa pohjakaava metalliselle levyille, johon olisi merkitty kaikki kiinteät rakenteet pysyvästi esimerkiksi maalaamalla. Kirja- ja muut materiaalihyllyt tehdään magneettisista levyistä, joiden paikkaa voidaan tarvittaessa vaihtaa. Liikuteltavissa osissa pitäisi selkeästi lukea, mitä ne edustavat eli esimerkiksi Runot tulisi olla selkeästi merkittynä magneettilevyyn. Opastetauluun alueet voitaisiin merkitä osastoittain, sillä liian yksityiskohtainen ohjeistus saattaisi näyttää liian monimutkaiselta. Opastetaulussa olisi mahdollista myös käyttää värikoodeja erottamaan eri osastoja.

KUVA 7. Vanhan Paukun ensimmäinen kerros.

Hyllyjen päätyopasteissa voisi miettiä, olisiko samaa magneettiteknikkaa mahdollista soveltaa niihinkin. Tosin tässä pitäisi ottaa huomioon se, ettei kukaan ulkopuolinen muuta opasteiden järjestystä. Tämän voisi estää vaikkapa asettamalla opastetaulu kehyksiin ja lasilevyn alle. Pohjana voisi toimia samanlainen metallilevy, jolle sitten kiinnitettäisiin magneettisia numeroita ja kirjaimia. Tällöin asia ei muodostuisi ongelmaksi, vaikka hyllyn järjestys muuttuisikin. Hyllyn päätyyn voisi kiinnittää pääluokan numeron/numerot opastetaulun yläpuolelle isommalla fontilla, jotta se erottuisi jo kauas. Esimerkiksi Entressen kirjastossa on hyllyjen päädyt numeroitu isoilla numeroilla (KUVA 8).

KUVA 8. Entressen hyllyjen numerointi (Entressen 2009.)

7 TULOSTEN TARKASTELEMINE

7.1 Kyselylomakkeiden tulokset

Kyselylomakkeilla saatiin yhteensä sata vastausta. Vastaukset kerättiin kahden päivän aikana ja niitä jaettiin asiakkaille henkilökohtaisesti satunnaisotannalla. Kyselylomakkeessa ilmeni kaksi puutetta, jotka saattoivat vaikuttaa näiden kahden kysymyksen kannalta tuloksiin. Toisessa kysyttiin asiakkaiden mielipidettä nettihuoneen toiminnasta, mutta vastausvaihtoehdoissa ei ollut otettu huomioon niitä, joilla ei kyseisestä palvelusta ole kokemusta. Yhtenä vaihtoehtona olisi pitänyt olla ”en osaa sanoa”. Toinen puutteellinen kysymys oli kysymys numero 14, jossa piti valita enintään kolme huonointa asiaa kirjaston tiloissa. Monet kokivat kirjaston tilat niin hyviksi, että kaipasivat vaihtoehtoa ”ei mikään”. Näiden kysymysten vastausten analysoimisessa kiinnitetäänkin kriittisesti huomiota niiden paikkansa pitävyyteen. Nettihuonetta koskevan kysymyksen kohdalla voidaan olla kiinnostuneita vastauksista, jotka osoittavat perusteluineen epätyytyväisyyttä. Tämä sen takia, että voidaan olettaa, että kyllä-vastausten mukana on todennäköisesti paljon sellaisten asiakkaiden vastauksia, joilla nettihuoneen toiminnasta ei ole kokemusta.

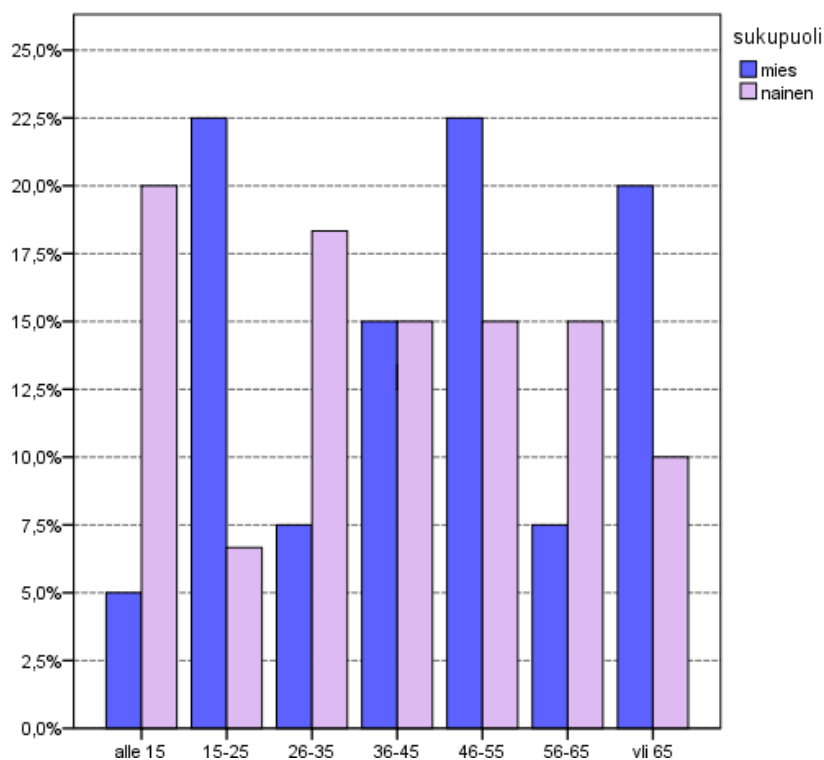
Kyselylomakkeiden analysoimisessa käytettiin apuna SPSS-ohjelmaa, jonka avulla saatuja tuloksia voitiin verrata eri taustatekijöiden näkökulmasta. Kyselyn kaksi viimeistä kysymystä oli avoimia kysymyksiä, joissa oli mahdollista kertoa, mitä muutoksia kirjaston tiloilta kaivataan ja antaa muuta palautetta kirjaston tiloista. Lisäksi joissakin kysymyksissä kaivattiin perusteluja ei-vastauksille. Näitä vastauksia analysoitiin kokoamalla yhteen samantyyppisiä kommentteja.

Kyselyn tulosten perusteella oli tarkoitus kartoittaa asiakkaiden tyytyväisyyttä nykyiseen tilanteeseen ja saada konkreettisia tuloksia, miten tilannetta voitaisiin parantaa. Osaan vastauksista oli vastattu ohjeista huolimatta usealla eri vaihtoehdolla, jolloin kyseisen kysymyksen vastaukset jouduttiin jättämään huomiotta SPSS-ohjelman avulla tehdyssä vertailussa. Lisäksi joihinkin

kysymyksiin jätettiin vastaamatta kokonaan. Huolimatta sanallisesta ohjeistuksesta kyselylomakkeita jaettaessa kaksi vastaajista ei huomannut kyselyn olevan kolmisivuinen ja oli vastannut vain ensimmäisen sivun kysymyksiin. Kaikkia lomakkeita ei ehtinyt tarkistaa palautuksen yhteydessä.

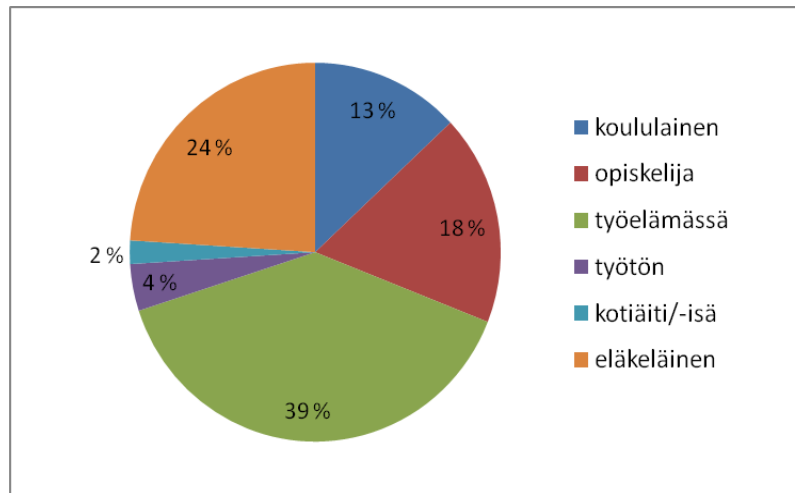
7.1.1 Vastaajien taustatiedot

Vastaajia oli yhteensä sata, joista miehiä oli 40 % ja naisia 60 %. Vastaajien ikäjakauma oli melko tasainen, mutta eniten vastaajia oli 46–55 -vuotiaista eli 18 %. Naisista sattumoisin suurimmaksi ikäryhmäksi valikoitui alle 15-vuotiaiden ryhmä (20 %), kun taas miehistä eniten vastaajia oli sekä 15–25 että 46–55 -vuotiaista (noin 23 %) (KUVIO 1).

KUVIO 1. Ikäluokat sukupuolittain jaoteltuna

Suurin osa eli 39 % kyselyyn vastanneista oli työelämässä olevia (KUVIO 2). Toiseksi eniten vastaajia oli eläkeläisten parista eli 24 %. Opiskelijoita oli 18 % ja koululaisia 13 %. Työttömien ja kotiäitien/-isien osuus vastaajista jäi alle viiden prosentin.

KUVIO 2. Vastaajien elämäntilanne.

7.1.2 Kirjaston ulkoinen ilmiasu ja viihtyisyys

Suurin osa vastaajista eli noin 93 % piti kirjaston ulkoista ilmettä houkuttelevana. Ne, joiden mielestä kirjaston ulkoisessa ilmeessä on parannettavaa, perustelivat vastaustaan muun muassa sillä, että muutamat huonokuntoiset rakennukset ja huonosti järjestetty parkkitila pilaavat ilmeen. Myös pääoven syrjäisestä sijainnista huomautettiin. Noin 95 % vastanneista koki kuitenkin kirjaston pääsisäänkäynnin löytämisen helpoksi. Ei-vastaukset jakautuivat ikäjakauman suhteen melko tasaisesti. Tosin tähän vaikuttaa, että kirjasto on vastaajille entuudestaan tuttu. Tulokset voisivat olla toisenlaisia, jos kysymystä olisi kysytty kävijöiltä, jotka ovat ensi kertaa kirjastossa.

Kirjaston ensivaikutelmaa arvioitiin melko hyvillä arvosanoilla. Asteikko oli 4-10. Alin annettu arvosana oli 7 ja korkein 10. Korkeimman arvosanan antoi 12 vastaajaa eli noin 13 % ja huonoimman arvosanan 7 antoi kolme vastaajaa eli noin 3 %. Keskiarvosanaksi muodostui vastausten perusteella noin 8,6. Kirjaston viihtyisyyttä koskevaan kysymykseen jätti vastaamatta viisi kyselyyn osallistuneista. Lieneekö syynä sitten, että he kokivat, että kirjastoon ei tulla viihtymään, vaan hakemaan tarvittavaa materiaalia. Kaikki kysymykseen vastanneet (95 vastaajaa) kokivat kirjaston viihtyisäksi paikaksi.

7.1.3 Kirjaston hahmotettavuus ja opasteet

Kyselyn seuraavat kysymykset koskivat kirjaston eri osastojen hahmotettavuutta ja opasteiden tarpeellisuutta ja käytettävyyttä (LIITE 1). Kirjaston hahmotettavuuden ja opasteiden suhteen löytyi asiakkaiden mukaan puutteita verrattuna Yleisten kirjastojen laatusuosituksiin. Niiden mukaan kirjaston tilojen tulee olla helposti hahmotettavat ja opasteiden selkeät (Yleisten kirjastojen laatusuositus 2010, 54).

Kysymyksessä kahdeksan kysyttiin onko kirjaston eri osastot helppo hahmottaa. Eri osastoista annettiin esimerkkinä lastenosasto ja elokuvaosasto, sillä kaikille ei välttämättä ole selvää, mitä eri osastoilla tarkoitetaan. Noin 78 % kysymykseen vastanneista koki eri osastojen hahmottamisen helpoksi. Tämä merkitsee sitä, että jopa 22 % vastanneista piti osastojen hahmottamista vaikeana. Prosentuaalisesti enemmän hahmotusvaikeuksia oli naisilla, joista ”ei” vastasi 14 vastaajaa eli noin 24 %, kun taas miehistä ”ei” vastasi noin 19 % eli 7 vastaajaa. Esimerkeistä huolimatta viisi vastaajaa jätti vastaamatta tähän kysymykseen, näistä neljä oli miehiä ja yksi nainen.

Seuraavassa kysymyksessä etsittiinkin sitten keinoja parantaa eri osastojen hahmotettavuutta. Vastaajien tehtävänä oli valita viidestä vaihtoehdosta yksi osastojen hahmotettavuutta parantava tekijä. Vaihtoehdot olivat värikoodit, pohjakaava tilasta, opasteet, suullinen neuvonta tai jokin muu, minkä vastaaja sai itse perustella (KUVIO 3). Ylivoimaisesti eniten näistä vaihtoehdoista kannatusta saivat opasteet, mitä ehdotti noin 46 % vastaajista. Opasteista ja kylteistä toivottiin isompia ja selkeämpiä. Niiden toivottiin myös olevan ylempänä, niin että ne näkyisivät kauemmas.

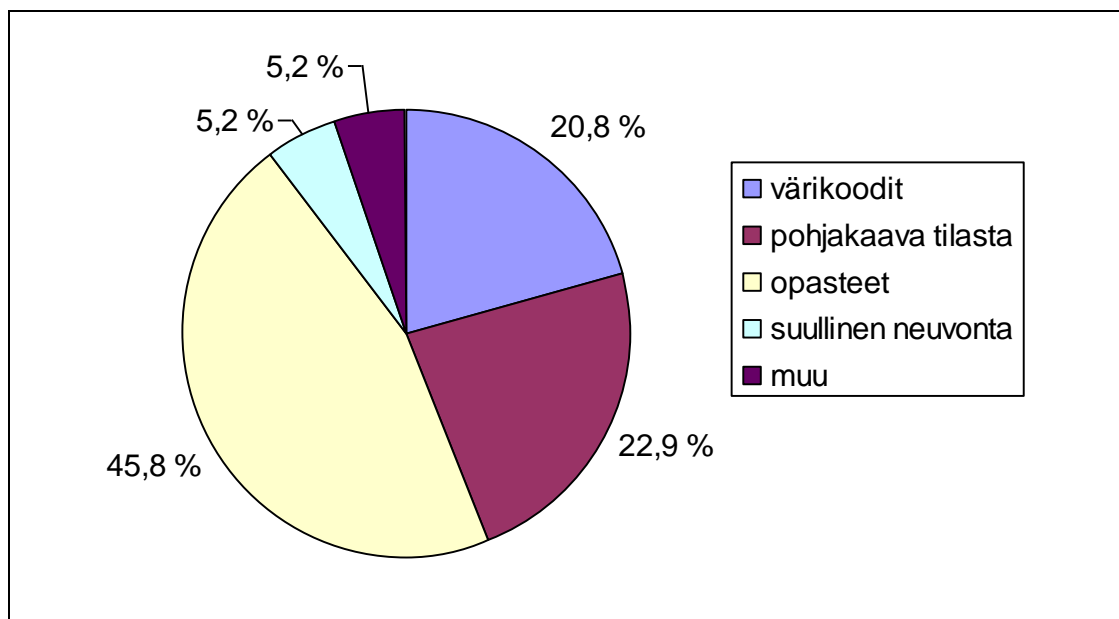
Toiseksi toivotuin vaihtoehto oli pohjakaava tilasta, mikä sai vastauksia 23 %. Yksi vastaajista toivoi, että pohjakaava olisi näkyvässä myös netissä. Nykyisellään pohjakaava kyllä löytyy kirjaston nettisivuilta, mutta se on löydettävissä ainoastaan lastenkirjasto-sivuilta monen klikkauksen takaa. Lisäksi sivuilla oleva pohjakaava ei ole enää ajantasainen. Kaupunginkirjaston nettisivuille ollaan kuitenkin suunnittelemassa päivitystä. Kolmanneksi vaihtoehdoista tulivat värikoodit, joita kannatti noin 21 % vastaajista eli 20 vastaajaa. Suullista neuvontaa ja muuta

vaihtoehtoa kannatti molempia noin 5 % vastaajista. Muita ehdotuksia kirjaston eri osastojen hahmottamiseen olivat esimerkiksi seuraavat:

”Kaikki yllämainitut sopivana yhdistelmänä, otettava huomioon eri ikäiset”

”Teemaan sopivia kuvia (julisteita), somistusta”

”Viivat lattiaan, eri osastolle”

KUVIO 3. Millä hahmotettavuutta voidaan parantaa?

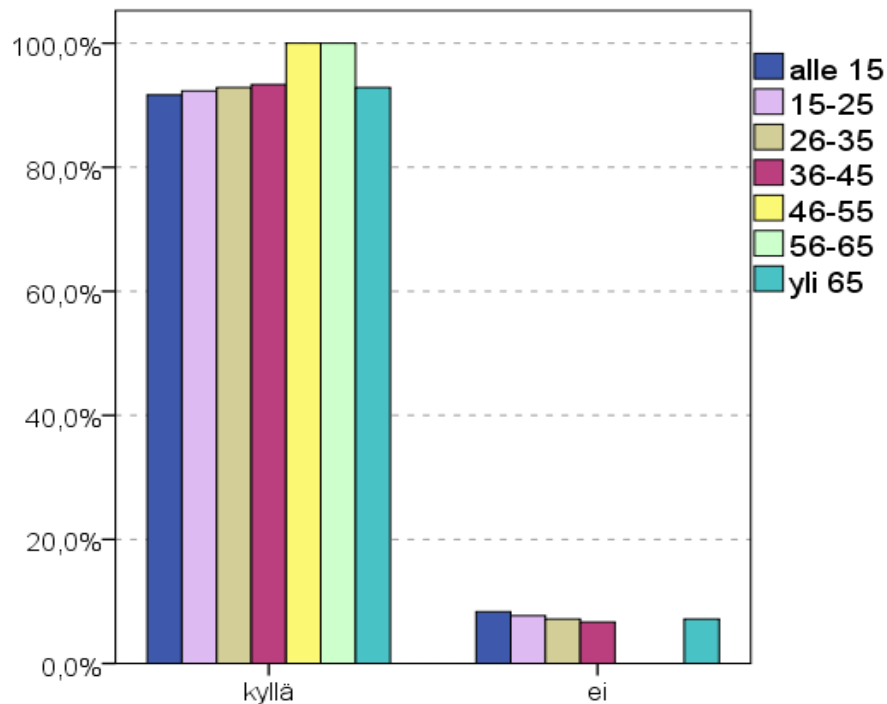
Opasteiden kehittäminen oli lähes kaikkien ikäluokkien eniten ehdottama vaihtoehto. Ainoastaan 15–25 -vuotiaat näkivät paremmaksi vaihtoehdoksi tilan pohjakaavan ja 56–65 -vuotiaat kokivat värikoodin parhaiten hahmottamista auttavaksi vaihtoehdoksi. Lisäksi 46–55 -vuotiaat kokivat opasteiden lisäksi värikoodit yhtä hyväksi vaihtoehdoksi.

Kyselyssä tiedusteltiin myös erikseen asiakkaiden opasteiden käyttöä. Lisäksi kysyttiin, onko opasteita vastaajien mielestä tarpeeksi ja ovatko ne selkeitä ja hyvin esillä. Suurin osa vastaajista eli noin 95 % käyttää opasteita materiaalin löytämiseen (KUVIO 4). Vähiten opasteita käyttävät alle 15-vuotiaat (noin 8 %). Seuraavaksi vähiten opasteita käyttävät 15–25 -vuotiaat. Eniten opasteita vastaajista käyttää 46–55 ja 56–65 -vuotiaat, kuten kuviosta 3 näkyy. Ne vastaajat,

jotka vastasivat, etteivät käytä opasteita, perustelivat vastaustaan muun muassa sillä, että paikat ovat heille tutut. Lisäksi opasteiden sanottiin olevan liian pikkutarkkoja ja vaikeaselkoisia:

”Liian pikkutarkkoja päädyissä ja hyllyiltä hyvät ja selkeät opasteet puuttuu”

”Ei ole oikein minulle selvinny”

KUVIO 4. Kuinka moni vastaajista käyttää opasteita? Vastaajat jaoteltu ikäluokittain.

Kysyttäessä onko kirjastossa tarpeeksi opasteita ainoastaan noin 66 % vastasi kyllä. Kyselyyn vastanneista eniten lisää opasteita kaipasivat 26–35 sekä yli 65-vuotiaat (noin 57 %). Tyytyväisimpiä nykyiseen tilanteeseen olivat 36–45 -vuotiaat. Vastaajista noin 75 % mielestä kirjaston opasteet ovat selkeitä ja hyvin esillä. Ne, jotka vastasivat kysymykseen ”ei”, perustelivat vastaustaan muun muassa seuraavilla toteamuksilla:

”Joutuu miettimään mihinkä osastoon haettu teos kuuluu”

”Voisivat olla suuremmalla tekstillä”

”Saisi näkyä myös käytävälle kauempaa”

”Ne numerot on vähä epäselviä”

Lisäksi moitittiin sitä, että samaan opasteeseen yritetään mahduttaa liian paljon tietoa, jolloin se muuttuu vaikeaselkoiseksi. Opasteisiin kaivattiin myös selkeästi parempaa erottuvuutta muusta ympäristöstä isommalla kyltin ja tekstin koolla. Joistakin asiakkaista kirjaston käyttämä kirjojen luokitus on vaikeaselkoista. Nuorten kävijöiden kohdalta tähän voidaan vaikuttaa jo ala-asteen ensimmäisiltä luokilta lähtevällä kirjaston käytön opetuksella, jossa tehdään kirjaston luokituksen periaatteet selviksi. Kirjastossa on lainaustiskin vieressä taulu kymmenluokituksen luokkajaosta, mutta tämä on tainnut jäädä monelta asiakkaalta huomaamatta.

7.1.4 Parasta ja huonointa kirjastossa

Kysymyksessä 13 kysyttiin vastaajilta mikä on kirjastossa parasta. Valmiita vaihtoehtoja oli yhteensä 12, joista viimeisenä oli kohta ”muu”, johon sai antaa oman vaihtoehdon. Vastaajien tuntui olevan helppo keksiä positiivista sanottavaa kirjastosta, sillä useimmat olivat vastanneet kolme eri vaihtoehtoa. Ääniä eri vaihtoehdolle annettiin yhteensä 267 ääntä. Vastaamatta tähän kysymykseen jätti ainoastaan kolme vastaajaa. Kirjaston parhaimpana asiana pidettiin sen rauhallisuutta (KUVIO 5). Jopa noin 61 % vastaajista oli maininnut sen yhdeksi kirjaston parhaimmista puolista. Toiseksi tuli kirjaston viihtyisyys noin 52 %:lla. Vähiten kannatusta saivat kirjaston kalusteet, 4 %.

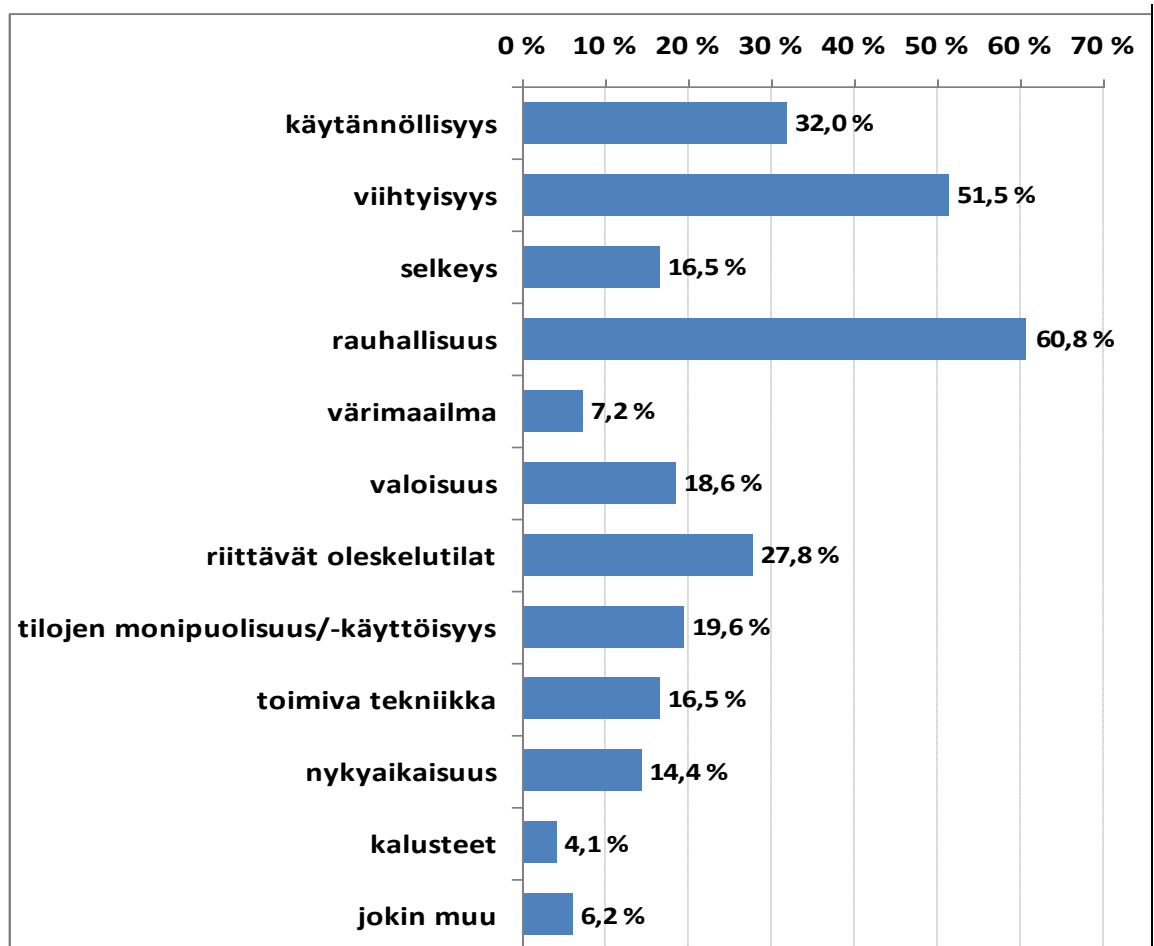
Ikäluokasta riippumatta kirjaston rauhallisuus koettiin parhaimpana asiana. Samoin eroavaisuuksia oli miesten ja naisten välillä melko vähän. Molemmat pitivät parhaimpana asiana rauhallisuutta (miehet 66 % ja naiset 58 %) ja toiseksi parhaimpana kirjaston viihtyisyyttä (miehet noin 61 % ja naiset noin 46 %). Kolmanneksi parhaimpana asiana miehet pitivät kirjaston riittäviä oleskelutiloja (noin 34 %), kun taas naiset kokivat käytännöllisyyden kolmanneksi parhaimmaksi asiaksi kirjastossa (noin 41 %). Vaihtoehdon ”muu” valinneet vastaajat kokivat parhaimmaksi muun muassa seuraavat asiat:

”Arkkitehtoninen ilme”

”Omaleimaisuus”

”Idyllisyys”

”Hyvä sijainti”

KUVIO 5. Vastaajien mukaan parasta kirjastossa on rauhallisuus.

Kysyttäessä mikä on huonointa kirjastossa, saatiin paljon vähemmän vastauksia. Ääniä eri vaihtoehdoille annettiin yhteensä 141 ääntä, mikä on siis 126 ääntä vähemmän kuin edellisessä kysymyksessä. Tulokseen vaikuttaakin se, että jotkut vastaajista kokivat, että kirjastossa ei ole mitään huonoa. Osittain varmasti myös tästä johtuen 21 vastaajaa jätti vastaamatta kokonaan tähän kysymykseen. Kysymyksen asettelussa olisi tullut ottaa huomioon myös vaihtoehto ”ei mikään”. Kysymyksessä oli yhtä monta vaihtoehtoa kuin edellisessäkin ja viimeisenä vaihtoehtona oli samaan tapaan ”muu”. Vaihtoehdoista eniten ääniä sai värttömyys, minkä noin 33 % vastaajista koki olevan huonoin asia kirjastossa (KUVIO 6). Jaetulle toiselle sijalle tulivat epäselkeys ja kalusteet noin 20 %:lla.

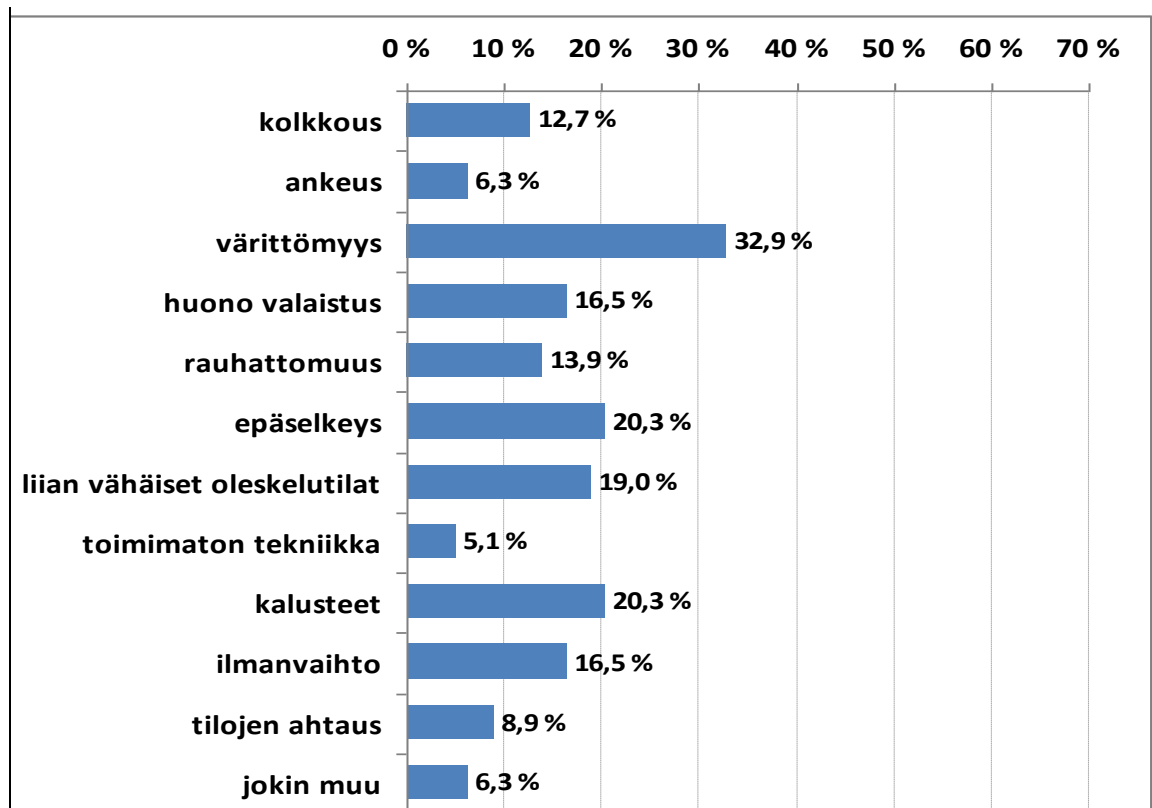
Vähiten ääniä vaihtoehtoista sai toimimaton tekniikka. Tähän toisaalta taas vaikuttaa se, että kaikilla ei ole kirjaston tekniikan käytöstä kokemusta. Osa vastaajista oli valinnut vaihtoehdon ”muu” ja todennut huonoimmaksi muun muassa seuraavat asiat:

”Välillä kaikuu liikaa”

”Ei osaa etsiä teoksia muista kuin tutuista osastoista”

”Puuttuu tutkijahuoneet esim. opetuskäyttöön tai yksittäisille”

Viimeinen kommentti on sinänsä virheellinen, sillä kirjastosta löytyy tutkijanhuoneita kaksi kappaletta. Kommentti kuitenkin kertoo siitä, että kirjasto ei ole markkinoinut niiden olemassa olosta tarpeeksi. Keskimäinen kommentti taas liittyy opasteisiin ja kirjastonkäytön opetukseen. Myös kirjanäyttelyillä ja vaihtelevalla esillepanolla pystytään vaikuttamaan siihen, kuinka helppo uusiin osastoihin on tutustua.

KUVIO 6. Huonointa asiakkaiden mukaan kirjastossa on tilojen värittämyys.

Miesten ja naisten vastauksista löytyy eroavaisuuksia. Erityisesti naiset kiinnittivät huomiota kirjaston värittömyyteen valitsemalla tämän kirjaston huonoimmaksi asiaksi noin 41 %:lla. Miehet taas kiinnittivät huomiota kirjaston ilmastointiin ja suurin osa valitsi tämän huonoimmaksi asiaksi 25 %:lla. Toiseksi eniten ääniä naisilta sai kirjaston kalusteet (noin 24 %) ja miehiltä liian vähäiset oleskelutilat (noin 21 %). Vähiten ääniä molemmilta sai toimimaton tekniikka, tosin miehet antoivat yhtä vähän ääniä myös vaihtoehdolle ”muu”.

7.1.5 Kirjaston istumapaikat

Kysymykseen kirjaston istumapaikoista jätti vastaamatta viisi vastaajaa. Tähän kysymykseen vastanneista noin 82 % oli tyytyväisiä kirjaston tuoleihin ja penkkeihin. Osaltaan tämä tukee edellisen kysymyksen tulosta kalusteiden sijoittuessa jaetulle toiselle sijalle noin 20 %:lla kysyttäessä huonointa asiaa kirjastossa. Miehet ovat hieman naisia tyytyväisempiä kalusteisiin miesten kyllä-vastausten ollessa noin 86 % ja naisten noin 80 %. Tämän kyselyn mukaan tyytyväisimpiä kalusteisiin olivat 26–35 -vuotiaat (13 vastaajaa eli 100 %), kun taas tyytymättömmimpiä olivat alle 15 ja 56–65 -vuotiaat (noin kolmasosa). Useat kalusteisiin tyytyväisiä olleet huomauttivat kuitenkin, että kirjastossa voisi olla enemmän istumapaikkoja. Tämän sanoivat syyksi myös monet kysymykseen ”ei” vastanneet:

”Niitä on liian vähän yleensä kaikki istumapaikat varattuja. Voisivat olla pehmeämpiä.”

Kahdeksan vastanneista moitti kirjaston istuinpaikkojen epämukavuutta tai toivoi enemmän olohuonemaisia lukunurkkauksia. Pari vastaajaa toivoi kalusteisiin lisää värikkyyttä.

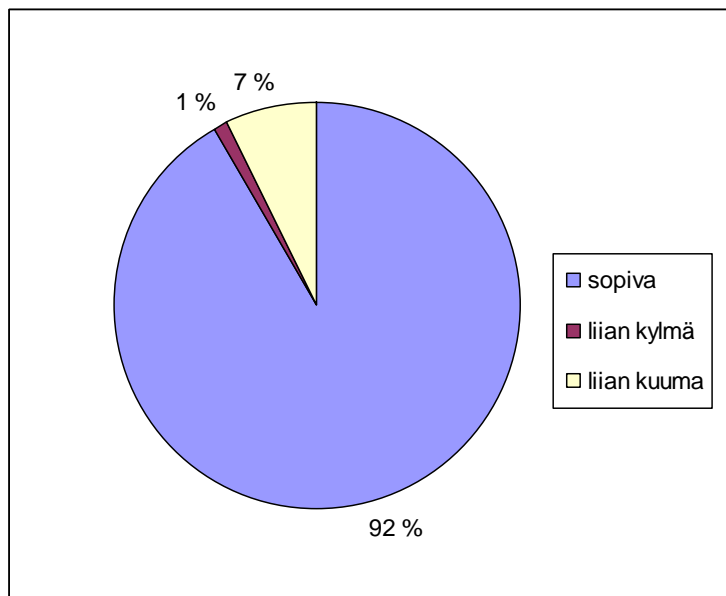
”Voisi olla enemmän sohvia/pehmustettuja tuoleja”

”Kirjakahvilassa voitaisiin yhdistää kulttuurikeskuksen eri palveluja = kahvi+kirja -> olohuonemaisia tiloja ja soppeja”

”Voisi olla enemmän ”olohuonemaisia” istuinnurkkauksia.”

7.1.6 Kirjaston lämpötila

Kyselyssä tiedusteltiin myös asiakkaiden mielipiteitä kirjaston lämpötilasta (KUVIO 7). Suurin osa vastaajista oli tyytyväisiä kirjaston lämpötilaan (noin 92 % eli 88 vastaajaa). Noin 7 % mielestä kirjastossa oli liian kuuma. Moni vastaajista oli tarkentanut, että liian kuuma on erityisesti kesällä. Tämä johtuu ilmaston huonosta toiminnasta kesäisin ja asiaa on yritetty korjata säätämällä ilmastointia, tosin tuloksetta. Kyselyyn olisi varmasti saatu aivan toisenlaisia tuloksia, jos kysely olisi toteutettu kesän kuumimpaan aikaan. Ainoastaan yhden prosentin mielestä kirjastossa oli liian kylmä. Sukupuolittain kirjaston lämpötilan kokemisessa ei ollut eroja. Kysymykseen jätti vastaamatta neljä osallistujaa.

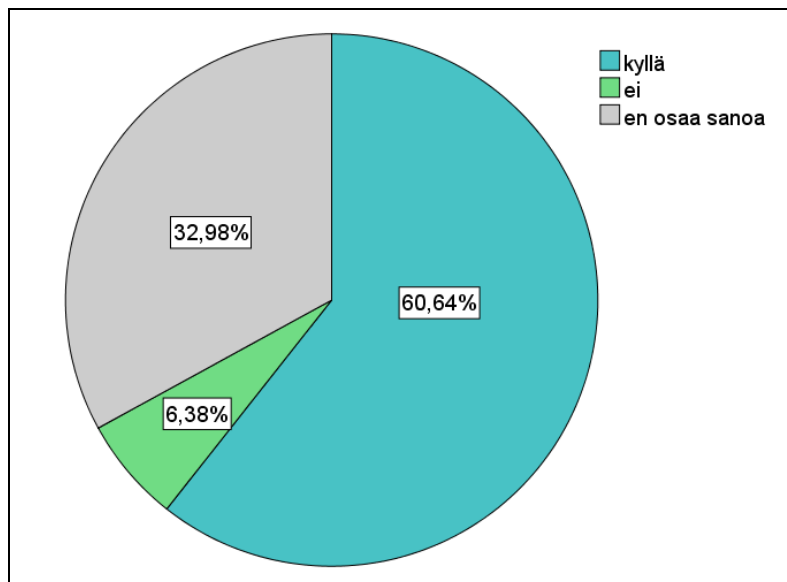
KUVIO 7. Kirjaston lämpötila.

7.1.7 Tietokoneiden sijoittelu ja nettihuone

Kyselyssä tiedusteltiin asiakkaiden mielipiteitä kirjaston asiakastietokoneiden sijoittelusta. Noin 61 % kyselyyn osallistuneista vastasi olevansa tyytyväinen tietokoneiden sijoitteluun. 33 % vastaajista ei osannut sanoa kantaansa ja loput 6 % eivät olleet tyytyväisiä tietokoneiden sijoitteluun (KUVIO 8). Oletettavasti suurin osa ”en osaa sanoa” vastanneista ei käytä kirjaston tietokoneita, eikä näin ollen omaa mielipidettä niiden sijoittelusta. Tyytyväisimpiä tietokoneiden sijoitteluun

olivat yllättäen 46–55 -vuotiaat, joista noin 82 % oli vastannut kysymykseen kyllä. Tämä vaikuttaa yllättävältä siitä syystä, että useimmiten kirjaston nettihuoneen valtaavat nuoret pojat, joiden sekaan aikuisten voi tuntua epämiellyttävältä mennä. Joku onkin joskus sanonut nettihuonetta lastenhuoneeksi ja pyytänyt tiskiltä aikaa ainoalle huoneen ulkopuoliselle varattavalle koneelle. Eniten ei-vastauksia tuli alle 15-vuotiailta (noin 17 %). Eniten ”en osaa sanoa” kysymykseen vastasivat 56–65 -vuotiaat (75 %). Sukupuolittain jaoteltuna miehet olivat hieman tyytyväisempiä tietokoneiden sijoitteluun kuin naiset. Miehistä noin 74 % vastasi kysymykseen kyllä, kun taas naisista kyllä-vastaaajia oli noin 54 %. Ei-vastauksia saatiin naisilta 8 % ja miehiltä 3 %.

KUVIO 8. Tyytyväisyys tietokoneiden sijoitteluun.

Kysymyksessä 18 kirjaston nettihuoneen toiminnasta esiintyi puutteita. Kysymyksessä olisi tullut ottaa huomioon myös ne, jotka eivät kirjaston nettihuonetta käytä. Toisaalta kysymystä voi tarkastella myös siitä näkökulmasta, miten nettihuone ulkopuolisen silmin näyttäisi toimivan. Onko hyvä, että ”meluavat” nuoret on nettipeleineen suljettu erilliseen huoneeseen, jotta tilanne muualla kirjastossa rauhoittuu? Tai että lähes kaikki Internet-toiminnot on sijoitettu samaan paikkaan, jossa on myös hieman enemmän yksityisyyttä hoitaa omat asiansa? Kuitenkin suurin osa vastaajista tarkasteli kysymystä nimenomaan oman käytön osalta ja todennäköisesti tästä johtuen 17 osallistujaa jätti vastaamatta tähän kysymykseen.

Vastaajista noin 92 % koki nettihuoneen toimivaksi ratkaisuksi. Tässä kohtaa täytyy huomioida, että kaikilla ei ole nettihuoneen käytöstä omakohtaisia kokemuksia. Miehet ja naiset olivat suunnilleen yhtä tyytyväisiä nettihuoneeseen, eroa heidän vastauksillaan oli ainoastaan pari prosenttia. Tyytyväisimpiä nettihuoneeseen olivat alle 15, 26–35 ja yli 65 -vuotiaat (100 %). Vähiten tyytyväisiä olivat 56–65 -vuotiaat (9 vastaajaa eli noin 78 %). Ei-vastauksiin saatiin esimerkiksi seuraavia perusteluja:

”Tavallaan kyllä, mutta enemmän koneita niin ei välttämättä tarvitsisi odotella”

”Pienet pojat metelöivät ja valtaavat koneet, niille joilla olisi ”oikeaa” asiaa tietokoneille, ei ole tilaa”

”Yksityisyys puuttuu”

”Turhan pieni ja rauhaton, sermit väliin tai joku muu ratkaisu”

”Nettihuone voitaisiin sijoittaa nykyiseen lehtilukusaliin = nuorisoa voisi houkutella kirjaston asiakkaaksi myös viikonloppuisin. Siitä voisi tehdä ”viihdekeskuksen” eli muitakin audiovisuaalisia palveluja voisi yhdistää nettipisteeseen. Verkkoyhteydet palvelisivat viikonloppuisin myös maahanmuuttajia”

Vaikka suurin osa kyselyyn vastanneista totesikin olevansa tyytyväinen nettihuoneen toimintaan, on selvää, että tulevaisuudessa näin pieni neljän koneen piste ei tule olemaan riittävä. Tietokoneilla ja Internetillä on monia erilaisia käyttäjiä, joiden tarpeisiin pitäisi kirjastojenkin pyrkiä vastaamaan. Osa tarvitsee koneita opiskeluun ja työntekoon ja heille tulisikin varata kirjastosta siihen sopivat rauhalliset tilat. Toiset taas kaipaavat viihdekeskusta, jossa ei tarvitse olla hiiren hiljaa ja mihin voisi tulla viettämään aikaa ystävien kanssa.

7.1.8 Haluttuja muutoksia ja muuta palautetta

Tasan puolet eli 50 vastaajaa oli vastannut joko toiseen tai molempiin avoimista kysymyksistä. Näiden kahden viimeisen kysymyksen vastaukset olivat monilla vastaajilla melko samansuuntaisia, joten kysymykseen ”mitä muuttaisit kirjaston tiloissa?” poimittiin vastauksia myös 19. kysymyksen kohdasta. Useat vastaajat

olivat maininneet useamman kehittämisen arvoisen kohteen kirjastossa, kun taas jotkut jättivät vastaamatta kokonaan tähän kysymykseen. Asiakkaiden vastauksiin saattoi vaikuttaa kirjaston vastauksen aikainen tilanne esimerkiksi meluisuuden suhteen.

Asiakkaiden antama palaute tuki moneltakin kannalta Yleisten kirjastojen neuvoston strategiaa 2011–2016. Kirjastosta toivottiin enemmän tiloja viihtymiselle, opiskelulle ja hiljaisuudelle. Eniten kommentteja (10 kpl) tuli kuitenkin opasteiden puutteellisuudesta tai vaikeaselkoisuudesta. Opasteita ja kylttejä toivottiin niin materiaalin löytämiseen hyllyistä kuin eri osastojen hahmottamiseenkin. Joku totesi opasteiden määrän olevan riittävä, mutta niiden toivottiin olevan selkeämpiä ja suurempia. Opasteita ja kylttejä kommentoitiin muun muassa seuraavasti:

”Selkeämpi ohjeistus eri materiaalien löytämiseen”

”Opasteet ulos + sisälle”

Seitsemän tähän kysymykseen vastanneista toivoi kirjastoon lisää värikkyyttä. Ehkä tämä voisi näkyä ainakin nuorten- ja lastenosastolla vielä nykyistä enemmän? Lasten istuinryhmien ei tarvitsisi olla toisintoja aikuisten omista pienemmässä koossa, vaan niissä voisi leikitellä väreillä ja muodoilla. Värikyyden lisääminen muille osastoille ei ole niin yksinkertaista, sillä kirjastossa on haluttu säilyttää harmoninen ilme ja tehdasmainen ilmapiiri, jota rikkoisi liika värien käyttö opasteissa tai kalusteissa.

Tiukkasanaista palautetta tuli kirjaston meluisuudesta ja nettihuoneen toiminnasta. Erityisesti moni opiskelija totesi kirjaston olevan liian levoton paikka opiskeluun, sillä kirjastosta ei löydy muusta tilasta eristettyä hiljaista opiskelutilaa. Jotkut kokivat häiritseväksi lasten ja nuorten kulkemisen metalliportaissa ja kovaäänisen juttelun ylätasanteella. Nettihuone sai erityisesti kritiikkiä siitä, että se on aina täynnä kovaäänisiä koululaisia. Toivottiinkin erillistä nettutilaa nimenomaan opiskeluun. Ehkä olisikin tarpeen miettiä lapsille ja nuorille omaa niin sanottua viihdetilaa ja aikuisemmalle väelle rauhallisempaa atk-tilaa. Olisiko esimerkiksi lukusalin yläpuolella olevalle tasanteelle mahdollista tehdä nimenomaan opiskelu-

ja työskentelykäyttöön tarkoitettu atk-tila? Tila saattaisi kuitenkin valvonnan kannalta osoittautua ongelmalliseksi. Tilaa pitäisi pystyä valvomaan niin, että koneita käytettäisiin juuri siihen tarkoitukseen, mihin ne on tarkoitettukin. Tilojen soveltuvuutta opiskeluun ja työntekoon kommentoitiin muun muassa seuraavalla tavalla:

”Yläparvella kuulee, mitä alhaalla jutellaan! Ei löydy rauhallista soppea lukemiseen/opiskeluun/työntekoon. Teen palkkatyöhön liittyviä tehtäviä kirjastossa joka päivä ja ”melu” häiritsee. Metalliportaissa kuljetaan.”

”Tarvitaan ”äänieristetty” tila opiskeluun ym. Valoja pöydille!”

”Toinen nettinurkka, joka olisi jyrkästi vain tiedonhakuun ja - käsittelyyn. Vaihtoehtoisesti nettinurkkaan parempi säännöstö ja valvonta.”

”Opiskelijoille liian meluisaa (vrt. yliopistojen kirjastot)”

Kirjastoon toivottiin myös yleisesti enemmän oleskelutilaa ja lukusoppeja. Lisäksi mainittiin lukulamput istumapaikoille ja pehmustetut kalusteet. Muutama vastaaja toivoi istumapaikoilta kodikkuutta ja olohuonemaisuutta. Yksittäisiä vastauksia tuli muun muassa koskien lukusalia, lastenosastoa, kirjanäyttelyitä ja kaikumista. Lukusalia ja lastenosastoa toivottiin isonnettavan ja kirjanäyttelyitä toivottiin enemmän. Yksi vastaaja oli myös kiinnittänyt huomiota kirjaston lattialaattoihin, joiden kanssa on ollut ongelmia viime vuosina. Osa laatoista on irtonaisia ja vastaaja ehdottaakin lattialaattojen uusimista kokonaan. Kommentteja oleskelualueista:

”Enemmän värejä, pehmeitä istumapaikkoja, enemmän valaistusta varsinkin tuolien viereen. Järjestettäisiin enemmän tapahtumia ja kilpailuja, voisi olla videopelikonsoleita ja telkkari. Erillinen oleskelutila, jossa olisi sohvia ja pöytiä.”

”Kodikkaita soppeja joissa saa lukea rauhassa. Kalusteet vaihtaisin mukavampiin, pöytiä lisää (pieniä)”

”Lisävalaistusta, verhoja tms. äänet kaikuvat hyvin, värejä.”

Kyselyyn vastanneet pyrkivät melko hyvin ehdottamaan kehitettäviä asioita kahdessa viimeisessä kysymyksessä. Kyselyn viimeisessä kohdassa saatiin kuitenkin myös positiivista palautetta kirjaston tiloista ja ilmapiiristä:

”Kiva käydä ja esitellä vieraillessi”

”Ihana paikka, tulee isot kaupungit mieleen (esim. Turku tunnelmaltaan”

”Miellyttävässä antiikitunnelmaisessa vanhassa paikassa on aina ilo asioida, vaikka sinne ei olisi asiaakaan. Rauhallinen ilmapiiri ja mukavat työntekijät varmistavat sen, että oli millainen päivä tahansa, millainen ilma tahansa, kirjallisuus, taide ja vanhan paikan tilat saavat hyvälle tuulelle.”

Eräissä kommentissa kuitenkin tiivistyi se, mitä tilojen kehittämällä halutaan saavuttaa:

”Tilojen kehittämisen kautta pitäisi vastata kirjaston tulevaisuuden haasteisiin ja tavoitella ei-lukevia asiakkaita.”

Loppujen lopuksi vastaajien esittämät kommentit ovat kuitenkin vähemmistöön jäävän ryhmän esittämiä, joten yleisesti voi olettaa kirjaston asiakkaiden olevan melko tyytyväisiä nykyisiin tiloihin. Näiden kommenttien perusteella ei siis vielä kannata ryhtyä suuria muutoksia tekemään. Asiakkaiden kommentteja on kuitenkin hyvä kuunnella ja kehittää vähitellen kyselyssä eniten kritiikkiä saaneita kohteita.

7.2 Haastattelujen tulokset

Haastattelupäivä oli kirjastossa hiljainen ja sen vähiä asiakkaita oli melko vaikea saada osallistumaan haastatteluun. Eniten hylkäyksiä tuli vanhemmilta miehiltä, joita ei saatukaan yhtään mukaan haastatteluun. Lyhimmillään haastattelu vei aikaa noin 15 minuuttia, kun taas pisin haastattelu kesti noin 25 minuuttia. Haastatteluun osallistui yhteensä viisi asiakasta, joista kolme oli naisia ja kaksi miehiä. Ikäjakauma ulottui 17-vuotiaasta pojasta eläkeikäiseen naiseen, joka ei halunnut paljastaa todellista ikäänsä. Kaikki vastaajista asuivat Lapualla. Yksi haastatelluista kertoi käyttävänsä kirjastoa lähes päivittäin, kun taas harvimminkin

käyvä haastateltava asioi kirjastossa noin joka toinen kuukausi. Vastaajista kaksi oli opiskelijaa ja kaksi työelämässä, yksi haastateltavista ei antanut kysymykseen selvää vastausta. Haastatteluiden yhteenveto löytyy liitteestä 3. Haastateltavien taustatiedot:

- H1: Nainen, 50 v, työelämässä, käyttää kirjastoa viikoittain, myös netin kautta
- H2: Nainen, keski-ikäinen, käyttää kirjastoa keskimäärin kerran viikossa
- H3: Mies, 17 v, opiskelija, käyttää kirjastoa lähes päivittäin
- H4: Mies, 29 v, työelämässä, käyttää kirjastoa joka toinen kuukausi
- H5: Nainen, 26 v, opiskelija, käyttää kirjastoa kerran kuukaudessa

7.2.1 Kirjaston yleisvaikutelma

Haastateltavat suhtautuivat kirjastoon melko suopeasti. Kirjastoa pidettiin useimpien haastateltavien mukaan selkeänä ja helppokäyttöisenä. Yksi haastateltavista totesi kuitenkin kirjaston pihan ja ympäristön olevan vähemmän selkeä. Useampi haastateltava totesi asiakastietokoneiden olevan tärkeitä kirjaston helppokäyttöisyydessä.

”En mä ainakaan löydä täältä mitään ilman konetta.” (h5)

Haastateltavat totesivat olevansa melko tyytyväisiä kirjaston viihtyisyyteen. Myös yleisesti ottaen kirjaston tiloihin oltiin suhteellisen tyytyväisiä, ainakin niiden palvelujen ja tilojen osalta, joita oli käytetty. Kirjaston esteettömyydessä haastateltavat huomasivat puutteita. Huomiota kiinnitettiin etuoven raskauteen ja kynnykseen sekä korkeisiin kirjahyllyihin. Todettiin kuitenkin, että itse kirjastossa liikkuminen on helppoa. Käytävät ovat leveitä, kirjastosta löytyy hissi ja lattiat ovat tasaiset. Yksi vastaajista ei ollut niin kiinnittänyt huomiota kirjaston esteettömyyteen.

7.2.2 Helena Teräväisen suunnittelu

Haastattelussa tiedusteltiin myös asiakkaiden mielipiteitä Helena Teräväisen suunnittelusta. Haastateltavat totesivat Teräväisen onnistuneen säilyttämään rakennuksen tehdasmaisuuden pyrkimyksiensä mukaan, mutta osan mieleen tämä ei kuitenkaan ollut. Esimerkiksi eräs haastateltavista vastasi näin:

”no ulkoa päin kyllä näyttää edelleen, mutta ei tää sisäpuolelta enää näytä niin tehtaalta, mutta ei sen mun mielestä tarvittekaan näyttää koska jos se näyttääs.. ja ne mitä tänne on jääny ja kun on valtavat avarat tilat niin nyt täällä kaikuu. Ehkä olis voinu vielä enemmän pyrkiä sisätiloista tekemään käytännönläheisemmät eikä vaan pyrkiä säilyttämään tehdasmaisuutta.” (h4)

Ajan myötä haastateltavat tuntuivat hyväksyneen käytetyt materiaalit, mutta aluksi niihin ei suhtauduttu niin suopeasti. Eräs haastateltavista sanoi, että aluksi kirjasto muistutti hänen mielestään vankilaa.

”Kyllä mä tykkään, vaikka ihan ensimmäiseks kun mä oon tänne tullut, niin ajattelin, että tähän on ihan ku vankila. Mutta en tiä sitte, että onko siihen tottunu vai ruvennu tykkäämään” (h2)

Kolme haastateltavista totesi, että haluaisi teräksen tilalle mieluummin puuta, mikä toisi tilaan pehmeyttä. Kaksi muuta vastaajista taas totesi, että ehkä he vain ovat tottuneet kirjaston nykyiseen ulkonäköön. Neljä haastateltavista oli ehdottomasti sitä mieltä, että nykyinen ratkaisu sijoittaa kirjasto vanhaan tehdashalliin oli oikea päätös. Tätä he perustelivat sillä, että nykyisessä rakennuksessa on luonnetta, historiaa ja kulttuuria. Yksi haastateltavista ei oikeastaan pitänyt uudisrakennusta sen parempana vaihtoehtona, mutta punnitsi eri vaihtoehtojen käytännön ratkaisuja.

7.2.3 Kirjaston visuaalisuus ja viihtyisyys

Kirjaston valaistukseen oltiin yleisesti ottaen tyytyväisiä. Yksi haastateltavista totesi kuitenkin, että kirjaston lukualueille voitaisiin lisätä lukulamppuja. Toinen

taas mainitsi, että kirjasto on hieman hämyisä, joten pieni lisävalaistus ei olisi pahitteeksi.

Kirjaston istumapaikoista oltiin montaa mieltä. Osa haastateltavista oli tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseen ja osa kaipasi pehmeämpiä penkkejä ja ylipäättänsä lisää mukavuutta kalusteisiin. Niitä toivottiin myös lisää. Lukualueille kaivattiin nykyistä enemmän yksityisyyttä.

” Kyllä niitä vois olla vähän enemmän. Ja sitte se justiin, että ne vois olla vähän mukavampia. Nehän vois olla ... Onko niiden pakko olla keskenään ihan samanlaisia? Ihan hyvin vois olla persoonallisia.” (h1)

Haastateltavista ainoastaan yksi oli kiinnittänyt huomiota kirjaston ilmaston epätoimintaan kesäisin. Muut eivät olleet kiinnittäneet koko asiaan juurikaan huomiota. Todennäköisesti kysymykseen olisi saatu toisenlaisia vastauksia, jos haastattelu olisi suoritettu kesähelteillä.

Kirjaston visuaalisesta näkökulmasta katsottuna värimaailma herätti monenlaisia ajatuksia. Kirjaston värimaailman todettiin olevan melko eleetön ja yksi vastaajista totesi sen tuovan kirjastoon hämyisää tunnelmaa, minkä arvelee johtuvan tehdasmiljöön tavoittelusta. Kaksi haastateltavista kuitenkin pohti, että kuinkahan kirjastoon edes sopisi kovin värikäs ilme. Värien kuitenkin todettiin voivan olla hieman raikkaampiakin. Yksi haastateltavista totesi seuraavaa:

”...täällä saisi olla jotakin vaaleampaa, joka heijastais paremmin valoa ja tois valoisuutta sitä kautta, et nyt kaikki hyllyjen värit ja kaikki värit ittessään on aika tummia niin tää on vähän tämmönen... ei nyt ihan synkkä, mutta vähän semmonen hämyisä. Et niinkun ehkä liikaa täs on haettu sitä tehdasmaisuutta, et ehkä olis enemmän voitu lähteä hakemaan sitä modernisuutta ja tuotu sitä valoisuutta sitte sitä kautta ja värinkäytöllä” (h4)

Kirjaston tilojen parhaimpana asiana haastateltavat pitivät tilojen avaruutta ja sitä, että tiloissa on helppo liikkua. Yksi totesi, että on mukavaa, kun kahvila on samassa tilassa. Henkilökuntakin sai kiitosta, vaikka varsinaisesti oli kyse kirjaston tiloista. Haastateltavien oli melko vaikea keksiä mitään kehittämisen tarvetta kirjastossa. Pohdinnan jälkeen ehdotettiin kuitenkin, että oleskelupaikkoja tulisi lisää ja eri osastojen näkyvyyttä korostettaisiin. Lisäksi mainittiin, että välillä

kirjastossa on meteliä. Yksi haastateltavista totesi kuitenkin, että ne ovat niin pikkujuttuja, ettei niihin kannata kiinnittää huomiota.

7.2.4 Opasteet ja osastojen hahmotettavuus

Kirjaston opasteisiin oltiin yleisesti ottaen melko tyytyväisiä ja neljä haastateltavista myönsi käyttävänsä niitä materiaalin löytämiseen. Yksi haastateltava sanoi muistavansa ulkoa paikat. Yksi haastateltavista toivoi selkeämpää jaottelua hyllyille eri luokkien kirjoille, mutta totesi sitten, että se veisi varmasti paljon enemmän tilaa. Toinen taas totesi, että opasteen teksti ei aina ole itsestään selvä.

Osastojen hahmotettavuudessa on useimpien vastaajien mukaan parannettavan varaa. Useimmin kirjastoa käyttävät haastateltavat totesivat osastojakojen olevan selkeitä, kun taas harvemmin käyttäville ne eivät olleet itsestään selviä. Asiaa haastateltavat parantaisivat laittamalla eri osastoille eri värejä tai ottamalla kaupoista mallia:

*”Olis vaikka lasten osasto keltaasella ja olis LAPSET isolla, niinku kaupoo on niitä isoja juttuja, se olis hyvä. Kaupoosta ainakin löytää.”
(h5)*

7.2.5 Kirjaston äänimaailma

Useimmat haastateltavista totesivat, että kirjasto ja hiljaisuus ja rauhallisuus kuuluvat yhteen. Ehdotonta hiljaisuutta ei vaadittu, mutta opiskelu- ja työskentelyrauha haluttiin taata joko sitten erillisellä opiskeluhuoneella tai sitten koko kirjaston rauhallisuudella. Meluvyöhykkeitä pidettiin ihan hyvänä ideana, mutta niiden toteuttamisen koettiin olevan hankalaa sekä tilojen että käytännön kannalta. Samalla ne rajoittaisivat myös omaa käyttäytymistä kirjastossa. Neljä haastateltavaa piti taustääniä kirjastossa tarpeettomina ja häiritsevinä. Todettiin kuitenkin, että jos taustääniä on pakko olla, tällöin ne voisivat ennemmin olla

luonnonääniä kuin musiikkia, sillä ihmisten musiikkimaku vaihtelee paljon. Yksi haastateltavista suhtautui kielteisesti kaikkiin taustääniin:

”Mä inhoan sitä taustamusiikkia joka paikas. Että jos haluaa kuulla musiikkia niin voi tehdä sitä sitten kaupas.... Ei, ei mitään. Kirjat riittää” (h2)

7.2.6 Muita kysymyksiä

Kirjaston sijaintiin oltiin tyytyväisiä. Hieman moitteita tuli ainoastaan kirjaston parkkipaikasta, jonka sanottiin olevan aina täynnä, jolloin auton joutuu jättämään kauas. Kirjaston sisäänkäynnin ei koettu olevan mitenkään erityisen houkutteleva ja sen todettiin olevan melkoisen syrjässä, jos kirjastoon tulee isolta parkkipaikalta kirjaston toisesta päädyistä. Yksi haastateltavista sanoi myös tuttavallansa olleen aluksi vaikeuksia tunnistaa vankilan näköinen rakennus kirjastoksi. Hän toteaa kuitenkin, ettei tästä liian isoa numeroa pitäisi tehdä. Toinen haastateltava ehdottaa, että Laskeutuvan Perhosen luota voisi olla toinen sisäänkäynti kirjastoon.

Kukaan haastateltavista ei käyttänyt koneita muuhun kuin materiaalin löytämiseen. Nettihuoneen toiminnasta ei siis saatu omakohtaisia kokemuksia. Haastateltavat totesivat tietokoneita olevan riittävästi. Yksi kuitenkin sanoi, että materiaalin hakuun tarkoitettuja koneita voisi olla pääkäytävän varrella, jolloin ne olisivat hyvin näkyvillä. Nyt koneet ovat hänen mielestään hieman nurkan takana piilossa.

Haastateltavat eivät mitenkään sanottavasti innostuneet kirjastosta sosiaalisena tapaamispaikkana ja julkisena olohuoneena. Yksi haastateltavista piti ajatusta hyvänä ja totesi, että varmasti ne, jotka lukevat, tykkäisivät ajatuksesta. Kirjastoa ei kuitenkaan nähty varsinaisena oleskelupaikkana, vaan haastateltavat totesivat hakevansa materiaalin ja menevänsä kotiin sen kanssa.

”Kyllä se mun mielestä vois olla ihan hyvä. Tää on tällänen neutraali tila ja kaikkien olis helppo tulla. Kahvilakin lähellä täs. Sehän olis ihan... Varmaan semmosia jotka lukoo tykkäis.” (h1)

”Minä henkilökohtaisesti en kyllä kaipaa. Mulle riittää se oma kotiolohuone.” (h2)

”Ei tarvitsisi olla [kokoontumispaikka] mutta sitähan voi vähän niinku soveltaa. Tosin, kirjaston ei oo sitä pakko tarjota, mutta sitä voi ite tehdä jos pystyy. Sääntöjen mukaan.” (h3)

”No en mä oikeen tiedä. Tai siis kun en mä osaasi käyttää sitä sillä lailla. Mutta toisaalta se olis varmaan kiva jos täällä olis, ehkä sitte vois käyttää enemmän aikaa. Mä nyt vaan käytän tai niinku kirjastoa käytän yleensä siihen, että mä vaan lainaan sieltä kirjoja.” (h5)

Kysymys kirjaston tilojen tulevaisuuden näkymistä koettiin vaikeaksi. Suurimmaksi peloksi mainittiin, että kirjastot muuttuvat maksullisiksi ja toivottiin, ettei näin tule ikinä käymään. Yksi haastateltavista koki olevansa tällä hetkellä niin tyytyväinen kirjaston tiloihin, että ei osannut toivoa tulevaisuudelta minkäänlaisia muutoksia. Toinen taas koki, ettei muutoksia hänen aikansa ole tullut, joten ei osaa kuvitella niitä tulevaisuudessakaan juuri tulevan. Yksi haastateltavista toivoi raikkautta kirjastoon ja toinen vähemmän kompromisseja käytettävyyden ja käytännöllisyyden suhteen. Haastateltavista kuitenkin pystyi lukemaan, että tulevaisuuden muutoksilta ei toivottu kovin suuria, vaan nykyiseen tilanteeseen oltiin melko lailla tyytyväisiä.

7.3 Tulosten vertailu aikaisempiin tutkimuksiin

Vuonna 2009 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen kirjastoille teetettiin kysely niiden tiloista. Kyselyyn vastasi yhteensä 191 kirjastoa. (Peruspalvelut 2009, 97.) Vertailtavia tietoja saadaan myös valtakunnallisesta kirjastotilastotietokannasta. Tässä tutkimuksessa teetetyyn kyselyn tulosten mukaan kolmeksi parhaimmaksi asiaksi Lapuan kaupunginkirjaston tiloissa asiakkaat kokivat rauhallisuuden, viihtyisyyden ja käytännöllisyyden. Länsi- ja Sisä-Suomen kirjastoille teetetyssä kyselyssä parhaimmiksi asioiksi nousivat keskeinen sijainti, valoisuus, avaruus ja viihtyisyys (Peruspalvelut 2009, 100). Maria Tuikan opinnäytetyössään tekemän selvityksen mukaan tutkittujen kirjastojen asiakkaat mainitsivat parhaiksi asioiksi rauhallisuuden, viihtyisyyden ja

ilmapiirin (Tuikka 2009, 60). Kaikissa näissä tutkimuksissa nousi esille kirjaston viihtyisyys, mikä tuntuu olevan asiakkaille merkittävää.

Lapuan kaupunginkirjaston asiakkaat mainitsivat huonoimmiksi asioiksi kirjastossa väritymyyden, epäselkeyden ja kalusteet. Aluehallintoviraston kyselyssä huonoimmiksi asioiksi mainittiin samat asiat kuin hyviksikin, mutta näiden lisäksi mainittiin myös ilmaston toimimattomuus ja huono sisäilma, ahtaus, vanhanaikaisuus, sokkeloisuus ja erillisen lasten- ja nuortentilan puute (Peruspalvelut 2009, 100). Tuikka mainitsee huonoimmiksi asioiksi aineiston sekavan sijoittelun, löydettävyyden ja tilojen pienuuden (Tuikka 2009, 61). Kyselyjen vastauksia ei voida kuitenkaan suoranaisesti verrata, sillä kysymyksissä on todennäköisesti ollut valittavana erilaisia vaihtoehtoja. Kuitenkin kaikista tutkimuksista löytyy viittauksia siitä, että tilojen käytettävyyttä voitaisiin parantaa.

Yleisten kirjastojen laatusuosituksen mukaan kirjastosta pitäisi löytyä 100 hyötyneliötä 1000 asukasta kohden (2010, 55). Etelä-Pohjanmaalla ainoastaan 62 % kirjastoista pääsi tähän tavoitteeseen. Länsi- ja Sisä-Suomessa vastaava luku on 74 %. (Peruspalvelut 2009, 98.) Lapuan kaupunginkirjasto ylittää tämän tavoitteen, sillä kirjastosta löytyy 124,60 hyötyneliötä 1000 asukasta kohden (Suomen yleisten 2010).

Aluehallintoviraston tutkimuksen mukaan yli puolet kirjastoista piti kalusteitaan joko erinomaisina tai hyvinä. Joka kymmenes kirjasto piti kalustustaan heikkokuntoisena, vanhanaikaisena ja kuluneena (Peruspalvelut 2009, 98). Lapuan kaupunginkirjaston asiakkaista 82 % oli tyytyväisiä kirjaston kalusteisiin. Moitteita tuli hieman tuolien ja penkkien kovuudesta ja niitä toivottiin lisää. Kaikki kalusteet on kuitenkin hankittu kirjaston remontin yhteydessä tai myöhemmin, joten heikkokuntoisuus, vanhanaikaisuus tai kuluneisuus ei taida vielä olla ajankohtaista. Osa asiakkaista kuitenkin toivoi enemmän olohuonemaisia lukunurkkauksia. Sama toive esiintyi asiakkaiden keskuudessa myös Tuikan tutkimuksessa (Tuikka 2009, 61).

Yleisten kirjastojen laatusuosituksissa (2010, 54) mainitaan tavoitteena siirtyä kokoelmakeskeisyydestä asiakaskeskeisyyteen ja tavoitteena on myös vähentää

varastointia. Ainakin vielä vuonna 2009 yli puolet kirjastoista on lisännyt aineistohyllyjä ja samoin varastotilaa on lisätty (Peruspalvelut 2009, 100). Myös Lapuan kaupunginkirjastossa on jouduttu hankkimaan lisää kirjahyllyjä aineistomäärän kasvaessa.

Kansallisten kirjastopoliittisten linjauksien mukainen näkemys kirjastosta yhteisenä tapahtumatilana toteutuu harvoissa paikoissa. Osa kirjastoista ilmoittaa tilan ahtauden olevan syynä tähän. (Peruspalvelut 2009, 102.) Lapuan kaupunginkirjastossa helpotusta tapahtumien järjestämiseen tuo lasten satunurkkaus sekä yläkerran Alajoki-sali. Kirjaston tiloihin ollaan suunnittelemassa myös liikkuvaa esiintymislavaa (Hakala & Koivusalo 2011).

Nuorten tilojen puute tuntuu olevan Suomen kirjastoissa yleinen suuntaus. Lapuan kaupunginkirjastosta ne puuttuvat ja samoin tuntuu olevan ympäri Suomen. Maria Tuikan tutkimuksen mukaan nuorten tilat oli pääasiallisesti aina sijoitettu lastenosaston yhteyteen eikä omia seurustelutiloja nuorille ollut suunnattu (Tuikka 2009, 68). On mielenkiintoista miettiä, onko tähän päädytty siitä syystä, että nuoria on kirjastojen asiakkaina suhteellisen vähän vai onko nuoria asiakkaina vähän juuri tämän takia?

7.4 Helena Teräväisen haastattelu

Kirjaston visuaalisesta ilmeestä ja suunnittelusta saatiin lisätietoja Lapuan kaupunginkirjaston suunnittelelta Helena Teräväiseltä. Haastattelu suoritettiin sähköpostilla kyselyn omaisesti. Henkilökohtainen haastattelu kirjastossa paikan päällä olisi todennäköisesti ollut antoisampi, mutta ajanpuutteen vuoksi tätä ei pystytty toteuttamaan.

Helena Teräväinen katsoi opasteiden suhteen parhaimmaksi keinoksi uudistaa kaikki opasteet yhtä aikaa, jotta visuaalinen ilme ei menisi kovin sekavaksi. Lisäksi hänen mielestään opasteissa voisi käyttää samaa mallia ja tarvittaessa puisia opastetauluja lisättäisiin. Teräväinen toivoi kirjaston puolelta yhteydenottoa asiantuntijalausannon antamiseksi ennen muutosten toteuttamista. (Teräväinen

2011.) Puisissa opastetauluissa on kuitenkin se ongelma, että ne eivät ole muunneltavia. Muunneltavat opastetaulut antaisivat enemmän liikkumavaraa eivätkä tulisi pitkällä aikavälillä niin kalliiksi.

Puhuttaessa eri osastojen hahmotettavuudesta, Teräväinen sanoo, että osastojen erottelu ei koskaan ollut tarkoituksenakaan. Suunnitteluvaiheessa erillistä osastointia ei toivottu. Tilan pysyminen yhtenäisenä ja avoimena oli yksi suunnittelun avaintekijöitä. Läpinäkyvyyttä ja tilan ilmavaa luonnetta ei Teräväisen mukaan saa pilata asettamalla kirjastoon lisäseiniä tai muita vastaavia. Nuorten, lasten ja aikuisten osastot on erotettu hyllyjen erivärisillä päädyillä. Nuortenosastolla päädyt ovat siniset, lastenosastolla keltaiset ja aikuisten osastolla vihreät. Lastenosaston erottaa myös matalammista hyllyistä. (Teräväinen 2011.)

Alun perin kirjastossa oli nuortenosastolla pöytiä ja tuolia lukemiseen, mutta materiaalin lisääntyessä ne on jouduttu siirtämään muualle. Teräväisen mielestä varsinaisia omia tiloja nuorille ei välttämättä tarvitse tarjota. Nuoret voivat käyttää aikuisten lukupaikkoja, lehtienlukusalia tai satunurkkausta, silloin kun siellä ei ole lastentapahtumia. Teräväinen mainitsee myös nettihuoneen olevan enemmän nuorten suosiossa. Teräväisen mukaan nuorten pitää oppia käyttäytymään kirjastossa, kuten sääntöjen mukaan täytyy, jolloin erillisten tilojen tarve vähenee. (Teräväinen 2011.) Monella tapaa tämä onkin totta, mutta oma nuorten luku- ja oleskelutila voisi lisätä kirjaston houkuttelevuutta nuorten silmissä. Teräväinen mainitsee kuitenkin, että jos tilaa nuorten lukupaikalle löytyisi, esimerkiksi nuorten tilan siirtyessä nykyisen nettihuoneen paikalle, voisi sinne hänen puolestaan muutaman Fatboy-säkkituolin hankkia (KUVA 8) (Teräväinen 2011).

KUVA 8. Fatboy-säkkituolit. Teräväinen ehdottaa Fatboy-säkkituoleja nuorten mahdolliseen lukutilaan. (Fatboy presents 2007).

Tiedusteltaessa ratkaisuja rauhalliseen opiskelutilaan ja tietokoneiden sijoitteluun, mainitsee Helena Teräväinen parven kaksi tutkijanhuonetta. Lisäksi parvella kirjavaraston päällä sijaitsevat pöydät on alun perin suunniteltu ryhmätyöskentelyä varten ja tietokoneiden määrää ajateltiin myös tarvittaessa voitavan lisätä parvelle. Teräväinen mainitsee, että välttämättä tietokoneita ei kirjastoon tarvita lisää, sillä niin monilla on jo kotona tietokone tai he ottavat kannettavan tietokoneen mukaan kirjastoon. (Teräväinen 2011.) Langattoman verkon saaminen hiljattain kirjastoon helpottaa omien tietokoneiden käyttämistä. Teräväinen mainitsee, että tarvittaessa opiskelukäyttöön tarkoitetut tietokoneet voidaan sijoittaa myös muualle kuin kirjaston tiloihin (Teräväinen 2011).

Usea kyselyyn vastannut toivoi kirjastoon lisää värikkyyttä (noin 33 % vastanneista). Teräväinen kuitenkin näkee kirjaston värikkäänä paikkana. Hänen mielestään vihreän eri sävyt korostettuna punaisella, keltaisella ja sinisellä erottuvat edukseen paljon käytetystä värittömästä mustavalkoisesta. Teräväinen katsoo, ettei kirjaston värimaailmaa saa mennä muuttamaan muka jotenkin ”värikkääksi”, vain jos joku niin haluaa. Värikkyyttä kirjastoon voidaan kuitenkin halutessa tuoda opastemuutoksilla. Niillä voidaan muuttaa paljonkin kirjaston visuaalista ilmettä värikkäämmäksi, jos näin halutaan. (Teräväinen 2011.)

Helena Teräväinen antoi melko kovasanaista palautetta kirjaston viimeaikaisista muutoksista. Hän oli kirjastossa käydessään kiinnittänyt huomiota erityisesti keskikäytävälle sijoitettuihin pöytiin, jotka hänen mukaansa tukkivat koko näkymän ja käytävän. Hän toteaa kirjastosta tulleen sekavan ja ahtaan näköinen. Teräväisen mukaan hyllyjä ei pitäisi kirjastossa sijoitella ilman tilasuunnittelua kuin kotonaan, sillä kirjastolla on julkisena tilana erilaiset vaatimukset. Helena Teräväinen toivoi, että tässä tutkimuksessa hänen negatiivisetkin kommentit tuotaisiin esiin. (Teräväinen 2011.)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Yhteenvetoa

On selvää, mihin suuntaan tulevaisuuden kirjaston tiloja halutaan muokata. Kirjastosta julkisena olohuoneena ja kohtauspaikkana puhuvat niin Yleisten kirjastojen laatusuositukset, Yleisten kirjastojen neuvoston strategia kuin Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastokin yhdessä monien muiden tahojen kanssa. Kaikki korostavat myös asiakaskeskeisyyttä kokoelmakeskeisyyden sijaan. Kirjastoista puhutaan yhteisöllisyyden rakentajina ja vuorovaikutuksellisina paikkoina. Tärkeiksi teemoiksi nousivat asiakaslähtöisyys, esteettömyys, muunneltavuus ja elämyksellisyys. Nämä tavoitteet vaativat muutoksia kirjaston tiloilta, joihin pystytään vaikuttamaan visuaalisilla ratkaisuilla. Nykyajan ihmisten tarpeet ovat erilaisia kuin ennen, niinpä kirjastojenkin on muututtava vastaamaan näitä uusia tarpeita.

Visuaalisilla ratkaisuilla pystytään saavuttamaan huikeita muutoksia kirjastojen imagoon. Yhdistämällä huipputeknologiaa ja -muotoilua saadaan luotua visuaalisesti vaikuttavia kokonaisuuksia, jotka vaikuttavat asiakkaiden viihtymiseen ja tilan käytettävyyteen. Kaikkiin tiloihin huippumodernit ratkaisut eivät kuitenkaan sovi. On otettava huomioon rakennuksen ilmapiiri, kuten Lapuan kaupunginkirjastossa on tehty.

Lapuan kaupunginkirjaston asiakkaat tuntuvat yleisesti ottaen olevan melko tyytyväisiä kirjaston tiloihin. Suuriin muutoksiin ei kirjastossa ole syytä ryhtyä. Kyselyyn osallistuneiden määrän ollessa niinkin pieni kuin 100, ei tuloksia voida yleistää koskemaan kaikkia kirjaston käyttäjiä. Tämä ei tosin ollut kyselyn tarkoitukseen. Kyselyllä pyrittiin saamaan kehittämissivinkkejä ja tuomaan pahimmat epäkohdat esille. Esiin nousseita asioita pyrittiin sitten tarkentamaan haastatteluilla. Yleisesti ottaen kyselyiden ja haastatteluiden tulokset olivat melko lailla odotettavissa. Osa vastauksista kuitenkin osoittautui tulevaisuuden kehitysvisiona konservatiivisemmiksi.

Parannettavan varaa löytyi opasteiden ja osastojen hahmotettavuuden suhteen. Näiden kehittämisessä on otettava huomioon asiakaslähtöisyys ja muunneltavuus. Näiden ratkaisujen avulla pystytään kehittämään myös kirjaston visuaalista ilmettä asiakaslähtöisempään suuntaan. Kyselyn ja haastatteluiden tulosten mukaan opasteita toivottiin myös lisää. Opasteiden suunnittelussa huomioidaan saavutettavuuteen liittyvät seikat, joita tuotiin esille luvussa 4.5.

Kirjaston parhaimmiksi asioiksi mainittiin sen rauhallisuus, viihtyisyys ja käytännöllisyys. Tutkimuksessa tulikin ilmi, että asiakkaat eivät toivo kirjastoon minkäänlaisia taustääniä, vaan hiljaisuus on edelleen paras vaihtoehto. Monilta kyselyyn ja haastatteluihin osallistuneilta vastaajilta saatiinkin yllättävän konservatiivisia vastauksia. Tämä tuli ilmi myös haastatteluissa tiedusteltaessa mielipiteitä kirjastosta julkisena olohuoneena ja sosiaalisena kohtaamispaikkana. Useimmat haastatelluista totesivat käyttävänsä kirjastoa enemmänkin vain lainaamiseen kuin oleskeluun eikä oleskelutiloja välttämättä edes niin kaivattu. Tämä herättää kysymyksen, että tarvitaanko julkisia olohuoneita enää kahviloiden ja muiden vastaavien paikkojen lisäksi? Pitäisikö kirjastojen pysyä omissa rooleissaan ja saavutetaanko vaikutteiden hakemisella toivottuja tuloksia? Ihmisten mielikuvien muuttaminen kirjastosta on hidasta mutta tulee myös miettiä, onko se tarpeellista.

Se, että asiakkaiden oli vaikeampaa keksiä kirjaston huonoja puolia, kertoo omalta osaltaan siitä, että kirjaston asiakkaat ovat suhteellisen tyytyväisiä kirjaston tiloihin. Yksi kolmasosa vastaajista kuitenkin mainitsi värittömyyden huonoimmaksi asiaksi. Helena Teräväisen linjana suunnittelussa on ollut pitäytyä tehdasmaisessa väriskaalassa, mitä ei suuresti kannata lähteä muuttamaan. Värikkyyttä voi jonkin verran tuoda lasten ja nuorten osastolle esimerkiksi uudennlaisilla istuimilla tai sitten tämän näkökulman voi ottaa huomioon opasteiden suunnittelussa. Eri osastojen kehittämisessä tulisi ottaa huomioon juuri niitä osastoja eniten käyttävien mielipiteet. Esimerkiksi nuortenosastoa suunnitellessa tulisi kuunnella itse nuoria eikä tehdä tilaa aikuisen näkökulmasta, joka kuvittelee tietävänsä, mitä nuoret haluavat. Arkkitehdin ammatillinen näkökulma yhdistettynä käyttäjän visioon tuottaa asiakaslähtöisiä ratkaisuja.

8.2 Lopuksi

Tutkimuksessa pyrittiin jättämään tutkijan henkilökohtaiset mieltymykset ottamatta huomioon ja kirjaston asiakkaita lähestyttiin kyselyn ja haastatteluiden yhteydessä mahdollisimman puolueettomasta näkökulmasta. Tästä huolimatta oli mahdollista, että osa kyselyyn vastanneista vastasi avoimiin kysymyksiin edeltävien kysymysten johdantelemina. Vastauksissa puhuttiin esimerkiksi eri osastojen hahmotettavuudesta ja opasteista. Olisivatko asiakkaat pohtineet näitä asioita ilman edeltäviä kysymyksiä? Myös haastatteluissa oli hankalaa olla johdantelematta vastaajaa, esimerkiksi kun hän pohti lauseelleen jatkoa. Olisi ollut mielenkiintoista haastatella myös kirjaston henkilökuntaa, jolloin olisi voinut nähdä, eroavatko asiakkaiden ja henkilökunnan mielipiteet tilasta ja kirjaston tilojen tulevaisuudesta. Jälkeenpäin ajateltuna kyselyn otantaa olisi myös voinut kasvattaa, jolloin saadut tulokset olisivat olleet enemmän yleistettävissä.

Kirjaston asiakkaat tuntuivat olevan kiinnostuneita vastaamaan tiloja koskevaan kyselyyn. Asiakkailta saadun palautteen mukaan he kokivat tärkeäksi, että myös kirjaston tiloja tutkitaan. Tulevaisuuden kirjastosuunnittelu on paljon tutkittu aihe maailmalla ja parhaat ideat sieltä kannattaakin poimia omaan kirjastoon. Kirjaston visuaalisen ilmeen parantamiseen riittävät kuitenkin jo pienetkin teot. Kaiken suunnittelun lähtökohtana pitää kuitenkin muistaa, kelle tilaa suunnitellaan: asiakkaalle.

LÄHTEET

- Aaltonen, H. 2009. Kirjavarastosta olohuoneeksi: yleisten kirjastojen tilojen historiaa. Teoksessa: Mäkinen, I. (toim.). Suomen Yleisten kirjastojen historia. Helsinki: BTJ kustannus, 467–612.
- Almgren, P. & Jokitalo, P. 2010. Kirjasto 2011: vaikutteita maailmalta. Helsinki: BTJ Finland Oy
- Arkkitehtuurin ABC: löytöretki rakennettuun ympäristöön. 2004. Suomen arkkitehtiliitto.
- Barnard, J. 2000. Uusi sisustuskirja: luo tyylikäs ja ajattoman viihtyisä koti. Porvoo; Helsinki; Juva: WSOY.
- Boekesteijn, E. 2008. Discover Innovations at DOK, Holland's 'Library Concept Center'. [Verkkolehtiartikkeli]. Marketing Library Services. 2008/2. [Viitattu 24.3.2011]. Saatavana: <http://www.infotoday.com/mls/mar08/Boekesteijn.shtml>
- Britannica Academic edition. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. [Viitattu 25.4.2011]. Saatavana: <http://libts.seamk.fi:2078/bps/dictionary?query=usability>
- Entressen kirjasto's photostream. 2009. [Verkkosivusto]. Flickr. [Viitattu 18.5.2011]. Saatavana: <http://www.flickr.com/photos/entressenkirjasto/page112/>
- Fatboy presents at the International Contemporary Furniture Fair - Booth 1466. 19-22.5.2007. [Verkkosivu]. Orange alert. [Viitattu 16.5.2011]. Saatavana: http://www.dutchdesignevents.com/orangealert_fatboy07.html
- H1. 2011. Nainen, 50 v, työelämässä. Haastattelu 29.4.2011.
- H2. 2011. Nainen, keski-ikäinen. Haastattelu 29.4.2011.
- H3. 2011. Mies, 17 v, opiskelija. Haastattelu 29.4.2011.
- H4. 2011. Mies, 29 v, työelämässä. Haastattelu 29.4.2011.
- H5. 2011. Nainen, 26 v, opiskelija. Haastattelu 29.4.2011.
- Hakala, M. & Koivusalo, H. 2011. Lapuan kaupunginkirjaston kirjastotoimenjohtaja ja kirjastonhoitaja. Keskustelu 4.4.2011.
- Halkoaho, J. 2008. Mistä kirjaston imago syntyy? [Verkkolehtiartikkeli]. Kirjastolehti (1). [Viitattu 25.5.2011]. Saatavana: http://kirjastoseura.kaapeli.fi/etusivu/jasen/lehtiarkisto?modeyksi=yksi&teksti_id=10386

- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi
- Hirvi, A. & Nyholm, S. 2009. Visualistin työkalupakki: tietopaketti näyteikkunan somistamiseen ja tuotteiden esillepanoon myymälässä. Porvoo: Zolan oy.
- Hodászy Fröberg, V. 1998. Tystnaden och ljuset: om bibliotekens arkitektur. Stockholm.
- Icon of the Person in Ear-phones Listening to Music. [Verkkosivu]. 123rf. [Viitattu 23.5.2011]. Saatavana: http://www.123rf.com/photo_8967135_musician-symbol-set.html
- Junnila, V. 1977. Kirjastosuunnittelun opas. Tehokalusteen julkaisuja 6. Helsinki: Martela oy
- Kannila, Helle. 1964. Kirjastonhoidon opas. 6. uud. p. Helsinki: Otava.
- Kansanvalistus- ja kirjastolehti. 1944. Mauno Kanninen Kirjastojen kalustokysymyksiä I-IV.
- Kirjaston kehittämissuunnitelma 2006–2010: kirjasto maaseudun ja taajamien monipalvelukeskuksena. 2006. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Opetusministeriö & Viestintäkulttuuriyksikkö. Opetusministeriön julkaisuja 2006: 44. [Viitattu 30.3.2011]. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/opm44.pdf?lang=fi>
- Kulttuuria kaikille. 21.4.2008. Mitä on saavutettavuus? [Verkkosivusto]. Helsinki: Valtion taidemuseon kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet -yksikkö Kehys. [Viitattu 16.3.2011]. Saatavana: <http://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus>
- Kurki, H. 1993. Käyttäjän kirjasto? Kirke-projektin raportti. Tampereen yliopiston kirjastotieteen ja informatiikan laitoksen tutkimuksia 38. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Lapuan kaupunginkirjaston pohjakaava. Ei päiväystä. Lapuan kaupunginkirjasto.
- Lund, Vidar. 2009. Planning a new library with the aid of blogging. [Verkkolehtiartikkeli]. Scandinavian Public Library Quarterly. 2009/2. [Viitattu 22.3.2011]. Saatavana: http://splq.info/issues/vol42_2/12.htm
- National Library Symbol/Library Symbol Highway Sign. 2010. [Verkkosivusto]. American Library Association. [Viitattu 23.5.2011]. Saatavana: <http://www.ala.org/ala/professionalresources/libfactsheets/alalibraryfactsheet30.cfm#laptop>

- New Types of Small Library Buildings. 1913. Wisconsin Free Library Commission. Madison Wis. 1913. Saatavana digitoituna:
<http://babel.hathitrust.org/cgi/pt?seq=10&view=image&size=100&id=mdp.39015030339249&u=1&num=1>
- Nuikkinen, K. 2009. Koulurakennus ja hyvinvointi: teoriaa ja käyttäjän kokemuksia peruskouluarkkitehtuurista. [Verkkójulkaisu.] Tampereen yliopisto. [Viitattu 9.5.2011.] Väitöskirja. Saatavissa: <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7665-5.pdf>
- Näsänen, R. 2007. Visuaalisen käytettävyyden opas. 3. uud. p. [Verkkójulkaisu]. [Viitattu 23.5.2011]. Saatavana:
http://www.ttl.fi/fi/ergonomia/kognitiivinen_ergonomia/visuaalinen_kaytettavyys/Documents/Visuaalisen_kaytettavyuden_opas_2007.pdf
- Palmgren, V. 1910. Kirjastot ja kansankasvatus: muistiinpanoja opintomatkalta Pohjois-Amerikan Yhdysvaltoihin. Helsinki.
- Peruspalvelut Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella 2009. 2009. [Verkkójulkaisu]. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto. [Viitattu 30.3.2011]. Saatavana:
<http://www.avi.fi/fi/virastot/lansijasisasuomenavi/Peruspalvelujenarviointi/Documents/Peruspalvelut2009LSSAVI.pdf>
- Reading Room Symbol Sign Removable Wall Decals. 2011. [Verkkosivu]. Wallmonkeys. [Viitattu 23.5.2011]. Saatavana:
<http://www.wallmonkeys.com/reading-room-symbol-sign-930>
- Routio, P. 3.8.2007. Tuotteen käytettävyys. [Verkkosivu]. [Viitattu 9.5.2011]. Saatavana: <http://www2.uiah.fi/projekti/metodi/068.htm>
- Seppälä, E. 1963. Turun kaupunginkirjasto 1863–1963: esivaiheita ja myöhempi kehitys. Turku: Turun kaupunki.
- Sievänen-Allen, R. 1989. Avoin pohjakaava ja sen käyttöönotto Suomen kirjastoarkkitehtuurissa ennen vuotta 1940: kuvaus kirjastorakentamisen kehityksestä, esimerkkeinä Tampereen ja Viipurin kaupunginkirjastot sekä Åbo akademien kirjasto. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Stenros, H. & Aura, S. 1984. Arkkitehtuurin muoto ja sisältö: johdatus arkkitehtuurin muoto-opin ja ihmistiedon yleistoriaan. Helsinki: Rakennuskirja
- Suomen yleisten kirjastojen tilastot. 2010. [Verkkosivusto]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 12.5.2011]. Saatavana: <http://tilastot.kirjastot.fi/fi-fi/perustilastot.aspx?AreaKey=Y2010T2N408>
- Svensson, Elisabeth. 2003. Museo kaikille: pohjoismainen esteettömyys- ja saavutettavuusopas. Helsinki: Valtion taidemuseo, taidemuseoalan kehittämissyksikkö Kehys. Alkuteos Museer för alla - i Norden 2000.

- Sæteren, Liv. 2008. Library interiors. [Verkkolehtiartikkeli]. Scandinavian Public Library Quarterly. 2008/4. [Viitattu 21.3.2011]. Saatavana: http://splq.info/issues/vol41_4/03.htm
- Taiteen pikkujättiläinen. 2001. 5. p. Helsinki: WSOY.
- Taneli, M. 2008. Lukiasiakas kirjastossa. Helsinki: BTJ Finland Oy
- Teräväinen, H. 2006. Lapuan Vanha Paukku - uudeksi rakennettu ja puhuttu: kulttuuriympäristön diskursiivinen muodostuminen tapaustutkimuksessa. Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston tutkimuksia 2006/24. Väitöskirja
- Teräväinen, H. <xxx.xxx@xxx.fi> 15.5.2011. Kommentteja kyselyyn. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Heli Perälä. [Viitattu 16.5.2011].
- Tuikka, M. 2009. Tervetuloa tilaan! Kirjastojen tilasuunnittelun ja palvelujen arviointia. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Kulttuurialan yksikkö, kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Vatanen, P. 1999. Sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan: kirjastot amerikkalaistuvat. Teoksessa: Mäkinen, I. (toim.). Kirjastojen vuosisata: yleiset kirjastot Suomessa 1900-luvulla. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 29–94.
- Worpole, K. 2004. 21st Century Libraries: changing forms, changing futures. [Verkkojulkaisu]. Building Futures. [Viitattu 25.3.2011]. Saatavana: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110118095356/http://www.cabe.org.uk/files/21st-century-libraries.pdf>
- Yleisten kirjastojen laatusuositus. 2010. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetusministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:20. [Viitattu 26.3.2011]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OKM20.pdf?lang=fi>
- Yleisten kirjastojen neuvoston strategia 2011–2016. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 14.4.2011]. Saatavissa: <http://www.kirjastot.fi/File/aca26e87-a1eb-4925-8c56-0491d5751bcf/Ykn-strategia-kirjastoversio-fin.pdf>

LIITTEET

LIITE 1 Kyselylomake asiakkaille

Kysely Lapuan kaupunginkirjaston tiloista

Hyvä asiakas!

Opiskelen Seinäjoen ammattikorkeakoulussa kirjastoalaa ja kerään opinnäytetyötäni varten tietoa siitä, mitä mieltä ihmiset ovat kirjaston tiloista kokonaisuudessaan. Nyt sinulla on mahdollisuus vaikuttaa kirjaston visuaaliseen ilmeeseen antamalla palautetta tällä kyselylomakkeella. Vastauksesi käsitellään luottamuksellisesti eikä yksittäistä vastaajaa pystytä tunnistamaan yhteenvedosta.

Ystävällisin terveisin,

Heli Perälä
heli.j.perala@seamk.fi

Ympyröi vastauksesi.

1. Sukupuoli

1. Mies
2. Nainen

2. Ikä

1. Alle 15
2. 15–25
3. 26–35
4. 36–45
5. 46–55
6. 56–65
7. Yli 65

3. Elämäntilanne

1. Koululainen
2. Opiskelija
3. Työelämässä
4. Työtön
5. Kotiäiti/-isä
6. Eläkeläinen

4. Onko Lapuan kaupunginkirjasto mielestäsi ulkoiselta ilmeeltään

houkutteleva?

1. Kyllä
2. Ei, miksi? _____

5. Onko pääsisäänkäynti kirjastoon helppo löytää?

1. Kyllä
2. Ei

6. Millä kouluarvosanalla (4-10) arvioisit Lapuan kaupunginkirjaston ensivaikutelmaa?

_____

7. Koetko kirjaston viihtyisäksi paikaksi?

1. Kyllä
2. En, miksi? _____

8. Onko kirjastossa helppo hahmottaa eri osastot (esim. elokuvaosasto, lastenosasto)?

1. Kyllä
2. Ei

9. Mikä helpottaisi eniten eri osastojen hahmottamista? Valitse yksi vaihtoehto.

1. Värikoodit
2. Pohjakaava tilasta
3. Opasteet
4. Suullinen neuvonta
5. Muu _____

10. Käytätkö hyllyjen opasteita materiaalin löytämiseen?

1. Kyllä
2. En, miksi? _____

11. Onko opasteita mielestäsi tarpeeksi?

1. Kyllä
2. Ei

12. Ovatko opasteet mielestäsi selkeitä ja hyvin esillä?

1. Kyllä
2. Ei, miksi? _____

13. Mikä on mielestäsi parasta kirjaston tiloissa? Valitse enintään kolme vaihtoehtoa.

1. Käytännöllisyys	8. Tilojen monipuolisuus/-käyttöisyys
2. Viihtyisyys	9. Toimiva tekniikka (esim. asiakaskoneet)
3. Selkeys	10. Nykyaikaisuus
4. Rauhallisuus	11. Kalusteet
5. Värimaailma	12. Muu _____
6. Valoisuus	
7. Riittävästi oleskelutiloja	

14. Mikä on mielestäsi huonointa kirjaston tiloissa? Valitse enintään kolme vaihtoehtoa.

1. Kolkkaus	7. Liian vähän oleskelutiloja
2. Ankeus	8. Toimimaton tekniikka
3. Värittömyys	9. Kalusteet
4. Huono valaistus	10. Ilmanvaihto
5. Rauhattomuus	11. Tilojen ahtaus
6. Epäselkeys	12. Muu _____

15. Oletko tyytyväinen kirjaston istumapaikkoihin ja niiden kalusteisiin?

1. Kyllä
2. En, miksi? _____

16. Onko kirjaston lämpötila mielestäsi

1. Sopiva
2. Liian kylmä
3. Liian kuuma

17. Oletko tyytyväinen tietokoneiden sijoitteluun?

1. Kyllä
2. Ei
3. En osaa sanoa

18. Onko nettihuone mielestäsi toimiva ratkaisu?

1. Kyllä

2. Ei, miksi? _____

19. Mitä muuttaisit kirjaston tiloissa?

---

20. Muuta palautetta kirjaston tiloista?

Kiitos vastauksista!

LIITE 2 Teemahaastattelun runko

Teemahaastattelun runko Lapuan kaupunginkirjaston tiloista

Taustatiedot:

- sukupuoli (ei kysytä)
- ikä
- ammatti/koulutus
- Paikkakunta
- Kuinka usein käytät tätä kirjastoa?

Kirjaston yleisvaikutelma:

- Onko kirjasto
  - selkeä
  - helppokäyttöinen
  - viihtyisä
  - esteetön?
- Oletko tyytyväinen kirjaston tiloihin?

Helena Teräväisen suunnittelusta:

- Suunnittelijana toiminut Helena Teräväinen on pyrkinyt säilyttämään tehdasmaisuuden. Onko tässä onnistuttu mielestäsi?
- käytetyt materiaali (lasi ja teräs), mitä mieltä? Voitaisiinko viihtyvyyttä parantaa erilaisilla materiaaleilla?
- olisiko kenties uudisrakennus ollut parempi ratkaisu?

Viihtyisyyden parantaminen:

- Pitäisikö mielestäsi valaistusta parantaa?
- Onko oleskelualueita riittävästi ja ovatko ne mielestäsi oikeanlaisia?
- Oletko tyytyväinen kirjaston ilmastointiin?
- Mitä mieltä olet kirjaston kalusteista?
- Entä värimaailmasta?
- mitä hyvää/mitä kehitettävää kirjaston tiloissa?

Opasteet:

- Käytetäänkö opasteita?
- Onko niitä tarpeeksi?
- Ovatko ne selkeitä?

Osastojen hahmotettavuus:

- Kuinka helppo eri osastot on hahmottaa?
- Onko haluttu osasto helppo löytää?
- vinkkejä, millä hahmotettavuutta voisi parantaa?

Kirjaston äänimaailma:

- Pitääkö kirjastossa olla ehdottoman hiljaista ja rauhallista?
- Olisivatko meluvyöhykkeet tarpeellisia?
- Saako olla taustaääniä, esim. musiikkia, metsän huminaa tms.?

Muuta:

- Kirjaston sijainti?
- Sisäänkäynnin houkuttelevuus?
- Tietokoneiden sijainti ja riittävä määrä?
- Onko eri toimintoja ohjeistettu riittävästi? (esim. tulostus, skannerin käyttö)
- Pitäisikö kirjaston tarjota enemmän tiloja sosiaaliseen tapaamiseen?
- Pitäisikö kirjaston olla kodinomaisempi ”julkinen olohuone”?
- Mitä kirjaston tiloilta odotetaan tulevaisuudessa? Mikä tulee muuttumaan (oma mielikuva)?
- muuta kommentoitavaa?

LIITE 3 Yhteenveto haastatteluista

Selkeys:

- ”On selkeä” (h1)
- ”Nimenomaan selkeä” (h2)
- ”Kyllä on selkeä... ei oo ainakaan mitään vaikeuksia löytää mitä ettii.” (h3)
- ”Mmm...on tää sisäpuolelta selkeä, kun sisälle tulee. No ulkona on vähän se, kun osa on kunnostettuja ja osa on huonokuntoisia rakennuksia ja aitoja jotka ruostuu pystyyn. ” (h4)
- ”En mä oikeen tiedä, millä lailla selkeä? en mä ainakaan löydä täältä mitään ilman konetta. ” (h5)

Helppokäyttöisyys:

- ”No... on tää aika helppokäyttöinen, kun on tottunut, sen verran paljon asioi. Löytää mitä ettiikin.” (h1)
- ”ON” (h2)
- ”Joo, jos ei löydä jotakin niin saa koneelta kattoa” (h3)
- ”On” (h4)
- ”Kyllä jos tietää ne kaikki numerohommelit ja muut niin sitte joo” (h5)

Viihtyisyys:

- ”Kyllä tää on viihtyisä, mutta ehkä kaipais enemmän justiin semmosia viihtysämpiä tiloja.” (h1)
- ”Joo” (h2)
- ”Kyllä tämä on ihan viihtyisä ja tämä takaosa on aina ollu. Pienempiä ihmisiä käy meluamassa välillä.” (h3)
- ”Mmm.. no on.” (h4)
- ”Nooo jooo.” (h5)

Esteettömyys:

- ”No ei ainakaan, jos tulee pyörätuolis, niin ei tänne oikeen heleposti pääse. Ovet on aika raskaita aukaista, ja on kynnyksiä. Liikuntavammaisille aika vaikea päästä. Kyllä, on helppo liikkua itse kirjastos. Tietysti, jos aatteloo semmosia liikuntarajoitteisi, niin ei ne kyllä saa kirjoja ylimmiltä hyllyiltä.” (h1)
- ”On, pitkät leveät käytävät, on on” (h2)
- ”No kyllähän täälä on nämä kaarevat lattiat [luiskat], jotta pääsee joka paikkaan. Hissit on tietysti hyvät” (h3)
- ”En oo kiinnittänyt huomiota” (h4)
- ”Kyllä sitä ainakin hyllyjen väliin mahtuu, mutta en tiedä miten hyllyiltä yletty ottamaan.” (h5)

Tyytyväisyys kirjaston tiloihin:

- "Kyllä, täällä on helppo liikkua itse kirjastos." (h1)
- "No kyllä, ihan ok... saishan sitä aina olla isompi" (h3))
- "Oon niihin mitä on tullu käytettyä" (h4)
- "No joo kyllä" (h5)

Onko onnistuttu säilyttämään tehdasmaisuus?

- "On, onhan täs. Täällä on tiiltä ja metallia ja on jätetty niinku tää tiilipinta." (h1)
- "Mä en ehkä osaa sanoa, kun aina tiennyt, että ollut tehdas." (h2)
- "On joo se on justiin mukavaa, ei oo liikaa yritetty" (h3)
- "No ulkoa päin kyllä näyttää edelleen, mutta ei tää sisäpuolelta enää näytä niin tehtaalta, mutta ei sen mun mielestä tarvittekaan näyttää koska jos se näyttääs.. ja ne mitä tänne on jääny ja kun on valtavat avarat tilat niin nyt täällä kaikuu. Ehkä olis voinu vielä enemmän pyrkiä sisätiloista tekemään käytännönläheisemmät eikä vaan pyrkiä säilyttämään tehdasmaisuutta." (h4)
- "Joo, kyllä" (h5)

Käytetyt materiaalit:

- "No henkilökohtaisesti mä en tykkää mistään metalliverkosta. Mun mielestä ripaus semmosta lämpöä tänne vois tuoda. Että puu mun mielestä vois olla semmonen... Se tois pehmeyttä." (h1)
- "Kyllä mä tykkään, vaikka ihan ensimmäiseks kun mä oon tänne tullut, niin ajattelin, että tämän on ihan ku vankila. Mutta en tiä sitte, että onko siihen tottunu vai ruvennu tykkäämään" (h2)
- "Kyllä se mulle ainakin sopii, ehkä mä oon vaan tottunu tähän" (h3)
- "Kyllä nää tavallaan on hyvän näköiset, mutta justiin nuo pinnat ja tommonen, niin sitten täällä kaikuu. Täällä vois olla puuta ja tommosta, että tää olis lämpimämpi. Ei tää niinku, onhan rakennus tavallaan historiallinen ja hienoa, että täällä on yritetty säästää jotakin sen alkuperäisestä käyttötarkoituksesta muistuttavaa, mutta ehkä olis kuitenkin voinu jättää sitä huomiota vähän vähemmälle. Panostaa enemmän siihen, että niinkun ne on oikeasti enemmän viihtysämmät ja toimivimmat eikä niinkään mennä sen alkuperäisen käyttötarkoituksen ehdoilla." (h4)
- "No mä tykkäisin kyllä enemmän puusta ku teräksestä, mutta muuten kyllä joo." (h5)

Uudisrakennus vai nykyinen kirjasto:

- "Ei, tällä on luonnetta." (h1)
- "Ei kyllä tämä on parempi, kun tällä on sitä historiaa." (h2)
- "Kyllä tämä on parempi, tässä on enemmän kulttuuria" (h3)
- "Vaikea sillä tavalla sanoa, kun ei oo.. kun ei tiedä yhtään minkälaiset suunnitelmat oli olemas uuden kirjaston puolesta, mutta.... toisaalta kun se tämmöseen vanhaan tehdashalliin tehdään, niin se .... siinä on kyllä aina omat haasteensa, että siitä saadaan hyvännäköinen ja oikeasti toimiva kokonaisuus. Että ehkä tiloista olis ollu helpompi tehdä oikeasti

monikäyttöisemmät ja niinkun tilojen käyttöä olis ollu helpompaa monipuolistaa jos rakennus olis ollu kokonaan uus. Että kun tälläseen tehdashalliin tehdään, niin onhan siinä ollu alun perin ihan erilaiset intressit ja lähtökohdat suunnitteluun kun tehdään kirjasto, pohjaratkaisut on vaan niin erilaiset. Nythän kirjasto joutuu noudattamaan pohjakaavas sellasta valmista tehdasta, joka on kuitenkin niin erilainen.” (h4)

- ”Vanha on parempi, koska kirjaston kuuluu olla vanha.” (h5)

Valaistus:

- ”Ainakin tuota... Kyllä näin muuten oon tyytyväinen, mutta tietysti, jos tänne saatais lukusoppia tai onhan täällä lukusoppia niitä penkkiä, niis kohdin vois olla enemmän sitä valoa.” (h1)
- [katselee ympärilleen] ”Kyllä tämä ainakin päivällä on hyvä, illalla en oo ollu, kun ei tämä oo aukikaan.” (h2)
- ”On täällä mun mielestä. justiin puhuttiinkin siitä kaverin kanssa... tuossa eilen illalla” (h3)
- ”Sais olla aavistuksen parempi valaistus, että tää on vähän tämmönen hämyisiä, että mielellään vois olla...” (h4)
- ”No ei [pidä parantaa]” (h5)

Oleskelualueet:

- ” Kyllä niitä vois olla vähän enemmän. Ja sitte se justiin, että ne vois olla vähän mukavampia. Nehän vois olla ... Onko niiden pakko olla keskenään ihan samanlaisia? Ihan hyvin vois olla persoonallisia.” (h1)
- ”On on, joo” (h2)
- ”Ei aivan riittävästi oo, mutta kyllä ne mulle on justiin riittäny. Vois tietysti olla enemmän tilaa ja paikkoja ja enemmän omaa rauhaa. Nuakin on laitettu noin riveihin” (h3)
- ”Mmm... no en oo niinkään käyttäny, mutta ehkä tuola hyllyjen välis vois olla enemmänkin sellasia tuolia tai semmosia. jonkinnäkösiähän sielä on mutta ne on semmosia no, kovakantisia, ehkä vois olla semmosia pehmosia tuolia. Opiskelijana on kuitenkin ensin tullu vähän tutustuttua kirjaan, että kannattaako sitä itseasias ottaa , niin semmoses kovas penkis istuminen ei oo mukavaa” (h4)
- ”En oo niin kiinnittäny huomiota, muutaku musiikkiosastolla on niitä tuolia ja sitte tuola ylätasolla. en osaa sanoa” (h5)

Ilmastointi:

- ”Kyllähän se muuten varmaan on ihan hyvä, mutta kesällä on kuumaa.” (h1)
- ”Mä en oo koskaan ajatellukaan. Ilmeisesti on hyvä.” (h2)
- ”Ei mitään, täällä on mukavan viileää.” (h3)
- ”En oo kiinnittäny huomiota” (h4)
- ”En oo kiinnittäny huomiota” (h5)

Kalusteet:

- "Ihan tyytyväinen oon ollu" (h3)
- "Pehmosempia sais olla" (h4)
- "Mä oon nähny tuola seinillä niitä ala-astepenkkiä, mutta muualla tai tuola missä ne levyt on niin on ihan kivannäköösiä. toiset on semmosia kovia, ja jakkaroita oli sielä lehtivälökös. en oikein osaa sanoa siihenkään mitään" (h5)

Värimaailma:

- "No... täähän on aika tämmönen... tota, aika eleetön. Ei kovin huomattavia värejä. Ehkä maanläheisiä värejä saa olla, mutta kyllä täälä värejä saa olla. Justiin kun mä sanoin niistä istumapaikoista, niin se vois olla niin, että vähän eri teeman mukaan käyttää värejä." (h1)
- "Niinku mä sanoin, niin aluksi mä moitin että on niinku vankilas. Mulla on sellanen luulo, että jos olis oikeen värejä, niin ..... aina näin, niin on parempi tämä." (h2)
- "Se on ihan sopiva, ei sille tarvi mitään" (h3)
- "Ei mun mielestä, koska kun on haluttu säilyttää sitä tehdasmaisuutta ja täälä on niitä tiilipintoja ja tollasta niin täälä sais olla jotakin vaaleampaa, joka heijastais paremmin valoa ja tois valoisuutta sitä kautta, et nyt kaikki hyllyjen värit ja kaikki värit ittessään on aika tummia niin tää on vähän tämmönen... ei nyt ihan synkkä, mutta vähän semmonen hämyisä. Et niinkun ehkä liikaa täs on haettu sitä tehdasmaisuutta, et ehkä olis enemmän voitu lähteä hakemaan sitä modernisuutta ja tuotu sitä valoisuutta sitte sitä kautta ja värinkäytöllä" (h4)
- "No onhan nää vähän tälläset. mutta en tiä voiko kirjastos ollakaan oikein sellaaasia kirjavia. mutta raikkaampia ne vois olla." (h5)

Hyvää kirjastossa:

- "No justiin se, että täälä on heleppo kulkea, mä ite kyllä löydän helposti materiaalit, mitä etinkin. Ne on yleensä samalla hyllyllä. Mulle ei oo vielä täysin auennu, kyllä mä sen systeemin ymmärrän, että kirjaimen mukaan. Ehkä jossain vois olla semmosta ohjetta, että mikä se systeemi on." (h1)
- "Henkilökunta ja se, että tuo kahvila on tuossa" (h2)
- "Hyvää? perusoleskelupaikka [kirjaston takaosassa]" (h3)
- "Että täälä on kuitenkin hyllyjen välis tilaa liikkua ja kuitenkin on tarpeeksi sitä tilaa" (h4)
- "Tykkään kun on tehty tuohon vanhaan tehtaaseen, tilat on niin korkiat" (h5)

Kehitettävää:

- "No oikeen huono sanaa en hirveästi käyttäs. On kuitenkin, kun on suhteos käyny nois kirjastois, niin on hyvä, että tuata... Joskus täälä on kyllä vähän meteliä. Lapset juoksoo, ne on sen ikääsiä, että keskenänsä täälä juoksoo. Kyllähän niilläkin paikka pitää olla. Mun mielestä tää on kuitenkin aika hyvin palvelu." (h1)
- "Musta tuntuu, että ne on aika pieniä juttuja."(h2)

- "Kehitettävää? enemmän niitä paikkoja ja tilaa, mutta ei täs oikein mitään muuta tuu. Ei mitään mitä pitäis oikeasti kehittää vaan, haluais vaan lisää jotain" (h3)
- "No ehkä justiin tää värimaailma ja sitä kautta se valoisuus, et niinku sanoin aikasemmin niin tää on nyt vähän tämmönen hämyisä. Vähän ehkä rohkeemmin lähteä muuttamaan näitä tiloja niin, että ne ei olis niin tehdasmaiset" (h4)
- "Tällääsille palikoille paremmin, että missä on kaikki kirjat, niinku lastenjutut ja mihinä on aikuistenjutut, ne vois olla paremmin" (h5)

Opasteet:

- "Kyllä mä käytän. Ainakin niitä, jotka on hyllyn päädys. Kyllä tuota tosiaan, kun mä en tiedä, että ymmärtääkö kaikki siitä opasteesta, mitä niissä hyllyissä on." (h1)
- "Joo käytän" (h2)
- "On joo [tarpeeksi], kyllä mä [käytän]... en muista ulkoa vaikka usein käynki." (h2)
- "On joo [selkeitä], jos ei löydy niin mä kysyn." (h2)
- "Ei yleensä, muistaa ulkoa missä kaikki on. Ne on sen verran selkeästi." (h3)
- "Niitä on tarpeeksi, jos unohtaa, voi tarkistaa niistä" (h3)
- "On ne yleensä [selkeitä], jos jotakin tiettyä ettii, niin välillä voi olla vähän eri paikas mitä luulis, mutta kyllä sen yleensä löytää." (h3)
- "Nnn... no jonkun verran, niin että löytää sen hyllyn missä niinku oletettu tai se mitä ettii on. paikallistaa sen oikean hyllyn." (h4)
- "Vois olla sielä itte hyllyissä tarkempi jaottelu onhan sielä niitä pieniä niinku opastekstiä, mutta tuoda ne vielä selkeemmin esille hyllyissä itsessään se jaottelu. selkeämmin esiin ja selkeämpi jaottelu eri osastoille. toinen loppuu ja toinen alkaa. toki se vaatis lisää tilaa" (h4)
- "Joo kyllä käytän" (h5)
- "No.. ei [ole tarpeeksi]. tai no kyllä niitä varmaan on tarpeeksi, mutta ne ei kerro tarpeeks (h5)

Osastojen hahmottaminen:

- "Ei niitä oikeastaan, ainoastaan musiikkiosaston, sehän näkyy, niitä levykkeitä, mutta tota, ei ne mitenkään erityisen hyvin oo eroteltu. Aikuisten kirjoista eri kirjat ei oo mitenkään eroteltu, ne on vaan perätysten." (h1)
- "OSAA!" (h2)
- "Kyllä on helppo hahmottaa, löytyy" (h3)
- "No, lastenosaston tunnistaa, kun kirjat on aivan erilaisia ja ne on erilailla esillä, mutta ei niitä sillä tavalla osaa, ei kyllä mun mielestä oikein osaa, vois olla paremminkin eroteltu, jos puhutaan isommista osastoista. kaunokirjallisuus, voishan ne tietysti tuoda paremmin esiin." (h4)
- "No kyllä nyt kun sielä on kuitenkin tullu sen verran useesti käytyä, että vähän tuntee sitä mistä mitäkin löytyy. siinä mieles ne kyllä löytää kun tietää mihin menee" (h4)
- "No joo, vois paremminkin hahmottaa, lastenosastolla satunurkka erottuu ja siinä on sitte vissiin niitä lasten juttuja" (h5)

Parannusta hahmottamiseen:

- ”No siinä on oikeastaan.... ne värit, mihin niitä sitten laittais, jotain maanläheisiä värejä... en mä osaa sanoa.” (h1)
- ”Nnn... no yks vaihtoehto olis tietysti niinku värit, mutta se vois sitte jo aiheuttaa vähän semmosen niinku sateenkaaren värit, että en tiedä, ehkä se päätyjen opasteet, mutta sitte vielä hyllyillä olis jotenkin hillitysti väreillä eroteltu ne että mikä on mitäkin kirjatyyppejä.” (h4)
- ”Värikoodit olis kyllä oikeasti hyvät. Olis vaikka lasten osasto keltaasella ja olis LAPSET isolla, niinku kauppoos on niitä isoja juttuja, se olis hyvä. Kaupoosta ainakin löytää” (h5)

Pitääkö kirjastossa olla hiljaista?

- ”Jotenkin mieltäis, että täällä olis hiljaista, että sais keskittyä, ei kaikki pysty keskittymään, jos on musiikkia tai jotakin. Varsinkin jos ettii jotakin tiettyä töihin, niin pitää keskittyä.” (h1)
- ”Kyllä, toivottavasti ei koskaan tuu musiikkia” (h2)
- ”Ei aivan ehdottoman. Pitäis puhua mahdollisimman hiljaa, ettei se olis semmosta huutamista.” (h3)
- ”No en mä tiä , ei ehkä välttämättä, Kyllähän täällä aina ihmiset tekee työtä ja ihmiset kävelee, niin aina jotakin kuuluu, että ei tänne täydellistä hiljaisuutta saakaan, mutta ehkä täällä vois olla, en tiä onko en oo niin paljon perehtyny, jotakin pieniä lukuhuoneita, jos haluaa rauhas lukea jotain.” (h4)
- ”No ei nyt aivan sellaista, että heti jos vähä jotakin sanoo, niin.... Se on nyt aika hyvä mun mielestä. En mä oo kuullu, että täällä paljon kersat huutaas tai ketkään muukkaan. Pystyy keskittymään mihinkä itte haluaa.” (h5)

Meluvyöhykkeet:

- ”Kyllä se varmaan olis hyvä.” (h1)
- ”Miten se käytännössä toimii, ainakin yhtäkkiä tuntuu hankalalta, kyllä sitäkin vaihtoehtoa voi miettiä. En nyt heti ainakaan innostuisi.” (h2)
- ”Se olis kyllä hyvä, mutta mä en usko, että tilaa on sellaseen.” (h3)
- ”Onhan täällä nyt tavallaan nuo kahvilat ja en nyt tiä onko väärin sanoa niitä museoita meluvyöhykkeeks, mutta jos rajattais ne tapahtumat sinne ja kirjasto olis semmonen normaalina, että ei nyt mitään hirveää mekkalaa. mutta olis varmaan hyvä semmonen opiskeluun varattu alue, jossa vois sitte lukea ja hiljaisuudessa ettei saa metelöidä.” (h4)
- ”Se menis vähän hankalaks, pitäis sitte aina siirtyä paikasta toiseen kun tulis jotakin sanottavaa. Mutta jos itte menis tekemään kirjastoon jotakin, niin sielä pitäis olla aivan hiljaista, että mä voisin keskittyä, mutta kuitenkin jos tulis jotakin sanottavaa niin mäköön en vois sielä puhua” (h5)

Saako olla taustaääniä?:

- ”Ei ainakaan yleisellä tasolla taustaääniä.” (h1)
- ”Mä inhoan sitä taustamusiikkia joka paikas. Että jos haluaa kuulla musiikkia niin voi tehdä sitä sitten kaupas.... Ei, ei mitään. kirjat riittää” (h2)

- "Ei sais, se alkais vaan häiritteen. Täydellinen hiljaisuus, ei täydellinen, mutta hiljaisuus. Ei mitään pysyvää ainakaan." (h3)
- "Jos on eritelty se opiskelualue, en mä pitäisi sitä pahana, jos siellä olis joku hillitty musiikki, ei nyt mikään radiokanava, niin voihan, en mä pitäisi sitä pahana, mutta sitte pitäis ottaa huomioon kaikuminen, mä voisin jopa tykätä, kun nyt siellä kuuluu kaikki kenkien kopina ja tuolien siirtelu, niin joku rauhallinen musiikki vois auttaa keskittymään omiin juttuihin." (h4)
- "Ei siellä mun mielestä tarvita sellaista, mutta jos on jotakin pakko laittaa niin ennemmin luonnonääniä. Hankalaa kun on vanhempia ja nuoria ja jos täällä joku 96,9 soi, niin se ei välttämättä miellytä ihan kaikkia. Luonnonäänet vois mennä vähän paremmin, muuta en tiää jaksaisko joku nuoret kuunnella jotakin linnunlaulua." (h5)

Sijainti:

- "Hyvä sijainti" (h1)
- "Joo [hyvä on]" (h2)
- "Just sopivas paikas. on tässä sillan vieres ja keskusta on lähellä" (h3)
- "No joo, on tää hyvällä, on helppokulkuinen, on hyvien kulkuyhteyksin pääs." (h4)
- "No joo, joo, tää on hyvä paikas, mutta pitää aina ajaa tuonne isolle parkkipaikalle ja sitte kävellä sieltä. olis paljon kivempi ajaa tuohon elokuvateatterin eteen, mutta se on aina täynnä." (h5)

Sisäänkäynnin houkuttelevuus ja löydettävyys:

- "Ei se [sisäänkäynti] hirveän houkutteleva oo. Voi olla, että kaikki ei miellä sitä kirjaston sisäänkäynniksi." (h1)
- "Mä en ehkä osaa siihen vastata, koska mä nyt tiedän sen. Mutta sen mä oon kuullu tutulta, että hän ei millään löytänyt sitä rakennusta. Hänkin sanoi, ettei se voitua vankila olla. Että onko täs vankila nuan lähellä. Vankilannäköinen rakennus. sen mä oon kuullu monelta ja sehän mulla oli mieles itelläkin. Mutta ei siitäkään pidä liian suurta numeroa tehdä" (h2)
- "Mä joskus seittemän vuotiaana eksyin tänne kun en löytänyt, ei se nyt niinkään vaikia, kyllä se nyt löytyy." (h3)
- "Nnn.. no nyt välis ne ovet mitkä siinä on niin no se on tietysti makuasia, mutta mä en oikein tykkää niistä. Ne mun mielestä sotii sitä tehdasmaisuutta vastaan, mä en oikein näe niitä sinne kuuluvaks." (h4)
- "Jos tietää missä tuo ovi on, niin sitte, mutta jos jättää tuonne isolle parkkipaikalle, niin eka yrittäisin kyllä mennä jostakin muusta ovesta sisälle. olis paljon kätevämpää jos olis pääovet siinä, mihinä on tuo laskeutuva perhonen tai että sieläkin olis ovet." (h5)

Tietokoneet:

- "Kyllä mulle ainakin on ollut riittävästi [tietokoneita]. Mä käytän itte pääasias sitä, jos ei oo varattuna, sitä, joka on siinä palvelutiskin luona. Mutta siinä on usein joku nuori pelaamas, en sitte tiedä pitäiskö niille olla enemmän koneita. Parempi, että ne on kirjastos pelaamas, ku pahanteos." (h1)

- ”Itse asias en tiennyt, että täällä voi tulostaa tai skannata. Niin, että en tiää, että voi. Mä oon yleensä lainannu ja kotona kopioinu.” (h1)
- ”oon mä silloin aluuksi käyttäny. jos jotakin pitää kysyä, niin kysyy tiskiltä. Mulla ei oo edes tietokonetta kotona. Silloin alus käytin ja löysin mitä halusin.” (h2)
- ”Nyt niitä on enemmän kuin oli ennen. Ne jotka on noita seiniä vasten tuossa, ne on käteviä kyllä. Noista muista koneista en osaa sanoa, kun oon joskus ala-asteella viimeks käyttäny. En tuu sellasta tänne tekemään. Kyllä niitä riittävästi on jo. Tietysti on eri asia, jos ei oo kotona konetta ja tulee sitten tänne käyttämään sitä.” (h3)
- ”En oo käyttäny. no niitä oon käyttäny. ehkä nekin vois olla vähän paremmin esillä. ehkä ulkopaikkakuntalaisena, nehän on vähän tuola kulmien takana. niin ne vois olla enemmän tuos keskellä käytävää hyllyjen välis olevalla pääkäytävällä niin ne näkis heti.” (h4)
- ”Mä en oo edes tietoinen, että sellanen palvelu on [tulostamisesta ja skannaamisesta]. Ehkä vois paremmin tuoda esiin ja olisi ollu tarvetta kyllä ja olisin käyttäny jos olisin tienny” (h4)
- ”No joo, kyllä mä ainakin oon löytäny, kyllä niitä varmaan on tarpeeksi.” (h5)

Paikka sosiaalisille tapaamisille:

- ”Kyllä se mun mielestä vois olla ihan hyvä. Tää on tällänen neutraalitila ja kaikkien olis helppo tulla. Kahvilakin lähellä täs. Sehän olis ihan... Varmaan semmosia jotka lukoo tykkäis.” (h1)
- ”Se satutunti on kyllä kiva, kun on kuitenkin lapsenlapsia” (h2)
- ”No siis, oon mä joskus kaverin kans tullukin, mutta mahdollisimman hiljaisesti ettei mitään huutamista. Tosiaan en nyt sanoisi että isommalla kaveriporukalla tulis. Ei tämä oo sellanen mikään kokoontumispaikka isommille joukoille. en mä nyt osaa sanoa, mutta... Ei tarvitsisi olla [kokoontumispaikka] mutta sitähän voi vähän niinku soveltaa. Tosin, kirjaston ei oo sitä pakko tarjota, mutta sitä voi ite tehdä jos pystyy. Sääntöjen mukaan.” (h3)
- ”Nnn. ehkä ei semmonen oleskelutila niinkään, mutta kirjapiirit vois varmaan olla hyväkin idea. ehkä olis, no se ei oo pelkästään kirjastojen asia, päästä käymään pääkirjastolla.” (h4)
- ”No ei, ei sen enempää ku nytkään” (h5)

Julkinen olohuone:

- ”Kyllä se mun mielestä sopis” (h1)
- ”Minä henkilökohtaisesti en kyllä kaipaa. Mulle riittää se oma kotiolohuone.” (h2)
- ”Nnn.. no en tiedä, kyllä se mulle kuitenkin on edelleen niin, että haen sen kirjan ja luen kotona, ei tarvi sillä lailla tarjota julkista olohuonetta. Kyllä se joillekin vois olla hyvä.” (h4)
- ”No en mä oikeen tiedä. tai siis kun en mä osaasi käyttää tätä sillä lailla. Mutta toisaalta se olis varmaan kiva jos täällä olis, ehkä sitte vois käyttää enemmän aikaa. Mä nyt vaan käytän tai niinku kirjastoa käytän yleensä siihen, että mä vaan lainaan kirjoja tai niin niin, en mä tuata. Lainaan ja

lähden pois ja palautan. Harvemmin täällä tarvii mitään jutella, onhan täällä sitte se kahvila jos tarvii jotain” (h5)

Tulevaisuuden näkymät:

- ”Suurin pelko varmaan on, että tuota, kirjastot tulis maksullisiks. Että toivottavasti ne ei ikinä tuu. Kyllä mä luulen, että tulevaisuudes ei se käyttö ainakaan vähene.” (h1)
- ”Mä oon muutenkin tyytyväinen kirjaston tiloihin. Niin, että ei tulis mitään... Sillä tämähän on aivan ihana kirjasto.” (h2)
- ”Ei mulla kyllä oo mitään toiveita. Ei osaa kuvitella muuttuvan, kun ei oo muuttunut sinä aikana kun on käynyt.” (h3)
- ”No jos jotakin nyt haluaisin muutosta tulevaisuudes, niin se olis, että muutettais sitä tehdasmiljööseen pyrkimistä enemmän nyt siihen, että nää tilat nyt ihan oikeasti olis hyvät, eikä tehdä kompromisseja sen suhteen et luovutaan jostakin hyvistä käytännön asioista ja valoisuudesta, väreistä ja sellasista materiaaleista että kaikuminen vähentyis, niin jätetään niitä sen takia pois, että se tehdasmiljöö säilyis koska ei tommosta tehdasmiljööstä saada täysin toimivaa kirjastoa, jos ei olla valmiita luopumaan. Se riittää, että ulkopinta on semmonen kun se on.” (h4)
- ”Ai värikoodit ja puuta raudan tilalle? Raikkaamman näkööseksi, vanhoja kirjoja täynnä koko paikka.” (h5)